

MÉDIAPLURALIZMUS A DIGITÁLIS KORBAN

A MÉDIA PLURALIZMUS MONITOR ALKALMAZÁSA AZ EURÓPAI UNIÓBAN, ALBÁNIÁBAN, MONTENEGRÓBAN, AZ ÉSZAK- MACEDÓN KÖZTÁRSASÁGBAN, SZERBIÁBAN ÉS TÖRÖKORSZÁGBAN 2022-BEN

Országjelentés: Magyarország

Konrad Bleyer-Simon, European University Institute

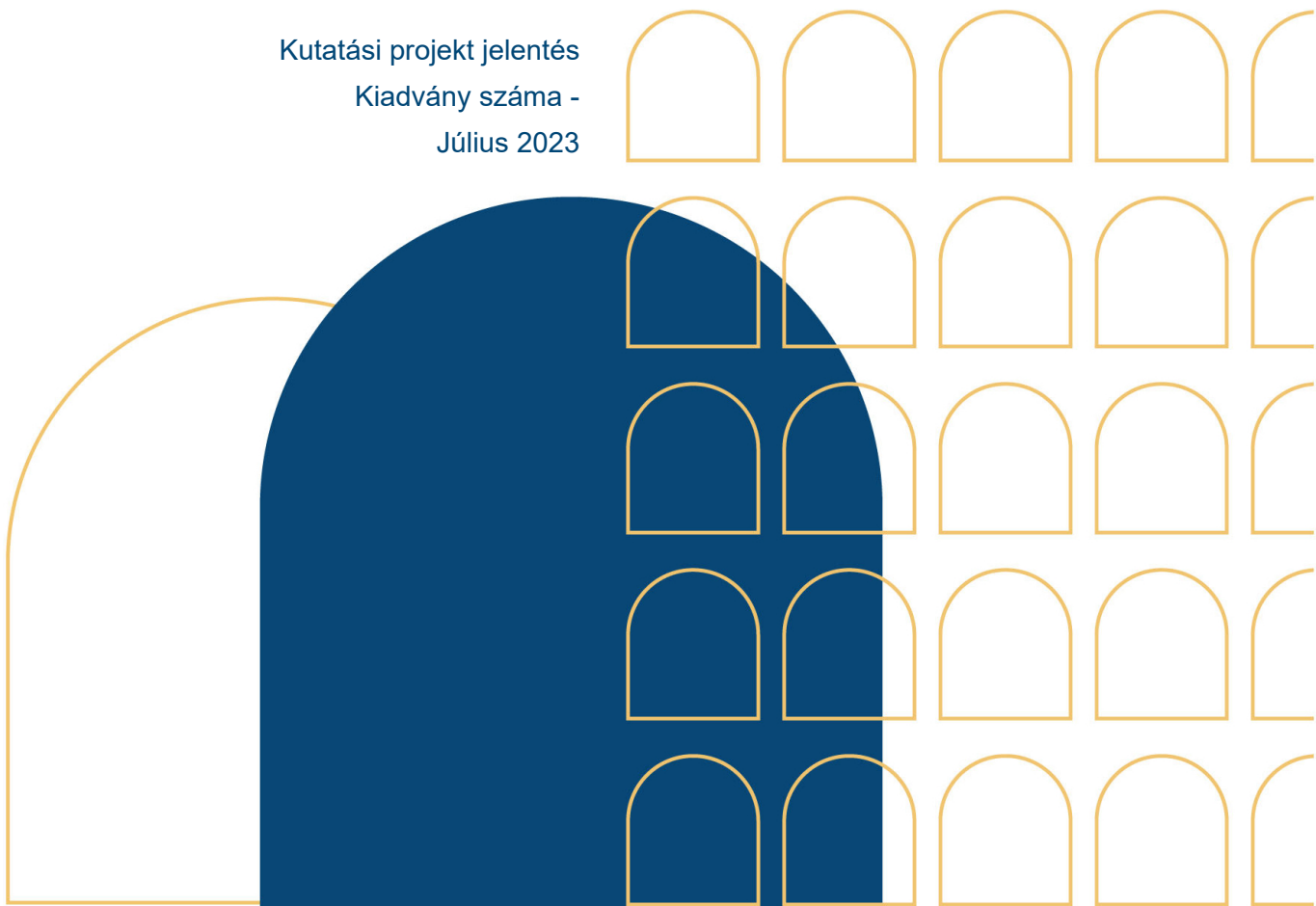
Gabor Polyak, Eötvös Loránd Tudományegyetem

Agnes Urban, Budapesti Corvinus Egyetem

Kutatási projekt jelentés

Kiadvány száma -

Július 2023

TARTALOMJEGYZÉK

1.	A projekt	4
1.1.	A projekt áttekintése	4
1.2.	Módszertan	4
2.	Bevezetés	6
3.	Eredmények: A médiapluralizmust fenyegető kockázatok felmérése	8
3.1.	Alapvető védelem (56% - Közepes kockázat)	11
3.2.	Piaci pluralizmus (86% - Magas kockázat)	22
3.3.	Politikai függetlenség (80% - Magas kockázat)	27
3.4.	Társadalmi inkluzivitás (75% - Magas kockázat)	34
4.	Következtetések	41
5.	Hivatkozások, felhasznált irodalom	44
	Függelék I. Helyi csapat	
	Függelék II. Szakértői csoport	

© European University Institute 2023

Tartalom és egyes fejezetek © Konrad Bleyer-Simon, Gabor Polyak, Agnes Urban, 2023

A jelentés kiadója a European University Institute,
Robert Schuman Centre for Advanced Studies.

Ez a szöveg csak személyes használatra tölthető le. Bármilyen sokszorosításhoz, akár papír alapon, akár elektronikus adathordozón, a szerzők kifejezett engedélye szükséges. Idézet esetén fel kell tüntetni a szerzők nevét, az évszámot és a kiadót.

Kérdések esetén írjanak a cmpf@eui.eu címre.

A kiadványban kifejtett nézetek a szerzők véleményét tükrözik, nem pedig az Európai Egyetemi Intézetét (European University Institute).

The English version of this report prevails over this translation.

Centre for Media Pluralism and Media Freedom
Robert Schuman Centre for Advanced Studies

Kutatási projekt jelentés -
RSC / Centre for Media Pluralism and Media Freedom
Megjelent: Július 2023

European University Institute
Badia Fiesolana
I – 50014 San Domenico di Fiesole (FI)

With the support of the Erasmus+ Programme of the European Union. The European Commission supports the EUI through the EU budget. This publication reflects the views only of the author(s) and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

1. A projekt

1.1. A projekt áttekintése

A Media Pluralism Monitor (Média Pluralizmus Monitor - MPM) egy olyan kutatási eszköz, amely a médiapluralizmus lehetséges kockázatait azonosítja az Európai Unió tagállamaiban és a tagjelölt országokban. Ez a narratív jelentés az MPM 2022-es évet vizsgáló adatgyűjtése alapján készült. A kutatást 27 EU-tagállamban, valamint Albániában, Montenegróban, az Észak-macedón Köztársaságban, Szerbiában és Törökországban hajtották végre. Ezt a projektet az Európai Parlament előkészítő intézkedéseként az Európai Bizottság az Európai Egyetemi Intézet (European University Institute - EUI) Médiapluralizmus és Médiaszabadság Központjának (Centre for Media Pluralism and Media Freedom - CMPF) ítélte oda.

1.2. Módszertan

A CMPF tapasztalt, független helyi kutatókkal együttműködve végzi az adatgyűjtést és a narratív jelentések készítését – kivéve Olaszország esetében, ahol az adatgyűjtést központilag a CMPF csapata végzi. A kutatás egy szabványosított kérdőívben alapul, amelyet a CMPF dolgozott ki. Magyarországon a CMPF Bleyer-Simon Konraddal (Európai Egyetemi Intézet), Polyák Gáborral (Eötvös Loránd Tudományegyetem) és Urbán Ágnessel (Budapesti Corvinus Egyetem) dolgozott együtt, akik az adatgyűjtést végezték, valamint pontozták és kommentálták a kérdőívben szereplő változókat és interjúkat folytattak szakértőkkel. A jelentés készítését a CMPF munkatársai felügyelték. Ezen túlmenően a pontos és megbízható megállapítások biztosítása érdekében egy helyi szakértőkből álló csoport áttekintette a különösen kényes kérdésekre adott válaszokat (a szakértők listáját lásd a II. mellékletben). Egyes országokban az országjelentést egy független országszakértő is értékelte.

A médiapluralizmus kockázatait négy fő tematikus területen vizsgáljuk: alapvető védelem, piaci pluralitás, politikai függetlenség és társadalmi inkluzivitás. Az eredmények az egyes tematikus területekre vonatkozó mutatók értékelésén alapulnak (lásd az 1. táblázatot).

Alapvető védelem	Piaci pluralitás	Politikai függetlenség	Társadalmi inkluzivitás
A véleménynyilvánítás szabadságának védelme	A médiatulajdonlás átláthatósága	A média politikai függetlensége	A kisebbségek médiához való hozzáférése
Az információhoz való jog védelme	A médiaszolgáltatók piaci sokszínűsége	Szerkesztőségi autonómia	A közösségi média (rádió) és a helyi/regionális közösségek médiához való hozzáférése
Újságírói szakma, normák és védelem	Pluralitás a digitális piacokon	Audiovizuális média, online platformok és választások	Nemek közötti egyenlőség a médiában
A médiahatóság függetlensége és hatékonysága	A média fenntarthatósága	Az erőforrások állami szabályozása és a média szektor támogatása	Médiaműveltség
A hagyományos média lefedettsége és az internethez való hozzáférés	Szerkesztőségi függetlenség a kereskedelmi és tulajdonosi befolyástól	A közszolgálati média függetlensége	Védelem a dezinformáció és a gyűlöletbeszéd ellen

1. táblázat: A Médiapluralizmus Monitor (MPM) területei és mutatói

A digitális dimenzió

A Monitor a digitális dimenziót nem elszigetelt területnek tekinti, hanem inkább a hagyományos médiával, valamint a médiapluralizmus és a szólásszabadság meglévő elveivel összefonódónak. Ennek ellenére a Monitor a digitális környezetre vonatkozó, specifikus kockázati pontszámokat is kiszámítja, a jelentés pedig tartalmazza a digitális hírkörnyezethez kapcsolódó kockázatok célzott elemzését.

A kockázatok számítása

Az egyes tematikus területek és indikátorok eredményeit 0-tól 100%-ig terjedő skálán mutatjuk be.

0 és 33% közötti pontszámok: alacsony kockázat

34 és 66% közötti pontszámok: közepes kockázat

67 és 100% közötti pontszám: magas kockázat

A mutatók tekintetében a 0-s pontszámok 3%-os, míg a 100-as pontszámok alapértelmezés szerint 97%-os kockázatként jelennek meg, elkerülendő a kockázat teljes hiányának vagy totalitásának látszatát.

Megjegyzés: A jelentés tartalma nem feltétlenül tükrözi a CMPF nézeteit, sem a szakértői csoportot alkotó tagok álláspontját, hanem az adatgyűjtést végző és a jelentést író tagállami csapat véleményét képviseli. A kérdőív frissítései és finomításai miatt előfordulhat, hogy az MPM2022 pontszámai nem teljesen összehasonlíthatók az MPM korábbi kiadásaiban szereplőkkel. A projekttel kapcsolatos további részletekért lásd a CMPF MPM2022-ről szóló jelentését, amely elérhető a következő címen: <http://cmpf.eui.eu/media-pluralism-monitor/>.

2. Bevezetés

- **Népesség:** A KSH (2023a) szerint Magyarország lakossága 2022-ben 9 604 000 fő volt, ami 3,4%-os csökkenést jelent a 2011-es népszámláláshoz képest.
- **Beszélt nyelvek:** Magyarország többnyire egynyelvű ország, a lakosság 99%-a a magyar nyelvet beszéli anyanyelvként.
- **Kisebbségek:** Etnikai szempontból az ország többnyire homogén. A 2011-es népszámlálás szerint a megkérdezettek 16%-a vallotta magát a magyartól eltérő nemzetiségűnek. A nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. törvény 13 elismert nemzetiséget sorol fel Magyarországon: örmény, bolgár, horvát, német, görög, lengyel, roma, román, ruszin, szerb, szlovák, szlovén és ukrán. A legnagyobb etnikai kisebbség a romák, becslések szerint az összlakosság 3,1%-a (Tóth & Vékás, 2014).
- **Gazdasági helyzet:** Az Európai Bizottság Magyarországra vonatkozó gazdasági előrejelzése szerint a reál-GDP 2022-ben a becslések szerint 4,9%-kal bővült, 15,3%-os éves infláció mellett. 2022 utolsó negyedévében, valamint 2023-ban a gazdasági aktivitás csökkenése várható az emelkedő energiaárak és a csökkenő belső kereslet miatt. 2022 harmadik negyedévében a foglalkoztatási ráta Magyarországon 74,6%-os, a munkanélküliség 3,8%-os volt (KSH, 2023b).
- **Politikai helyzet:** Elemzők és kutatók az elmúlt évtizedben többször felhívták a figyelmet a demokratikus intézmények gyengülésére, egyes szakértők és politikai szereplők az országot inkább hibrid rezsimnek vagy kompetitív autoriter rendszernek, mint teljes értékű demokráciának nevezik (ezt az Európai Parlament T9-0324/2022 számú határozata is megerősítette). 2010 óta a jobboldali/populista Fidesz-KDNP (Fiatal Demokraták Szövetsége - Kereszténydemokrata Néppárt) koalíció van hatalmon, amely egymás után négy országos választást nyert meg: 2010-ben, 2014-ben, 2018-ban és 2022-ben. A kormány mind a négy esetben kétharmados többséget szerzett a parlamentben. A miniszterelnök 2010 óta Orbán Viktor. A 2021-es előválasztásokat követően a legtöbb ellenzéki párt egységfrontot alkotott a 2022. áprilisi országos választásokra. Bár egyes közvélemény-kutatások 2021 végén szoros versenyt jósoltak, 2022. április 3-án a Fidesz a pártlistákon a szavazatok 54%-át szerezte meg, és a 106 választókerületből 87-ben győzött. Ezzel újabb 2/3-os többséget szerzett. Emellett a szélsőjobboldali Mi Hazánk Mozgalomnak (amely sok kérdésben támogatja Orbán Viktor miniszterelnök kormányát) is sikerült átlépnie az 5%-os küszöböt, és hat képviselővel képviselteti magát a parlamentben. 2023-ban nem lesznek választások, de az év második felében várható némi kampánytevékenység a 2024-es önkormányzati és európai parlamenti választásokra.
- **Médiapiac:** A magyar médiapiac a köz- és a magánmédia keverékéből áll. Az 1990-es évek eleje óta a piacot a politikai jobboldal és baloldal duopolisztikusságának megfelelően nagyfokú politikai párhuzamosság, befolyás és instrumentalizáció jellemezte. Mivel az elmúlt években a politikai jobboldal jelentős hatalomra tett szert, a legtöbb piaci szereplő (még a magántulajdonban lévő, formálisan független csatornák is) nagyrészt a kormány, és nem a különböző pártok vagy üzleti érdekek ellenőrzése alatt állnak. E kettősség miatt a jelentésben különbséget teszünk kormánypárti és független média között - figyelembe véve, hogy a függőségnek számos formája létezhet (pl. piac, tulajdonos, közönségi igények, stb.). A "függetlenség" ebben az összefüggésben a kormánytól való függetlenséget jelenti. Még a kormánytól független csatornák között is találunk olyan médiumokat, amelyek pénzügyi kapcsolatban állnak politikai szereplőkkel. A hírmédiába és az újságírásba vetett bizalom az egyik legalacsonyabb Európában (DNR, 2022); a közönség polarizált, ami azt jelenti, hogy

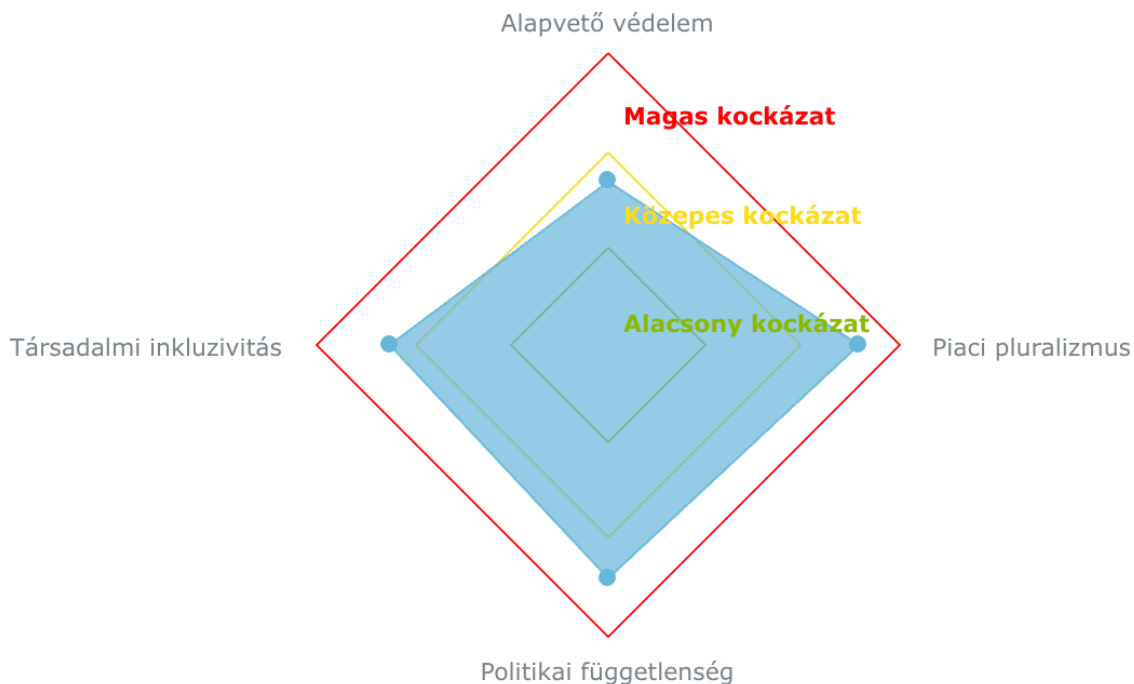
a média közönségének jelentős része politikai preferenciái szerint fogyasztja a médiát (Polyák, Urbán, Szávai, 2022). Az internetpenetráció Magyarországon magas, 90,5% (Statista, 2022a), a rendszeres internethasználók aránya pedig 89% (KSH, 2022c), ami megegyezik az EU27 átlagával. Az online média és a közösségi média a legfontosabb információforrások, de a televízió még mindig kulcsszerepet játszik a hírek ökoszisztémájában (DNR, 2021). Az országban 5,4 millió Facebook- és 3 millió Instagram-felhasználó van; az internetezők 83%-a rendszeresen látogatja a Youtube-ot (Statista, 2022b); a Z generáció felnőtt tagjainak 37%-a használja a TikTokot, de az idősebb generációk körében jóval alacsonyabb a használati arány (Statista, 2021); egyéb közösségi médiaplatformok, például a Twitter nem elterjedtek.

- **Szabályozási környezet:** A magyar média fő szabályozó szerve a Médiatanács, amely a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóságon (NMHH) belül működő, önálló döntéshozó testület. A Médiatanács őrökdi a médiatörvényben (2010. évi CLXXXV. törvény a médiaszolgáltatásokról és a tömegkommunikációról) és a sajtószabadságról szóló törvényben (2010. évi CIV. törvény a sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól) foglalt jogok és előírások felett.
- **COVID-19:** 2022 végére a bejelentett COVID-19 okozta halálesetek száma elérte a 48 500-at. A 2020-as évben számos médiumot érintett, hogy a COVID-19 járvány miatt csökkentek a reklámbevételek, de a legtöbbjük helyzete 2021-re helyreállt. A kormány a világjárvány kapcsán nem nyújtott támogatást a hírmédiának. A COVID-19-cel kapcsolatos dezinformáció széles körben elterjedt az országban, akárcsak a legtöbb más európai országban.

(Ez a szöveg az eredeti, angol nyelvű MPM2023 országjelentés fordítása. Az esetleges fordítási hibák miatt elnézést kérünk. Amennyiben hivatkozzák a szöveget, az eredeti angol nyelvű jelentést használják.)

3. Eredmények: A médiapluralizmust fenyegető kockázatok felmérése

Magyarország: Média Pluralizmus Kockázati Területek

JS chart by amCharts

CEVI
CENTRE FOR MEDIA
PLURALISM AND
MEDIA FREEDOM
MPM 2023

2010 vége óta, amikor Orbán Viktor kormánya elfogadta az új médiatörvényeket, a magyarországi médiaterben számos, újonnan felmerülő probléma jelentkezett a médiaszabadsággal és a pluralizmussal kapcsolatban. Amint azt az elmúlt évek Media Pluralism Monitor (MPM) országjelentései mutatják, a kockázatok folyamatosan növekedtek az országban, elsősorban a korlátozó szabályozás, valamint a kormány és a kormányhoz közel álló szereplőknek a médiapiacba történő egyre nagyobb mértékű beavatkozása miatt. A médiára vonatkozó törvények egyre homályosabbak, az információhoz való hozzáférést megnehezítik, miközben a médiapiacot torzítja a kormányhoz közel álló befektetők tulajdonlásán keresztül történő médiafoglalás és az állami hirdetések tisztességtelen elosztása – hogy csak néhány példát említsünk.

Az MPM2023-ban három terület kapott magas kockázati besorolást: a Piaci sokszínűség, a Politikai függetlenség és a Társadalmi befogadás. Ugyanakkor az Alapvető védelem közepes kockázati pontszámot kapott. Az ideai értékelésben a korábbi fordulókhöz képest mélyebb jogi elemzésre került sor; így a jogi változók kockázatainak részletes értékelése a korábbi éveknél magasabb pontszámokat eredményezett. A jelentés jogi értékelésének egy része egy szerzőnek, elsősorban a Mérték Médiaelemző Műhely keretében a magyar médiaszabályozásról megjelent munkáin alapul (lásd Polyák, 2015; Mérték, 2019a; Mérték, 2021a; Mérték, 2021b).

Pozitív fejleményként említhetjük, hogy 2022-ben az Országgyűlés az Európai Bizottság jogállamisági feltételrendszerének részeként fontos pozitív változásokat eszközölt az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény szövegében, így az információhoz való hozzáférés valamelyest könnyebbé válhat, mint az elmúlt években, de az eljárás még mindig szigorúbb, mint a 2015 előtti években. Ugyanakkor számos aggasztó fejleményre is fel kell hívnunk a figyelmet. Az

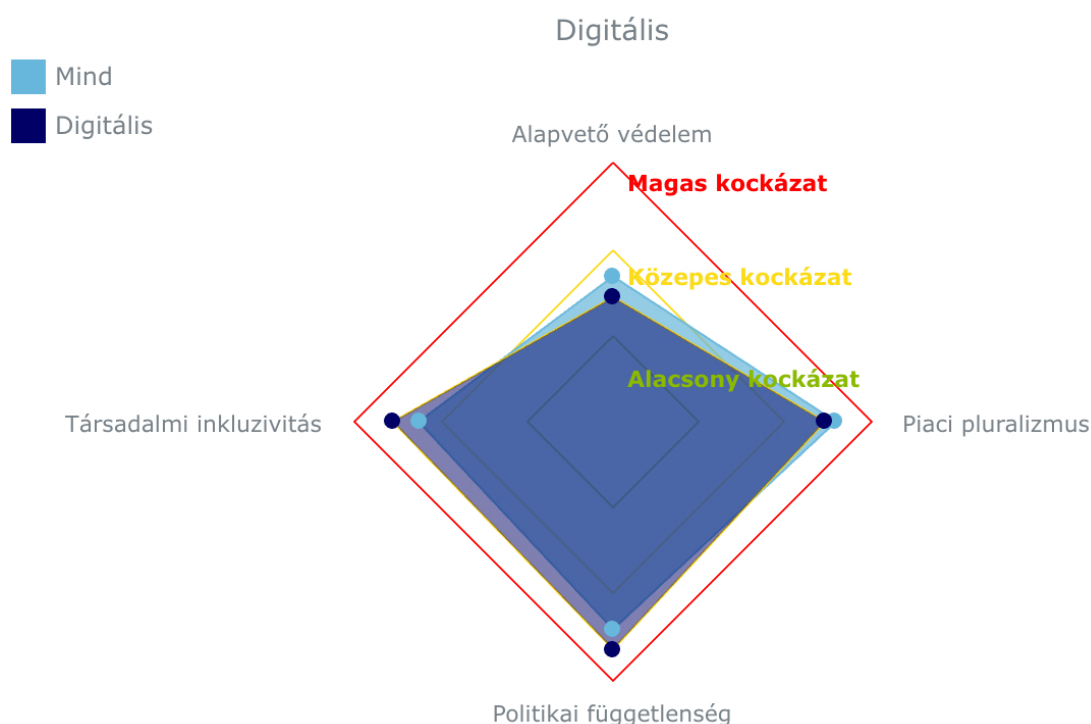
újságírók Pegasus kémprogrammal történő visszaélés szerű megfigyelése után sem a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság, sem az ügyészség nem állapított meg jogsértést. Ennek oka, hogy a magyar jog lehetővé tette a megfigyelést, annak ellenére, hogy a megfigyelt személyek nem vettek részt illegális tevékenységekben: a jelenlegi jogi környezet tehát lehetővé teszi az alapvető jogok súlyos megsértését. A növekvő infláció növelte a média fenntarthatóságát fenyegető kockázatot – egyes médiumokat bezártak vagy online kiadványokká alakítottak át. A 2022. áprilisi országos választásokat követően még néhány kormánypárti hírmédia is beszüntette működését.

- **Médiaszabályozó hatóságok és testületek:** A 2010. évi médiatörvény megerősíti a nemzeti szabályozó hatóság, a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság (NMHH) és annak igazgatási szerve, a Médiatanács függetlenségét; mint ilyen, a tagok megválasztása hivatalosan parlamenti eljárás. A gyakorlatban azonban a Tanácsban minden személyi döntést a kormánypárt hoz. Az NMHH vezetőjét, aki egyben a Médiatanács vezetőjeként is tevékenykedik, a miniszterelnök javaslatára a köztársasági elnök nevezi ki. Az NMHH jelenlegi elnöke és a Tanács vezetője Koltay András, akit 9 évre választottak meg. Az Európa Tanács Európai Audiovizuális Megfigyelőközpontjának (European Audiovisual Observatory) „The Independence of Media Regulatory Authorities in Europe” („Médiaszabályozó hatóságok függetlensége Európában”) című kiadványa a Médiatanács függetlenségének hiányosságait említette, rámutatva, hogy „a homályos és megalapozatlan jogalkalmazás a jogállami követelmények be nem tartását és az állampolgárok alapvető jogainak elégtelen védelmét mutatja”. Megemlítette továbbá, hogy „a rádiófrekvencia-pályázatokkal kapcsolatos döntéseket vita és ellenszavazatok nélkül hozták meg” (European Audiovisual Observatory, 2019).
- **A médiatulajdonlás és a kormányzati beavatkozás átláthatósága:** A médiavállalatok tulajdonosi szerkezetének átláthatóságára vonatkozóan nincsenek részletes szabályok. Az átláthatóságot részben az NMHH médiafelügyeleti hatóság által vezetett, nyilvánosan hozzáférhető nyilvántartások biztosítják, de a végső tulajdonosok nyilvánosságra hozatala nem kötelező. A médiatulajdonlás esetében gyakran megfigyelhető politikai vagy kormányzati befolyás. Erre kiváló példa a KESMA (a 2018-ban alapított Közép-európai Sajtó és Média Alapítvány), amely Magyarország legnagyobb médiakonglomerátuma, és közel 500 hírügynökség van a birtokában (az alapítványról és a kapcsolódó kockázatokról lásd Brogi et al., 2019).
- **Az újságírók védelmének kerete:** Tavaly a szabadúszók helyzete tovább romlott, mivel megváltoztak az úgynevezett KATA kisvállalkozói adórendszer szabályai. A magyar törvények nem tartalmaznak szabályozást az újságírók online zaklatása ellen, és nincs keretrendszer a közéleti szerepvállalás ellen indított stratégiai perek (SLAPP) ellen sem. Míg újságírók elleni fizikai erőszak alig fordul elő Magyarországon, az online zaklatás gyakori, különösen az újságírók ellen (Botás, 2021 és Rutai, 2021). A Pegasus kémprogram fentebb említett alkalmazása oknyomozó újságírók ellen a magánszférájukba való rendkívüli behatolásnak tekintendő, és jelentős visszatartó erővel (chilling effect) bírhat az újságírói forrásokra.

Összefoglalva, a magyar médiakörnyezetben számos kockázat figyelhető meg, és csak ritkán látható javulás (idén az egyetlen említésre méltó példa az információszabadságról szóló törvény fent említett javítása volt). A médiapluralizmus helyzetének az MPM négy területéhez kapcsolódó részletes értékelését követően a konklúzióban néhány ajánlást fogalmazunk meg, amelyek segíthetnek a magyar médiarendszer, a médiamunkások és a közönség előtt álló néhány jelenlegi kihívás leküzdésében.

A digitális környezet

Magyarország: Média Pluralizmus Kockázati Területek

JS chart by amCharts

CEU CENTRE FOR MEDIA PLURALISM AND MEDIA FREEDOM
MPM 2023

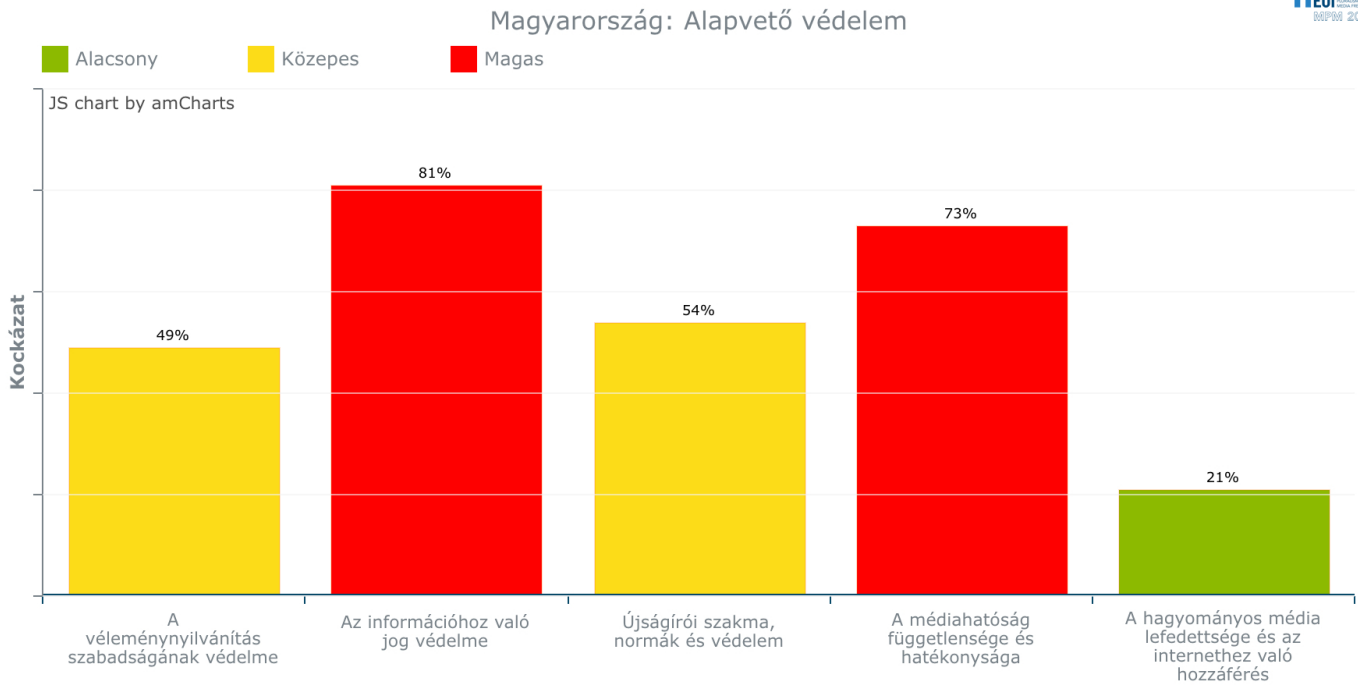
Az MPM2023-ban a digitális pontszámok ugyanabban a kockázati sávban mozognak, mint az általános pontszámok. A többi terület kockázata megegyezik az általános értékelésével: az Alapvető védelem esetében közepes a kockázat, a Piaci pluralizmus, a Politikai függetlenség és a Társadalmi inkluzivitás esetében pedig magas. Az online szabályozás nagyrészt összhangban van az offline szabályozással, a digitális médiával kapcsolatos specifikus jogszabályok ritkák. Bár számos törekvő független hírszolgáltató van, az online platformok domináns piaci részesedése megnehezíti a fenntartható üzleti modell kialakítását. Míg a politikai kampányok a hírmédiában (online és offline egyaránt) viszonylag jól szabályozottak, a közösségi médiában zajló online kampányokra még mindig nincs szabályozás.

Az elmúlt évek során a digitális infrastruktúra tulajdonviszonyai megváltoztak, ami komoly kockázatokat rejt magában, mivel a piac nagy része a kormánypárti érdekcsoportok ellenőrzése alá kerül. A kormánnyal jó kapcsolatokkal rendelkező 4iG távközlési és informatikai vállalat felvásárolta a Digi digitális szolgáltatót (és rajta keresztül egy másik nagyvállalatot, az Invitelt), így jelentős szélessávú infrastruktúrához jutott. Ugyanez a cég szerzett részesedést a Yettel mobilszolgáltatóban, valamint a Vodafone szélessávú és mobilszolgáltató magyarországi érdekeltségében is (utóbbi esetben a kisebbségi részesedést az állam szerezte meg).

A dezinformáció és a gyűlöletbeszéd továbbra is probléma a digitális környezetben – de ezek nem kizárólag online jelenségek, mivel a kormányhoz közel álló szereplők gyakran forrásai vagy erősítői ezeknek az üzeneteknek a hagyományos médián keresztül.

3.1. Alapvető védelem (56% - Közepes kockázat)

Az Alapvető védelem mutatói minden mai demokráciában a médiaszektor szabályozásának egyik fontos feltételét jelentik. Számos lehetséges kockázati területet mérnek, beleértve a szólásszabadság és az információhoz való jog szabályozási biztosítékainak meglétét és végrehajtásának hatékonyságát; az újságírók státuszát az egyes országokban, beleértve védelmüket és munkaképességüket; a médiaszektor szabályozására hatáskörrel rendelkező szabályozó testületek függetlenségét és hatékonyságát, valamint a hagyományos média elérhetőségét és az internethez való hozzáférést.

Az **Alapvető védelem** területe 56%-os, közepes kockázatot ért el. A két legmagasabb pontszámot elért mutató az információhoz való jog védelme, valamint a médiahatóság függetlensége és hatékonysága volt – mindkettő magas kockázatú. Néhány kiemelendő probléma: a hivatalos forrásokból származó információk megszerzése még mindig kihívást jelent az újságírók számára, a közérdekű bejelentőket (whistleblower) védő irányelvet 2022-ben még nem ültették át a magyar jogba, és a szabályozó hatóság kormányzati ellenőrzés alatt áll.

A véleménynyilvánítás szabadságának védelme (49% - közepes kockázat)

A 2011-ben hatályba lépett magyar alkotmány, az úgynevezett Alaptörvény 9. cikke tartalmazza a véleménynyilvánítás és a sajtó szabadságát, összhangban az európai emberi jogi dokumentumokkal és a magyar Alkotmánybíróság korábbi döntéseire építve. Két ponton azonban ez a cikk is azt mutatja, hogy a kétharmados Fidesz-többség saját politikai céljainak rendeli alá az alkotmányt. Ezt teszi lehetővé, hogy az alkotmány módosításához az országgyűlési képviselők kétharmados többsége szükséges. Abban az esetben, ha a kormánypárt kétharmados parlamenti többséggel rendelkezik (ahogy ez 2010 óta minden országos választást követően megtörtént), minden további eljárási kényszer nélkül tetszése szerint módosíthatja az Alaptörvényt.

Az egyik figyelemre méltó példa az Alaptörvény IX. cikkének (3) bekezdése, amely előírja, hogy a médiaszolgáltatók (televízió és rádió) csak a választási kampányok idején tehetnek közzé ingyenesen politikai reklámot. Ezzel az Országgyűlés felülbírálta az Alkotmánybíróság 1/2013. (I. 7) számú határozatát. Ebben a határozatában az Alkotmánybíróság a 2012-ben elfogadott új választási eljárási törvényt vizsgálta,

és alkotmányellenesnek találta azt a szabályozást, amely a kampányidőszakban teljes egészében megtiltotta volna a politikai reklámok közzétételét a kereskedelmi rádiókban és televíziókban. Ugyanebben az évben az Országgyűlés módosította az Alaptörvényt, és bár a választási reklámok általános tilalmát nem írta elő, a gyakorlatban 2014-ben teljesen ellehetetlenítette, a későbbi választásokon pedig részben korlátozta a választási reklámok közzétételét a kereskedelmi médiumokban azzal, hogy a médiaszolgáltatók csak ingyenesen tehetik közzé a választási reklámokat.

Magyarország fenntartások nélkül ratifikálta az Emberi Jogok Európai Egyezményét. Az ország azonban komoly hiányosságokat mutatott az Emberi Jogok Európai Bírósága ítéleteinek végrehajtásában. A Magyar Helsinki Bizottság a European Implementation Network (EIN) adatait idézi, amelyek szerint Magyarország az elmúlt 10 évben a vezető ügyekben hozott ítéletek 81%-át még nem hajtotta végre (Magyar Helsinki Bizottság, 2021).

Egyes törvények egyértelműen meghatározzák a véleménynyilvánítás szabadságának határait. Ezek azok a törvények, amelyek hosszú múltra és széles körű bírói gyakorlatra tekintenek vissza. Mindenekelőtt a személyiségi jogok polgári jogi védelme tekinthető egyértelmű és legitim korlátozásnak. Ugyanakkor a rágalmazásra és becsületsértésre vonatkozó büntetőjogi rendelkezésekhez még mindig nem társul olyan kiforrott esetjog, amely lehetővé tenné, hogy a véleménynyilvánítás szabadságának határai minden esetben egyértelműen meghatározhatók legyenek (adatfelvételünk után, 2023 áprilisában a kormánypárti képviselők olyan javaslatot nyújtottak be, amely eltörölné a rágalmazás és becsületsértés miatt kiszabható börtönbüntetést az újságírók esetében, ami a következő években hatással lehet a kockázatra, lásd Presinszky, 2023 és Nagy, 2023). A gyűlöletbeszéd kriminalizálásának szabályozási megoldása különösen problematikus, és az 1990-es évek óta nem alakult ki egyértelmű gyakorlat. Ez ahhoz vezetett, hogy ilyen esetekben nem születnek ítéletek, mert a rendőrség vagy az ügyészség nem engedi bíróság elé vinni az ügyeket. A rendelkezésre álló kevés ítélet ellentmondásos és nem egyértelmű. A Polgári Törvénykönyv azon szabálya, amely lehetővé teszi, hogy egy közösség tagjai bírósághoz forduljanak a közösség egészét sértő közlés miatt, komoly jogbizonytalanságot teremt. Erre hivatkozva nyertek már személyiségi jogi pert olyan szélsőjobboldali politikusok, akik a magyar nemzet tagjaiként érezték magukat megsértve egy satirikus publicista cikke miatt (Bárd, 2021).

A norma tisztázatlansága volt és marad a legfőbb kritika a rémhírterjesztés kriminalizálásával szemben, amelyet a parlament a COVID-19 világjárvány idején fogadott el (2020. évi XII. törvény). Bár az Alkotmánybíróság nem találta alkotmányellenesnek a törvény szövegét, az továbbra is olyan homályos fogalmakat tartalmaz, mint például azon közlések, amelyek akadályozzák vagy megghiúsítják a „védekezés eredményességét” egy adott vészhelyzettel szemben. Ez a homályos megfogalmazás kimutathatóan dermesztő hatással volt az egészségügyi dolgozókra és más szakemberekre a járvány idején, akik nem szívesen nyilatkoztak újságíróknak (lásd Bleyer-Simon, 2021, Polyák, 2020, MÚOSZ, 2020, TASZ, 2020).

A 2010-ben elfogadott médiatörvények egyik fő kritikája az volt és maradt, hogy a médiatartalomra vonatkozó szabályok nem egyértelműek, sőt gyakran kétértelműek (Article 19, 2011; IFLA, 2011; Haraszti, 2011; EBESZ, 2011; Velencei Bizottság, 2015). A Médiatanács e szabályokkal kapcsolatos gyakorlata nem kiterjedt, évente csak néhány határozatból áll. A rendelkezésre álló határozatok nem tartalmaznak olyan általános normákat, amelyekhez a médiaszolgáltatók egyértelműen ragaszkodhatnának, mint például az emberi méltóság védelme, a gyűlöletbeszéd tilalma a médiában vagy a kiegyensúlyozott tájékoztatás követelménye.

A véleménynyilvánítás jogi környezetének fenti leírásából az a következtetés vonható le, hogy a

véleménynyilvánítás határai nincsenek egyértelműen meghatározva, ezért minden felszólaló kockázatot vállal kijelentéseivel. Ezt jól példázza, hogy a COVID-19 járvány idején két Facebook-felhasználót tartóztatott le a rendőrség a fent említett rémhírterjesztés bűncselekményének gyanújával, amelyet állítólag Facebook-bejegyzések közzétételével követtek el (Spike, 2020a és 2020b). Végül nem emeltek vádat, de a két esetben így is komoly visszatartó ereje volt az átlagfelhasználókra.

A véleménynyilvánítás olyan formái, mint a békés tiltakozás, 2022-ben nagyrészt szabadok voltak. A hatóságok nem akadályozták a tüntetéseket, és nem voltak összecsapások a tüntetők és a rendőrség között. A politikai véleménynyilvánítással szemben azonban a hatóságok egyes esetekben aránytalan intézkedésekkel léptek fel. A tüntetések résztvevőit, köztük az eseményről tudósító újságírókat többször megbírságotlák kisebb szabálysértésekért, például azért, mert a tüntetés után lesétáltak a járdáról (Klubrádió, 2022), ami az úttest nem rendeltetésszerű használatának minősült. A COVID-19 világjárvány idején a gyülekezés teljes mértékben tilos volt, emiatt az autójukban dudálással tiltakozó autósokat is megbírságotlta a rendőrség (lásd: Horn, 2020; Sereg, 2022).

A legszigorúbb korlátozások a parlamenti véleménynyilvánításra vonatkoznak. Egyrészt az újságíróknak csak néhány négyzetmétert engedélyeznek a parlament épületében, hogy kérdéseket tegyenek fel a képviselőknek, és amennyiben kiderül, hogy ezen területen kívülről tudósítanak, a házelnök kitilthatja őket a Házból (az újságírók korlátozott hozzáféréséről a politikusokhoz a Parlament épületében lásd Smuk, 2019, és az EJEB Mándli és társai kontra Magyarország 63164/16 ítéletet, 2020.5.26.). Ugyanakkor az ellenzéki politikusok politikai véleménynyilvánítását is erősen korlátozzák. Az ellenzéki képviselők nem használhatnak semmilyen transzparenst vagy szimbólumot, a házelnök elveszi tőlük a felszólalási jogot, ha erős kifejezéseket használnak, és több millió forintos (több ezer eurós) bírságot szab ki rájuk, ha megszegik a szabályokat. A házelnök által elfogadott szabályokat az elmúlt években nem változtatták meg, annak ellenére, hogy az Emberi Jogok Európai Bírósága több ügyben is kimondta (EJEB Karácsony és társai kontra Magyarország - 42461/13, 2014.9.16-i ítélet; EJEB Szél és társai kontra Magyarország - 44357/13, 2014.9.16-i ítélet; lásd továbbá Kovács, 2021; Nagy, 2022a), hogy az újságírók és az ellenzék véleménynyilvánítási szabadságának ilyen jellegű korlátozása sérti az Emberi Jogok Európai Egyezményét.

Az információhoz való jog védelme (81% - magas kockázat)

Az információszabadságot az Alaptörvény garantálja (VI. cikk), a közérdekű adatokhoz való hozzáférés részletes szabályait pedig az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény tartalmazza.

2015 óta a közérdekű adatokhoz való hozzáférést súlyosan korlátozzák (Mérték, 2019b). A törvényi változások miatt a kért információkért fizetni kellett, az adatigényléseket nem lehetett névtelenül benyújtani, az adatokat határozatlan ideig titokban lehetett tartani azzal az indokkal, hogy azok kormányzati döntések előkészítését szolgálják, és a szerzői jogvédelem alatt álló közérdekű dokumentumokról nem lehetett másolatot kérni a nyilvánosság és az újságírók számára. A COVID-19-járvány idején a kormány 15 napról 45 napra hosszabbította meg az információkérések teljesítésének határidejét, amit további 45 nappal meghosszabbíthat. A legnagyobb probléma azonban az, hogy az adatkezelők a legtöbb információs kérelmet elutasítják, ami évekig tartó pereskedésekhez vezet.

2022-ben az Országgyűlés a Bizottság jogállamisági feltételrendszerének részeként néhány fontos pozitív módosítást eszközölt az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény szövegén (lásd TASZ, 2022 és NAIH, 2022a). Az információkérés ismét ingyenes (csak a

másolatkészítés költségei számolhatók fel), a szerzői jog által védett közérdekű dokumentumokról ismét lehet másolatot kérni, és az új szabályok felgyorsítják az ezzel kapcsolatos peres eljárásokat. Emellett visszaállították az információkérés teljesítésének 15+15 napos határidejét is. A szabályok azonban továbbra is több korlátozást tartalmaznak, mint 2015 előtt, például a névtelen kérelmek tilalmát, a döntést megelőző adatok titkosságának megújítását. Továbbá az adatkezelőket nem kötelezik arra, hogy a gyors teljesítés helyett az információkérés teljesítésének megtagadását tegyék elsődleges gyakorlattá (Láncos, 2019). Az elutasított információkérésekkel szemben kétféle jogorvoslati lehetőség áll rendelkezésre. Egyrészt az információkérő bírósághoz fordulhat, másrészt eljárást kezdeményezhet a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóságnál (NAIH).

A bíróságokhoz való hozzáférésre vonatkozó eljárási szabályokat a parlament 2022-ben módosította az európai uniós finanszírozáshoz való hozzáférés feltételeként. Az új szabályok jelentősen felgyorsítják a bírósági eljárást, pontos és szoros határidőket szabva meg az egyes eljárási lépésekhez. Az eljárásban csak olyan bizonyíték használható fel, amely már a tárgyaláson rendelkezésre áll, vagy amelyet a felek azonnal kérnek. Az első tárgyalásra tehát mindenkinek úgy kell elmennie, hogy felkészült minden bizonyításra váró kérdésre. Ez az információkérő kárára válhat, mivel sok esetben a meghallgatás előtt nem lehet tudni, hogy mi volt az oka annak, hogy nem tett eleget az információkérésnek. A NAIH, valamint az üzleti titok jogosultja beavatkozhat a perbe. Ez utóbbi erősítheti az adatkezelők pozícióját. Az információkérő helyzetét nehezíti, hogy 2018 óta a törvényszéki ügyekben kötelező a jogi képviselő általi képviselet, ellenkező esetben a bíróság nem tárgyalja az ügyet. Abban az esetben, ha az információkérő elveszíti az ügyet, a bíróság az információkérőt kötelezi az adatkezelő jogi költségeinek megfizetésére, ami visszatarthatja az érintettet attól, hogy bírósághoz forduljon.

A jogorvoslat másik útja a NAIH-on keresztül vezet. Ennek a megközelítésnek nagy előnye, hogy az eljárás ingyenes, és nem kötelező jogi képviselőt fogadni. Ugyanakkor a NAIH határozata nem kötelező az adatkezelőre nézve, így a NAIH nem kötelezheti az adatkezelőt az adatok kiadására a bíróság előtt. További probléma, hogy a NAIH eljárásának nincs valós időkorlátja, mivel az adatkezelőknek a hatóság értesítésére való válaszára fordított ideje nem számít bele a hatóság eljárási határidejébe.

Jogorvoslati lehetőségek tehát rendelkezésre állnak, és 2022-ben a bírósági eljárás szabályai nagyrészt az információkérő javára változtak, de az adatkezelők nagyon könnyen visszaélhetnek az eljárási szabályokkal, ami lehetetlenné teszi a valódi jogorvoslatot (K-Monitor, 2022). További kockázatot jelent, hogy az elmúlt években volt példa arra, hogy az adatkezelő a jogerős ítélet ellenére sem adta ki az adatokat, és a végrehajtási eljárás sem volt sikeres.

Az információkérők általános tapasztalata az, hogy a hatóságok egyáltalán nem együttműködnek. Az információkérések figyelmen kívül hagyása vagy elutasítása éppúgy gyakori, mint a rossz minőségű, szkennelt, olvashatatlan és kereshetetlen pdf-fájlok küldése. A 2022-es törvénymódosítással legalább megszűnt az információkérésért felszámított díjakkal való visszaélés lehetősége, mivel a jogszabály már nem teszi lehetővé a technikai költségeken felüli költségek felszámítását.

A COVID-19 világjárvány idején az újságíróknak nehézséget okozott, hogy hivatalos forrásokból szerezzenek információkat, és megakadályozták őket abban, hogy kórházakból tudósítsanak. Bár a Kúria kimondta, hogy az Emberi Erőforrások Minisztériumának nincs hatásköre arra, hogy eldöntse, az újságírók bejuthatnak-e kórházakba, mégis kormányrendelet született az újságírók távol tartásáról (MAPMF, 2022a). Számos példa volt arra, hogy a kormányt bíráló hírügynökségektől megtagadták a bejutást a hivatalos sajtótájékoztatókra – a 2022-es évből erre egy példa a miniszterelnök december 21-i sajtótájékoztatója

(MAPMF, 2022b).

A bejelentésekkel kapcsolatos szabályozási keretet a panaszokról és közérdekű bejelentésekről szóló 2013. évi CLXV. törvény határozza meg. Annak ellenére, hogy ez a törvény bizonyos szintű védelmet nyújt, nem felel meg az uniós jogszabályokban meghatározott részletes követelményeknek a védelem szintje, a bejelentések kezelése és a biztosított ösztönzők tekintetében – arról nem is beszélve, hogy a törvény csak a közzsférában írja elő a kötelezően alkalmazandó bejelentési rendszer alkalmazását. Különösen az olyan biztosítékok, mint a bizonyítási teher megfordítása, az elfogulatlan szakmai vizsgálatok, a magánszektorban dolgozók védelme, a védelem biztosítása még a nyilvánosságnak történő bejelentés esetén is komoly hiányosságokat jelentenek. 2022-ben két év telt el a határidő lejárta óta, de Magyarország akkor még mindig nem kezdte meg az uniós Whistleblower Protection Directive átültetését (Átlátszó, 2022). Az Európai Bizottság 2023-ban Magyarországot (hét másik tagállammal együtt) az Európai Bíróság elé utalta, amiért nem ültette át az irányelvet (Európai Bizottság, 2023). E jelentés írásakor, 2023. április 11-én az Országgyűlés átültette az irányelvet, de az új törvényt a civil szervezetek bírálták, amiért nem harmonizálta tökéletesen az irányelvet, és nem biztosította a szükséges védelmet a bejelentők számára (K-Monitor, 2023).

Újságírói szakma, normák és védelem (54% - közepes kockázat)

Az újságírói szakma mindenki számára nyitva áll, de a bizonytalan munkakörülmények befolyásolják a szakma vonzerejét. Gödri (2021) a pályakezdő újságírók elhelyezkedési kilátásaival foglalkozó kutatásában megállapította, hogy az újságírók új generációja számára hiányoznak a megfelelő újságírói képzés és a strukturált gyakornoki programok, míg a tapasztalt szakemberek úgy látják, hogy fiatalabb társaik számára hiányoznak az álláslehetőségek. A szakmaiság hiányát, az újságírói normák nem megfelelő betartását és a nagyfokú politikai párhuzamosságot korábbi kutatások, többek között Bajomi-Lázár (2013 és 2017), Sipos (2013) és Vásárhelyi (2012) is leírják.

A médiatörvény 8. cikke kulcsszerepet szán az újságíró-szövetségeknek és a szakszervezeteknek; a törvény alkalmazása során tiszteletben kell tartani őket. A gyakorlatban azonban a szakmai szakszervezetek és szövetségek (a legnagyobb a MÚOSZ, a Magyar Újságírók Országos Szövetsége, mintegy 5000 taggal) gyengék, és nincs hatásuk a szakmára. Nagyon kevés etikai állásfoglalást fogadnak el, és a kommunikáció e testületek és a média között igen esetleges, még a nem kormánypárti médiumok esetében is. A tagság meglehetősen alacsony ezekben a szervezetekben.

A sajtószabadságot fenyegető veszélyek Magyarországon nem terjednek ki az újságírók elleni fizikai erőszakra. A nem fizikai jellegű támadások azonban rendszeresen előfordulnak: némelyikük bűncselekmény, mások tisztességtelenek és etikátlanok. E támadások egyik legfontosabb példája a Miklósi Gábor és Dezső András elleni 2019-es antiszemita plakátkampány. A plakátokon a két újságírót egy izraeli zászló előtt ábrázolták, „A határon túlról jöttünk!” felirattal. (RSF, 2019). A plakátok miatt nem indult eljárás; maguk az újságírók sem igényeltek semmilyen intézkedést. A 2022-es választási kampány idején újságírókat és civil szervezetek munkatársait hamis állásinterjúkkal csalták törbe (Horn, 2022), amelyek manipulált részleteit aztán a kormánypárti média a „Soros-hálózat” leleplezéseként terjesztette. Ez egy jól megszervezett titkos művelet volt, amely mögött jelentős erőforrások álltak. Az érintettek jogi lépések nem tettek, és nem történt vádemelés. Egyértelmű tehát, hogy az érintettek nem hiszik, hogy érdemes jogi lépéseket tenni az ilyen támadások ellen, és hogy a hatóságok nem keresik proaktívan a jogi lehetőségeket. 2022-ben a Mapping Media Freedom két újságírók elleni támadásról számolt be: egy szélsőjobb oldali blog azt sugallta, hogy Magyarország egyik vezető független hírplatformjának, a 444.hu-nak minden újságíróját

agyon kellene verni (MAPMF, 2022c), és a kormánypárti *Hír TV* egyik riporterét egy tüntető lelökte egy emelvényről, miközben élőben beszélt egy Budapest központjában tartott tüntetésről (MAPMF, 2022d). Az online zaklatás és (gyakran szexuális jellegű) zaklatás gyakori, különösen a női újságírók esetében (Tófalvy, 2017, lásd még Botás, 2021 és Rutai, 2021). A szélsőjobboldali Mi Hazánk Mozgalom egyik politikusa nyilvánosan sajnálatát fejezte ki, hogy Parászka Boróka újságírót nem sikerült akasztással likvidálni (MAPMF, 2022e). A *Direkt36* oknyomozó hírportál által megszerzett diplomáciai táviratok bizonyítják, hogy a magyar nagykövetségek szoros figyelemmel kísérték a magyar újságírók külföldi tevékenységét, és jelentették a Külgazdasági és Külügyminisztériumnak az általuk látogatott rendezvényeket, valamint az általuk a külföldi médiában írt esetleges cikkeket (Panyi, 2022).

A bírói gyakorlatban az informátor védelme leggyakrabban személyiségi jogi és büntetés-végrehajtási ügyekben merül fel, ahol a bíróság tiszteletben tartja az informátorok kilétének titokban tartását, de gyakran az újságírókra hárítja a bizonyítási terhet. Az újságírók kötelesek más bizonyítékot bemutatni, vagy azok hiányában az újságírók elveszítik az ügyet. A bírósági gyakorlat következetlen.

Az EU SLAPP-ellenes ajánlása eddig nem volt hatással a magyar jogalkotásra. Magyarországon nincs olyan intézkedés, amelynek kimondott célja a SLAPP-ek (stratégia perek a közéleti szerepvállalás ellen) megakadályozása lenne, és a bíróságok nem utasíthatják el a joggal visszaélő kereseteket. A gyakorlatban a bíróságok mégis megértik, hogy a közszereplőknek el kell viselniük a munkájukkal kapcsolatos kritikát (és a Polgári Törvénykönyv 2. cikkének (4) bekezdése kifejezetten elrendeli ezt). A SLAPP-perek alperesei ellenkérelmet nyújthatnak be, ha az ügy sértette a jogaikat és kárt okozott nekik. Az SLAPP-ügyek jelen vannak az országban, még ha nem is túl nagy számban. Az elmúlt években az adatvédelem (többek között a GDPR érvényesítése, lásd Detrekői, 2020) volt az újságírók elleni SLAPP-ügyek gyakori követelése. Ez vagy a közzététel megakadályozására irányuló bírósági végzésekben, vagy a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatósághoz (NAIH) benyújtott panaszokban nyilvánult meg. A legismertebb esetek a Hell energiatal gyártóihoz kapcsolódnak, akik közigazgatási panasztételi eljárást indítottak a *Forbes* magyarországi kiadása ellen, amiért a cég tulajdonosai felkerültek a leggazdagabb magyarok listájára, illetve a *Magyar Narancs* című politikai hetilap ellen is beadvánnyal éltek. A *Forbes* esetében a magazin egy számát vissza kellett hívni az újságos standokról, míg a *Magyar Narancs*nak csak a cég tulajdonosairól szóló oknyomozó cikkének rövidített változatát sikerült megjelentetnie (az oldalak egyes részeit üresen hagyva jelezve a hiányzó tartalmat). 2022-ben a NAIH vizsgálatot indított Panyi Szabolcs oknyomozó újságíró ellen, mivel egy titkosszolgálati munkatárs telefonszámának tárolását jogellenes adatkezelésnek minősítette (MAPMF, 2022f). Ugyanebben az évben Varga Endre, az *Index.hu* vezérigazgatója jogi panaszt nyújtott be a *Média1* című média ágazati kiadvány ellen, mert az megsértette személyiségi jogait azzal, hogy egy, az ágazati szövetség vezetői kinevezéséről szóló cikket a róla készült, egyébként nyilvánosan elérhető fotóval illusztrált (MAPMF, 2022g).

Magyarország az egyetlen uniós ország, ahol a Pegasus kémprogramot a nemzeti hatóságok újságírók és médiatulajdonosok ellen használják. A visszaélésszerű megfigyeléssel szembeni biztosítékok hiányát jól mutatja, hogy az ügy napvilágra kerülése óta semmilyen hivatalos intézkedés vagy jogszabályi változás nem történt. Az Emberi Jogok Európai Bírósága már 2016-ban kimondta, hogy a magyar jog nem nyújt elegendő garanciát a visszaélésszerű megfigyeléssel szemben (Szabó és Vissy kontra Magyarország 37138/14), az állam mégsem tett semmit a helyzet orvoslása érdekében. A fő probléma az, hogy a megfigyelést az igazságügyi miniszter engedélyezi, aki a kormány tagjaként nincs abban a helyzetben, hogy megakadályozza a kormányzat visszaélésszerű tevékenységét. Ráadásul szinte lehetetlen jogorvoslatot kérni, miután a megfigyelés már véget ért. A Pegasus-ügyben a következő állami szervek mulasztottak:

- A parlament nemzetbiztonsági bizottságát először bojkottálták a kormánypárti képviselők, majd az ezt követő ülés anyagát 2050-ig titkosították.
- Az alapvető jogok biztosa nem foglalkozott a hozzá beérkezett panaszokkal, annak ellenére, hogy az Alkotmánybíróság döntése szerint az ombudsmannak ki kell vizsgálnia a titkosszolgálatok által elkövetett visszaéléseket.
- A NAIH vizsgálatot indított az ügyben, de mindent rendben talált. A hatóság csak a magyar jogszabályoknak való megfeleléssel foglalkozott, azzal nem, hogy az intézkedés aránytalanul korlátozta-e a megfigyelt jogait, vagy hogy a korlátlan megfigyelést lehetővé tevő törvény sérti-e a nemzetközi jogot (lásd NAIH, 2022b).
- Az ügyészség azért zárta le a nyomozást, mert a magyar jog szerint szinte lehetetlen olyan megfigyelést végezni, amely a magyar jog széles keretei között jogellenes lenne (Ügyészség, 2022).

Tehát miközben egyértelmű, hogy az érintett újságírók és médiatulajdonosok nem követtek el törvénytelen vagy a nemzetbiztonságot veszélyeztető cselekményeket, megfigyelésüket nem tekintették törvénytelennek, mert a magyar jogszabályok ezt lehetővé teszik. Ez súlyosan sérti az alapvető jogokat (lásd Szabó, 2021).

A médiahatóság függetlensége és hatékonysága (73% - magas kockázat)

Azt, hogy a Médiatanács függetlensége erősen korlátozott, a tagok megválasztására vonatkozó szabályok, az igazgatótanács hatásköre és mindeneke előtt a gyakorlat mutatja.

A Médiatanács elnökének és tagjainak jelölése egyáltalán nem átlátható. A médiatörvény szerint a parlament ad hoc bizottsága jelöli a négy tagot, és ebben a bizottságban minden parlamenti párt a parlamentben meglévő szavazati súlyával vesz részt. Azaz a kétharmados parlamenti súllyal rendelkező kormánypártok ebben a bizottságban is kétharmados szavazati aránnyal rendelkeznek. Ezt a szabályt a kétharmados többséggel rendelkező Fidesz fogadta el 2010-ben, tehát egy konkrét politikai helyzetre reagál. Hiába kell első körben egyhangúlag dönteni a bizottságban a jelöltek személyéről, ha ez nem sikerül, második körben kétharmados aránnyal kell jelöltet állítani. Eddig kétszer alkalmazták ezt az eljárást, mivel a Médiatanács tagjainak mandátuma Európában példa nélküli időtartamra, 9 évre szól. 2010-ben és 2019-ben is a második körben született döntés, miután a kormánypártok az egyhangú szavazást első körben megakadályozták. Mivel a Médiatanácsba e keretek között csak a Fideszhez lojális jelölteknek van esélyük bekerülni, a politikai függetlenség a törvényben felsorolt formális garanciák ellenére sem valósul meg (Szalay, 2019).

A Médiatanács elnöke az a személy, aki egyúttal a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság (NMHH) elnöke. Az NMHH elnökét a miniszterelnök javaslatára a köztársasági elnök nevezi ki. A törvény előírja, hogy a miniszterelnök kérjen javaslatokat szakmai szervezetektől, de azokat nem köteles figyelembe venni. A jelenlegi politikai helyzetben az NMHH elnökét gyakorlatilag a miniszterelnök egyszemélyben választja ki. Az NMHH elnökét a parlament kétharmados szavazattal választja meg a Médiatanács elnökévé. Mivel más jelölt nincs, ez egy formális eljárás. Kétharmados többség hiányában azonban a Médiatanács elnök nélkül maradhat, ami az erős elnöki jogkörök miatt gyakorlatilag működésképtelenné teszi a testület működését.

Karas Monika, az NMHH korábbi elnöke 2021-ben lemondott a posztjáról. Ezzel lehetővé tette, hogy a

kétharmados többséggel rendelkező Fidesz még a 2022-es parlamenti választások előtt új elnököt válasszon, felkészülve arra a lehetőségre, hogy a parlamenti választásokon a Fidesz nem szerez újabb kétharmados többséget. Ez a politikai kockázat nem realizálódott, de a 2021-ben megválasztott Koltay András így 2030-ig az NMHH és a Médiatanács elnöke marad (Haszán, 2021). Koltay 2010 és 2019 között a Médiatanács tagja volt, a Médiatanács minden, a médiaszabadságot sértő döntését megszavazta. Koltay 2022 elején egy interjúban azt mondta, hogy a sajtó függetlensége csak az újságírók által kreált mítosz, és azzal érvelt, hogy a fogalomnak jogi szempontból nincs értelme (Lampé, 2022).

A médiatörvény a Médiatanácsot erős szankcionálási jogkörrel ruházta fel (186-189. cikk). A televíziós és rádiós médiaszolgáltatók esetében a lehetséges szankciók közé tartozik a médiaszolgáltatási jog megvonása, míg más médiumok esetében a legsúlyosabb szankció a pénzbírság. A magyar médiaszabályozás egyik legproblémásabb eleme, hogy a Médiatanács ellenőrzési és szankcionálási jogköre kiterjed mind a nyomtatott, mind a nem audiovizuális online sajtóra. E médiumok esetében a bírósági végrehajtáson kívül nincs alkotmányos indoka a közigazgatási felügyeletnek. Kockázatot jelent, hogy ugyanabban az ügyben, amiben a Médiatanács a médiatörvény alapján szab ki szankciót, párhuzamosan más eljárások is indulnak, és a bíróság, vagy éppen a NAIH is szankcionálja ugyanazt a magatartást. A több párhuzamos szankció lehetősége már aránytalan korlátozása a médiaszabadságnak.

A médiatörvény a fokozatosság és az arányosság elvét írja elő a szankciók alkalmazása során. Ezeket az elveket nagyrészt a gyakorlatban is alkalmazzák, és a Médiatanács nem alkalmaz aránytalan és visszatartó erejű szankciókat. Sok esetben az eljárások hiánya az, ami kifogásolható. Bár a technikai feltételek adottak, a Médiatanács ritkán indít eljárást saját ellenőrzési tevékenysége alapján. Legfeljebb néhány konkrét műsортípust, főként valóságshow-kat ellenőriz. (Ezen a területen a jobboldali Transzparens Újságírást Alapítvány megállapította, hogy a műsorszolgáltatók szankcionálása viszonylag kiegyensúlyozott, hiszen a kormánypárti *TV2* és az inkább kormánykritikus *RTL Klub által* kapott bírságok összértéke közel azonos volt a vizsgált 7 évben [Pongrácz, 2020]. A hírműsorok vagy éppen a közszolgálati média kiegyensúlyozottsága legfeljebb formális, mennyiségi mutatókkal jelenik meg a riportokban, de azt nem vizsgálja a hatóság, hogy a megjelenések pozitív/negatív jellege alapján valóban kiegyensúlyozott-e a tájékoztatás. A Médiatanács egyetlen esetben sem találta jogellenesnek a televízióban és rádióban zajló kormányzati kampányokat. A médiatörvény a politikai reklámok közzétételét csak a választási kampány időszakában engedi meg, és politikai reklámnak minősíti a kormány népszerűsítését is. Ennek ellenére a Médiatanács minden olyan beadványt elutasított, amelyek a kormány mindenkorai politikai kampányainak terjesztését kifogásolták.

A törvény különösen súlyos következményeket helyez kilátásba az ismételt jogsértések, azaz az ugyanazon jogalapon és jogszabályhely tekintetében, ugyanazon tárgykörben egy éven belül elkövetett jogsértésekhez, függetlenül a jogsértés súlyától. A *Civil Rádió* és a *Klubrádió* ügye (Martini, 2021) jól példázza ennek a veszélyeit. A törvény szerint a Médiatanács a médiaszolgáltatási engedély első időtartamának (korábban hét év, jelenleg tíz év) lejártá után nem újíthatja meg az ismételt jogsértést elkövető rádió médiaszolgáltatási engedélyét.

A *Civil Rádió* és a *Klubrádió* egyaránt csekély súlyú, adatszolgáltatáshoz kapcsolódó jogsértések ismétlődése miatt esett el a megújítás lehetőségétől. A Médiatanács ráadásul más rádiók, például a *Klubrádió* versenytársa, az *Inforádió* esetében nem alkalmazta ezt a szigorú szabályt – a gyakorlat tehát nyíltan diszkriminatív.

További súlyos probléma a Médiatanács és a közszolgálati média összefonódása, ami lehetetlenné teszi, hogy a Médiatanács elfogulatlanul értékelje a közszolgálati média tartalmait. A Médiatanács a kezelője

annak a Médiaszolgáltatás-támogató és Vagyonkezelő Alapnak (MTVA), amely a közszolgálati médiában a munkatársak fölötti munkáltatói jogokat, a közszolgálati média vagyona fölötti rendelkezési jogot, valamint a szerzői jogokat gyakorolja, és a műsorok gyártásáért felelős. Összességében a közszolgálati média minden döntéshozója a Médiatanácshoz kötődik. Ez a megoldás súlyos összeférhetlenséget eredményez a közszolgálati médiaszolgáltató és az ellenőrző hatóság között.

Az Európa Tanács „The Independence of Media Regulatory Authorities in Europe” („Médiaszabályozó hatóságok függetlensége Európában” című kiadványa említette a Médiatanács függetlenségének hiányosságait, rámutatva, hogy „a homályos és megalapozatlan jogalkalmazás a jogállamisági követelmények be nem tartását és a polgárok alapvető jogainak elégtelen védelmét mutatja”. Megemlítette továbbá, hogy „a rádiófrekvencia-pályázatokkal kapcsolatos döntéseket vita és ellenszavazatok nélkül hozták meg” (European Audiovisual Observatory, 2019), ami ahhoz vezetett, hogy szinte a teljes rádiós piacot a kormányhoz közel álló szereplők uralják. Különösen kockázatos ügycsoportot jelentenek a médiafúziókkal kapcsolatos hatósági döntések. Ezekben az ügyekben rendszeres gyakorlattá vált, hogy a Médiatanács indokolás nélkül, egyszerűsített határozatot fogad el, arra hivatkozva, hogy a kérelemnek teljes egészében helyt adnak, és nincs ellenérdekű fél, aki fellebbezhetne. Ezek a döntések a Fidesz-közeli médiavállalatok terjeszkedését szolgálták, ám a határozatok egyértelműen jogszerűtlenek. A Hatóság álláspontja beépült a Gazdasági Versenyhivatal (GVH) fúziós határozatába, és kötelező érvényű a GVH-ra nézve, amely nem térhet el tőle. Az ítélkezési gyakorlat szerint azonban a versenyjogi döntéseket az érintett piacon jelen lévő bármely piaci szereplő megtámadhatja. A Médiatanács ezért jogellenesen hivatkozott az ellenérdekű fél hiányára. Ilyen esetben a fellebbezés is lehetetlen, mivel a határozat nem tartalmazza a döntés alapjául szolgáló indokokat.

A hagyományos média lefedettsége és az internethez való hozzáférés (21% - alacsony kockázat)

A műsorterjesztési kötelezettségre vonatkozó szabályok (must carry) minden műsorterjesztési platformon, ide érte a DVB-T platformot is, biztos és kiemelt helyet biztosítanak a közszolgálati televíziócsatornáknak. Nem csak azt írja elő a törvény, hogy négy televíziócsatornát (és három rádiócsatornát) minden műsorterjesztő rendszeren továbbítani kell, hanem azt is, hogy ezeket a műsorkiosztásban az első helyekre kell tenni. A földfelszíni rádiózás terén a digitális átállás nem történt meg, jelenleg a legjobb minőségű frekvenciákat a közszolgálati rádiócsatornák használják.

A magyar hálózatsemlegességi szabályozás összhangban van a vonatkozó uniós jogszabályokkal. Az NMHH következetesen fellép a hálózatsemlegességet sértő üzleti modellekkel szemben.

A médiafelügyelet szerint a DVB-T2 digitális televíziós műsorszórás - második generációs földfelszíni lefedettség 99%-os (2021-es adat). A rádiók esetében az NMHH régebbi, 2014-es adatokat sorol fel a lefedettségre vonatkozóan: *Kossuth Rádió* 96%, *Petőfi Rádió* 90%, országos kisebbségi rádiós lefedettség 93% (NMHH, 2023a). A Digitális Menetrend adatai szerint a háztartások 96,7%-a rendelkezik szélessávú lefedettséggel. Az átlagos internetkapcsolati sebesség 42,99 mbps, ami európai összehasonlításban nagyon jónak számít.

Az internetes tartalmak blokkolására vonatkozó szabályozási környezet nem teljesen átlátható. Az NMHH 2014. január 1. óta működteti a Központi Elektronikus Hozzáférhetlenné Tételi Határozatok Adatbázisát (KEHTA), amely tartalmazza azon weboldalak és online tartalmak listáját, amelyeket minden internetszolgáltató köteles blokkolni. Kezdetben csak a büntetőbíróság rendelhetett el a blokkolást, később azonban a Nemzeti Adó- és Vámhivatal felhatalmazást kapott arra, hogy ilyen végzést adjon ki az illegális

szerencsejáték-szolgáltatók honlapjai esetében, a Nemzeti Közlekedési Hatóság pedig a feladói engedéllyel nem rendelkező szolgáltatók esetében. Miközben tehát folyamatosan nő azon hatóságok száma, amelyek elrendelhetik a blokkolást – az elektronikus adatok ideiglenes hozzáférhetetlenné tételét –, a KEHTA adatai nem nyilvánosak. Nem lehet tudni a meghozott határozatok számát és jogalapját.

A top4 szélessávú szolgáltató (Magyar Telekom, Vodafone, Digi, Tarr) piaci részesedése a becslések szerint 80% felett van, míg a mobilinternet-piacon a top4 cég (Magyar Telekom, Yettel, Vodafone, Digi) 99,7% felett rendelkezik (NMHH, 2022b és 2022c). 2021-ben megkezdődött az infrastruktúra-tulajdonlás megváltoztatásának folyamata, amely nyilvánvaló kockázatokkal jár. A 4iG távközlési és informatikai vállalat felvásárolta a Digi-t és rajta keresztül az Invitelt, amelyek jelentős szélessávú infrastruktúrával rendelkező vállalatok. A 4iG emellett többségi részesedést szerzett az Antenna Hungária műsorszóró vállalatban, és ezen keresztül 25%-os tulajdonosa lett a Yettel mobilszolgáltatónak is. A 4iG tulajdonosi köre a kormánypárthoz közel állónak bizonyult. A távközlési infrastruktúra ilyen mértékű tulajdonosi koncentrációja a politikai kapcsolatokkal rendelkező tulajdonossal együtt komoly kockázatot jelent a hálózati forgalom átláthatatlan befolyásolása szempontjából. Ez a folyamat 2022-ben tovább erősödött, amikor a 4iG megszerezte a Vodafone magyarországi érdekeltségének többségi részesedését, a kisebbségi részesedést pedig az állam szerezte meg (lásd többek között: Koncz, 2021; Keller-Alánt, 2022).

Digitális környezet

A terület digitális pontszáma 48%, ami nyolc százalékponttal alacsonyabb, mint az általános pontszám, de még mindig közepes kockázatú. Az online kommunikációra vonatkozó jogi keret nem különbözik jelentősen a nyilvános kommunikáció általános jogi keretétől, és nagymértékben igazodik az európai jogi kerethez.

Az egyik sajátos magyar szabályozási megoldás az elektronikus adatok hozzáférhetetlenné tételére vonatkozó büntetőjogi és büntető eljárásjogi szabályozás. A Büntető törvénykönyv 77. §-a szerint véglegesen hozzáférhetetlenné kell tenni azt az elektronikus hírközlő hálózaton közzétett adatot, amelynek hozzáférhetővé tétele vagy közzététele bűncselekményt valósít meg, amelyet a bűncselekmény elkövetéséhez eszközül használtak, vagy amely bűncselekmény elkövetése útján jött létre. Ezt intézkedést a bíróság bármely bűncselekmény elkövetése esetén kiszabhatja.

A büntetések és intézkedések végrehajtásáról szóló jogszabály rögzíti, hogy az intézkedés végrehajtására alapesetben a tárhelyszolgáltató köteles, vagyis az, aki a jogsértő, vagy jogsértéshez tárolt adatokat a saját szerverein tárolja. Ha a tárhelyszolgáltató, aki tehát maga nem követett el bűncselekményt, nem teljesíti az intézkedést, százezertől egymillió forintig terjedő bírsággal sújtható, és ez a bírság háromhavonta ismételtető.

A szabályozás szerint abban az esetben, ha a tárhelyszolgáltató az első bírság kiszabása után sem törli az érintett tartalmat, akkor a bíróság „az elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tételének végrehajtását az elektronikus adathoz való hozzáférés végleges megakadályozásával rendeli el”. A hozzáférés megakadályozását az adattovábbítást biztosító hálózat üzemeltetőjével szemben rendeli el a bíróság, akivel szemben természetesen szintén kiszabható rendbírság, egymillió forintig terjedően. A blokkolás elrendelése más esetben, a bíróság saját döntése vagy az ügyész indítványa alapján is megtörténhet. Ilyen eset a gyermekpornográfiával kapcsolatos bűncselekmény esetén, ha a tárhelyszolgáltató nem törli az adatot; ebben az esetben nem kell megvárni az első bírságot.

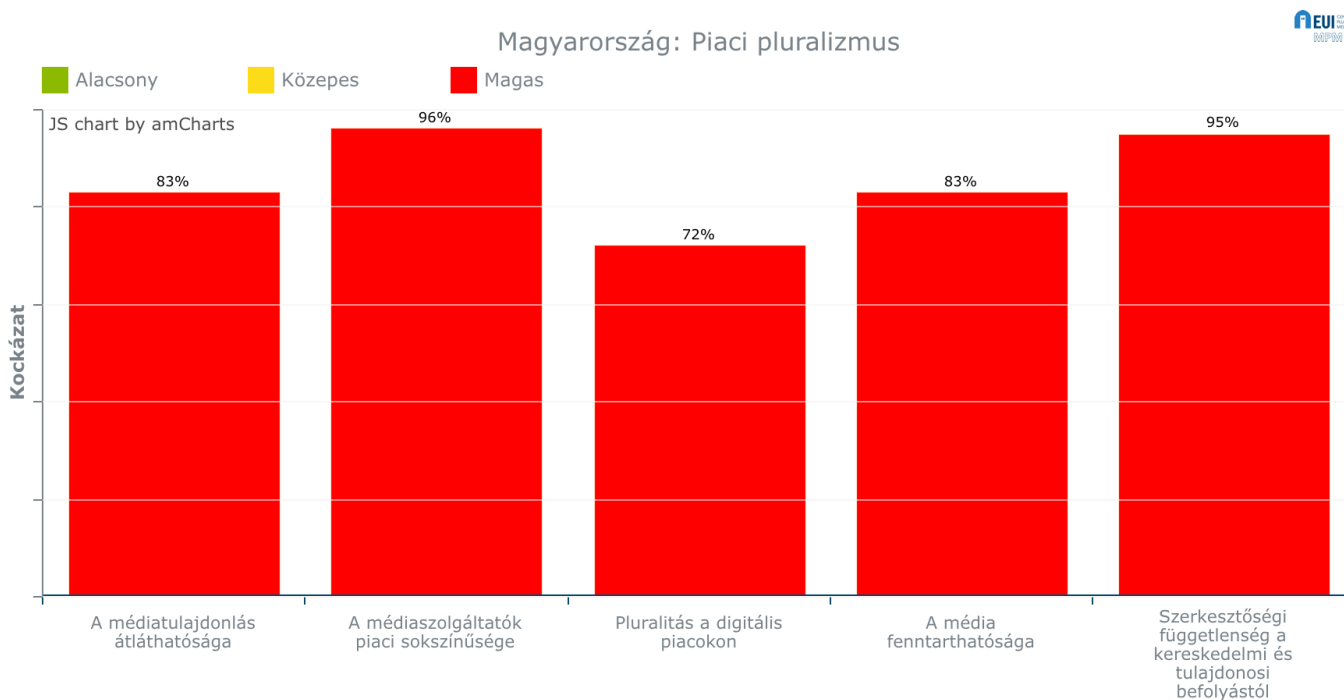
A honlapok blokkolásával kapcsolatos adatok nem nyilvánosak, az adatbázist az NMHH kezeli.

Speciális szabályok vonatkoznak a gyermekekre ártalmas online tartalmakra. Az internethozzáférés szolgáltatást nyújtó szolgáltatók 2014. július 1-jétől kötelesek valamely, a kiskorúak védelmét lehetővé tevő, magyar nyelvű, könnyen telepíthető és használható szoftver (gyermekvédelmi szűrőszoftver) internetes honlapjukról való ingyenes letölthetőségét és ezt követően annak ingyenes használhatóságát biztosítani. Ehhez kapcsolódik az ún. Gyermekvédelmi Internet-kerekasztal, amely az NMHH elnökének a kiskorúak egészséges fejlődését biztosító jogszabályi előírások elfogadását és hatályosulását elősegítő javaslattevő, véleményező, tanácsadó testületét. Ez a szabályozási megoldás nem jelent aránytalan beavatkozást.

Kis nyelvként a magyar különösen hátrányos helyzetben van a panaszkezelés és a közösségi média által végzett szűrés terén. A közösségi médiaoldalak általános szerződési feltételei nem tartalmazzak külön magyarországi szabályokat, és az online tartalomkészítők számára sincsenek külön biztosítékok. Az elmúlt években több közéleti személyiség (kormánykritikus és kormánytámogató egyaránt) számolt be tartalomeltávolításról, vagy profiljuk ideiglenes blokkolásáról, anélkül, hogy a platform ezt megfelelően indokolta volna (lásd még: Budai, 2023).

3.2. Piaci pluralizmus (86% - Magas kockázat)

A piaci pluralizmus területe a médiapluralizmust fenyegető gazdasági kockázatokra összpontosít, amelyek az átláthatóság hiányából és a médiatulajdon koncentrációjából, a médiaipar fenntarthatóságának problémáiból és az újságírás kereskedelmi érdekeknek való kitettségéből fakadnak. Az első mutató a médiatulajdon átláthatóságára vonatkozó rendelkezések meglétét és hatékonyságát vizsgálja. A verseny hiányát és a külső pluralizmust külön értékeljük a hírmédiánál és az online platformoknál, és külön vizsgáljuk a horizontális és a multimédiális koncentrációt; az online hirdetési piac koncentrációját; és a versenyérvényesítés szerepét. A média fenntarthatóságának mutatója a bevételek és a foglalkoztatás alakulását méri a GDP alakulásához viszonyítva. Az utolsó mutató célja, hogy felmérje az üzleti érdekek felől érkező, a piaci pluralitást és a független szerkesztőségi tartalom előállítását veszélyeztető kockázatokat – amelyek mind a piaci szereplők, mind a tulajdonosok befolyásából eredhetnek.

A **piaci pluralizmus** területén minden mutató magas kockázati értéket mutat. Ez az a terület, ahol a legmagasabb az általános kockázat. A pontszámok azt mutatják, hogy az ország komoly problémákkal küzd, amelyek a médiakoncentrációval, a csökkenő bevételekkel, a tartalom feletti kereskedelmi és tulajdonosi befolyással, valamint a kellő átláthatóság hiányával kapcsolatosak.

A médiatulajdonlás átláthatósága - (83% - magas kockázat)

A médiavállalatok tulajdonosi szerkezetének átláthatóságára vonatkozóan nincsenek részletes szabályok. Az átláthatóságot részben a médiaszabályozó által vezetett, nyilvánosan hozzáférhető nyilvántartások biztosítják, azonban ezek a nyilvántartások csak korlátozott információt nyújtanak a médiaszolgáltatókról – sem a médiaszolgáltató mögött álló közvetlen, sem a közvetett tulajdonosi háttér nem része. A közvetlen tulajdonosi információk a cégnyilvántartásból érhetők el. Összességében a vállalati információk közzétételére vonatkozó szabályok összhangban vannak az uniós előírásokkal.

A lineáris médiaszolgáltató tizenöt napon belül köteles bejelenteni a hatóságnak, ha a nyilvántartásában szereplő adatokban változás következik be. A hatóság a médiaszolgáltatót az adatváltozás késedelmes teljesítése vagy elmulasztása miatt bírsággal sújthatja. Pályázat útján elnyert médiaszolgáltatói jogosultság esetén a médiaszolgáltatónak a tulajdonosi változásról a Médiatanácsot öt napon belül értesítenie kell.

Ennek elmulasztása nem jár külön szankcióval, vagyis a törvény és a szerződés megszegésének általános következményei érvényesülnek.

A médiatulajdonlás átláthatóságát jelentősen korlátozza az a tény, hogy a cégsztruktúrákból azonosítható tulajdonosok nem feltétlenül a végső döntéshozók. Ők gyakran csak közvetítők, strómanok, akik nem saját erőfeszítésükkel, hanem jelentős politikai és állami támogatással jutottak a médiához. A végső tulajdonosok nyilvánosságra hozatala nem kötelező.

Összességében a médiatulajdonosi háttér átláthatósága a gyakorlatban valamivel jobb, mint ami a jogi környezetből következik – a nyilvánosság gyakran tisztában van azzal, hogy egy adott médium mögött kik a tényleges tulajdonosok. Ennek oka, hogy az újságírók és a kutatók aktívan feltárják a tulajdonosi változásokat és a mögöttük álló politikai kapcsolatokat. Ami a pénzügyi beszámolókat illeti, nincsenek médiaspecifikus kötelezettségek, azonban az általános éves pénzügyi kimutatások közzététele kötelező, csakúgy, mint más ágazatokban.

A médiaszolgáltatók piaci sokszínűsége - (96% - magas kockázat)

A médiakoncentráció korlátozásának magyar szabályozása az úgynevezett közönségarány alapú szabályozási modellt követi, amely lehetővé teszi a médiavállalkozások számára új engedélyek és piaci szegmensek megszerzését mindaddig, amíg éves átlagos közönségarányuk a törvényben meghatározott 35%-os küszöbérték alatt marad. Annak az esélye, hogy bármelyik magyarországi médiacsoport akár csak megközelítse ezt az arányt, gyakorlatilag nulla. Ez már a törvény elfogadásakor is ismert volt.

A törvény szerint a 35%-os küszöböt elérő médiaszolgáltatók nem kaphatnak további médiaszolgáltatói engedélyeket. Az a vállalkozás, amely a televíziós és rádiós piacon is jelen van, akkor esik a korlátozás hatálya alá, ha a két piacon együttesen legalább 40%-os átlagos éves közönségaránnyal rendelkezik.

A szabályok nem vonatkoznak a közszolgálati, közösségi és a tematikus médiaszolgáltatásokra. Az utolsó kivétel azért került be a törvénybe, mert e nélkül a KESMA nem tudta volna egyidejűleg birtokolni valamennyi rádióadóját: a *Retro Rádió* országos kereskedelmi rádió, a *Karc FM* politikai beszélgető rádió és a *Gong FM* zenei rádió együttesen meghaladná a 35%-os piaci részesedést, ha a *Retro Rádió* nem minősülne tematikus zenei rádiónak.

A médiakoncentráció szabályozásának egy további, nem csak a horizontális koncentrációt érintő eleme a médiafúziók médiahatóság általi ellenőrzése.

A médiatörvény szerint a Versenytanács köteles a Médiatanács állásfoglalását beszerezni az olyan vállalkozások, illetve vállalkozáscsoportok közötti összefonódások vizsgálatakor, mely összefonódásokban legalább két vállalkozáscsoport tagjai szerkesztői felelősséget viselnek, és melyek elsődleges célja a médiatartalom nyilvánossághoz való eljuttatása valamely elektronikus hírközlő hálózaton vagy nyomtatott sajtóterméken keresztül. A Médiatanács szakhatósági állásfoglalása a Gazdasági Versenyhivatalt köti. A Médiatanács nem tagadhatja meg a szakhatósági hozzájárulás megadását, ha a független véleményforrások összefonódások utáni szintje is biztosítja a sokszínű tájékozódás jogának érvényesülését a médiatartalom szolgáltatás releváns piacán.

A Médiatanács az eddigi hét esetből csak háromban adott ki indoklással ellátott véleményt, amelyek közül egy esetben adta meg a szakhatósági engedélyt az összefonódáshoz (az M-RTL és az IKO csoport

fúziójánál). A határozatok szakmai tartalma következetlen és nélkülözi az indoklást (lásd Mérték, 2021b).

A rendelkezésre álló bevételi és közönségadatok alapján a médiapiac Magyarországon nagyon koncentrált, különösen a nyomtatott, a televíziós és a rádiós piacon (NMHH, 2022d; Scoresgroup, 2022, NMHH, 2022e).

Pluralitás a digitális piacokon - (72% - magas kockázat)

A nagy digitális platformok (Alphabet, Meta) rendkívül magas részesedése miatt az online hirdetési piac nagyon koncentrálttá vált (NMHH, 2022d). Ezek a platformok nem vesznek részt a digitális közönségmérésben, így nincsenek pontos adatok a közönségpiaci részesedésükről. Az online platformokra fókuszáló külön koncentrációs szabályozás nincs. (További részletekért lásd a digitális részt).

A platformszolgáltatókra nem vonatkozik különadó. Néhány kiadó, köztük az *Indamédia* és a *Media1* azonban kétoldalú szerződést kötött a Google-lal, így várhatóan az Alphabet fizetni fog ezeknek a kiadóknak bizonyos tartalmaikért.

A média fenntarthatósága - (83% - magas kockázat)

A mutató magas kockázati értéket mutat a kedvezőtlen gazdasági bevételi tendenciák miatt, amelyeket nem ellensúlyoznak kellőképpen az innovatív üzleti modellek; valamint a csökkenő foglalkoztatási és fizetési tendenciák; és az állami támogatás elégtelensége miatt. Az MRSZ (Magyar Reklámszövetség) számadatokat közöl a legfrissebb reklámtendenciákról. Ezek szerint úgy tűnik, hogy a bevételek 2021-hez képest (nominálisan) 3,7%-kal, minimálisan növekedtek. A magas infláció miatt ez reálértéken valójában kétszámjegyű csökkenést jelent (-10,8%); a kiadások a 2019-es szint alá csökkentek (-0,6%). 2022-ben a digitális szegmensben a szokásos növekedési ütem lelassult, de a médiatérképet továbbra is a digitális szereplők uralták: a reklámbevételek több mint fele (51,4%) a digitális médiára ment. Ezen a szegmensen belül a globális digitális platformok a reklámbevételek mintegy 2/3-át szerzik meg (MRSZ, 2023).

A helyi médiapiac fenntarthatósága rendkívül bizonytalan. Sok helyi újság van, de ezeket az önkormányzatok adják ki, és közpénzekből finanszírozzák. A nagyobb településeken a helyi televíziókkal is ez a helyzet. Az országban csak néhány (kb. 10) helyi független szerkesztőség van; ezek mind online szolgáltatást nyújtanak. Ezek nagyon kicsik: jellemzően egy-két újságírójuk van szerkesztőségenként. Néha crowdfunding kampányokat indítanak és nemzetközi adományozók támogatására pályáznak.

A független hírmédiumok innovatívak, és az évek során számos új üzleti modellt vezettek be (pl. crowdfunding, paywall, freemium modellek). Innovatív formátumokat is alkalmaznak (videó, podcast, adatújságírás, hosszú formátumú újságírás, e-könyv és nyomtatott magazinok, tényellenőrző szolgáltatás), de ezek a szolgáltatások a magas humán erőforrás-igény miatt meglehetősen költségesek. Egyes esetekben e projektek mögött célzott támogatások állnak, és a hosszú távú fenntarthatóság bizonytalan. A magyar társadalomnak csak egy kis szegmense engedheti meg magának a független média támogatását. A magas infláció és a növekvő gazdasági problémák veszélyeztethetik e bevételi források jövőjét. A gazdasági nehézségek meglehetősen sebezhetővé teszik ezeket a modelleket.

Nincs átlátható állami támogatási rendszer a hírmédia ágazat számára. Létezik egy program (Médiatanács Támogatási Program), amely többek között hírgyártásra használható fel, de csak a helyi televíziók és rádiók számára elérhető, így nagyon kevés független médium jogosult rá, és az odaítélés módja sem ismert. A kormánypárti médiát nagymértékben finanszírozzák állami reklámokból.

A magyar médiában 2022-ben jelentős elbocsátások történtek, meglepő módon elsősorban a kormánybarát médiában. Valószínűleg a kormánypárt felismerte, hogy a reklámköltségek jobban hasznosulnak a közösségi médiában (ez a reklámok mellett a kormánypárti influencerek által készített tartalmakat is jelenti), ezért döntöttek néhány költséges, de alacsony elérésű hagyományos médium bezárása mellett. A 2022. áprilisi választások után több, a KESMA médiakonglomerátum tulajdonában lévő kormánypárti médiumot is bezártak (*City7* ingyenes újság, valamint a *Figyelő* és a *Világgazdaság* nyomtatott kiadásai). Megszűnt néhány más, nem a KESMA-birodalomhoz tartozó kormánypárti médium is, például a *Magyar Hírlap* napilap nyomtatott kiadása vagy a *Pesti TV* televíziós csatorna. Hasonlóképpen megszűnt a nyomtatott lapok terjesztése és elbocsátották az újságírókat a *168óra* politikai hetilapnál és a Budapesten terjesztett *Pesti Hírlap* ingyenes újságnál (két olyan lapnál, amelyek korábban kormánykritikus tartalmakat közöltek, de tulajdonlásuk révén széles körben úgy tekintettek rájuk, mint amelyek kormánypárti érdekcsoportok befolyása alatt állnak). Az *Azonnali* hírportált, amelynek tulajdonosa egy ellenzéki zöld képviselő, szintén bezárták.

A szabadúszó újságírók munkakörülményei romlottak, mivel megváltoztatták az úgynevezett KATA kisvállalkozói adórendszer szabályait. Korábban sok szabadúszó újságíró támaszkodott erre a rendszerre. Az új szabályok az adóterhek növekedését jelentik (lásd: Magyarország, 2022 és Kafka Desk, 2022).

Szerkesztőségi függetlenség a kereskedelmi és tulajdonosi befolyástól - (95% - magas kockázat)

Az újságírók és a szerkesztőségek helyzete kiszolgáltatott Magyarországon. Nincs olyan mechanizmus, amely szociális védelmet biztosítana az újságíróknak tulajdonosváltás vagy szerkesztőségi irányvonal változása esetén. A szakszervezet nagyon gyenge.

A 2010. évi CIV. törvény a sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól 7. cikke a következőképpen védi az újságírók függetlenségét: Az újságíró „jogosult a médiatartalom-szolgáltató tulajdonosától, valamint a médiatartalom-szolgáltatót támogató, illetve a médiatartalomban kereskedelmi közleményt elhelyező természetes vagy jogi személytől való szakmai függetlenségre és a médiatartalmak befolyásolására irányuló tulajdonosi vagy támogatói nyomásgyakorlással szembeni védelemre (szerkesztői és újságírói szabadság). (...) Nem alkalmazható a munkajogi jogszabályokban meghatározott, illetve a munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyból eredő joghátrány a médiatartalom-szolgáltató munkavállalójával, illetve vele munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban álló személlyel szemben amiatt, mert megtagadta a szerkesztői és újságírói szabadságát csorbító utasítás végrehajtását.” A gyakorlatban azonban ennek a szabálynak nincs gyakorlati jelentősége, és egyetlen újságíró sem indított még jogi eljárást ezen az alapon.

Nincs olyan szabályozási biztosíték, amely biztosítaná, hogy a főszerkesztők kinevezésére és elbocsátására vonatkozó döntéseket ne befolyásolják kereskedelmi érdekek.

Nincsenek olyan jogszabályok és/vagy önszabályozó intézkedések, amelyek előírnák, hogy az újságírói hivatás gyakorlása összeegyeztethetetlen a reklámtevékenységgel.

Nincs olyan törvény, amely tiltaná a burkolt hirdetéseket vagy a rejtett reklám egyéb formáit, de vannak önszabályozó eszközök. Az iparági szervezetek (Magyar Tartalomszolgáltatók Egyesülete, Magyar Lapkiadók Egyesülete, Magyar Újságírók Országos Szövetsége) etikai kódexei előírják a szerkesztői tartalom és a reklám szétválasztását. Vannak jelek arra vonatkozóan, hogy a médiumok ezt nem veszik túl

komolyan, és a burkolt reklámok széles körben elterjedtek (lásd Csatári, 2021 és NMHH, 2021). A médiumok különböző gyakorlatokat követnek, de nincs egyértelmű és jól látható jelzés a támogatott tartalomra vonatkozóan. A különböző gyakorlatok az átlagos médiafogyasztó számára nem felismerhetőek, így szinte biztos, hogy a burkolt reklámok sok médiafogyasztót félrevezetnek.

A digitális környezet

A terület digitális szegmense 82 százalékos kockázati pontszámával közel áll a terület általános pontszámához, és még mindig magas kockázatú.

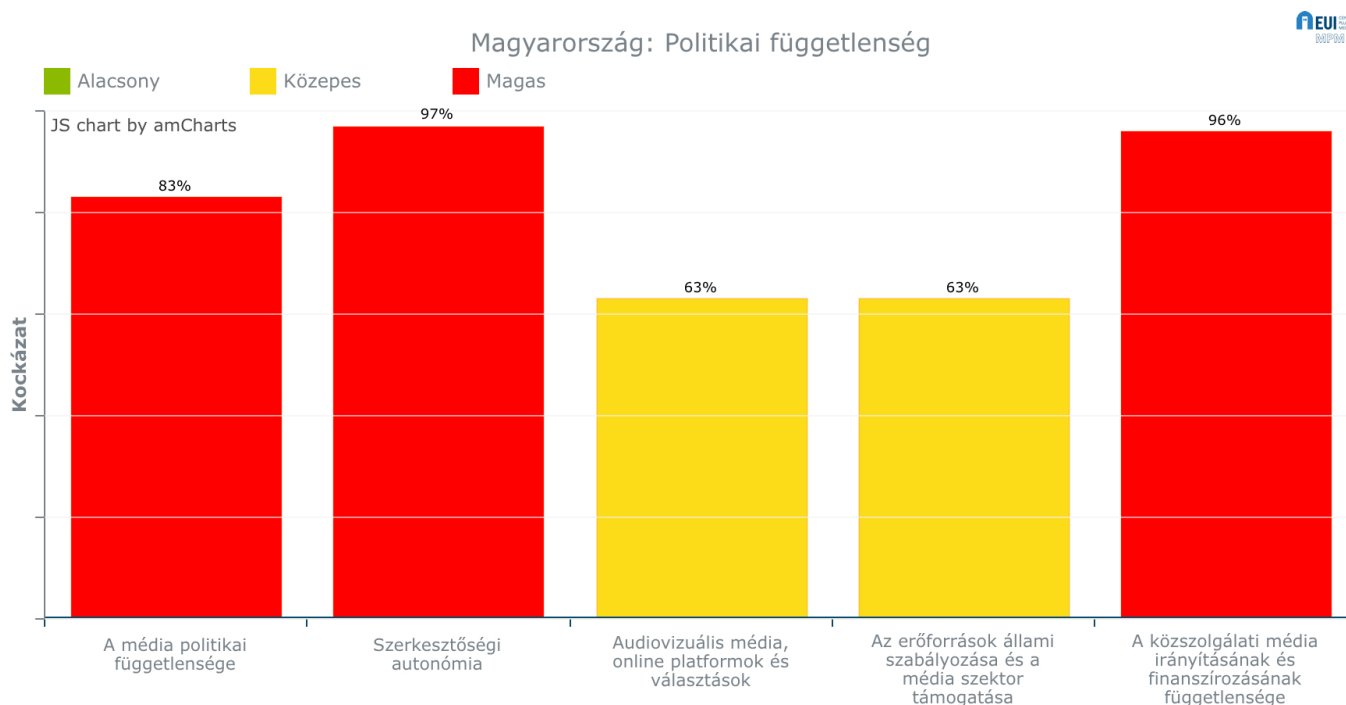
A digitális médiaágazatban nincsenek külön követelmények a pénzügyi beszámolási kötelezettségekre vonatkozóan.

Ugyanez a helyzet a koncentrációval is: a digitális médiaágazat esetében nincsenek a magas fokú koncentráció megakadályozására szolgáló szabályozási biztosítékok. A nagy digitális platformok (Alphabet, Meta) azonban rendkívül nagy részesedéssel rendelkeznek az online hirdetési piacon; a hirdetési digitális reklámbevételek 2/3-a a globális digitális platformokhoz kerül. Az uniós szerzői jogi irányelvet a 2021. évi XXXVII. törvény ültette át.

A független hírszervezetek jellemzően digitális tartalomszolgáltatók. Meglehetősen innovatívak, és az elmúlt években számos új üzleti modellt vezettek be (crowdfunding, paywall, freemium modell). A különböző innovatív formátumok (videó, podcast, adatújságírás, hosszú formátumú újságírás, e-könyv és nyomtatott magazinok, tényellenőrző szolgáltatás) szintén elterjedtek. Ezek a szolgáltatások azonban meglehetősen költségesek a magas humánerőforrás-igény miatt. Egyes esetekben e projektek mögött célzott támogatások állnak, és a hosszú távú fenntarthatóságuk bizonytalan. A magyar társadalomnak csak egy kis szegmense engedheti meg magának a független média támogatását. A magas infláció és a növekvő gazdasági problémák veszélyeztethetik e bevételi források jövőjét. A gazdasági nehézségek meglehetősen sebezhetővé teszik ezeket a modelleket.

3.3. Politikai függetlenség (80% - Magas kockázat)

A politikai függetlenség mutatói azon szabályozási és önszabályozó biztosítékok meglétét és hatékonyságát vizsgálják, amelyek a hírek előállításához, terjesztéséhez és hozzáféréséhez kapcsolódó politikai elfogultság és politikai befolyásolás megelőzését szolgálják. Pontosabban, a terület az állam, és általánosabban a politikai hatalom befolyását kívánja felmérni a médiapiac működésére és a közszolgálati média függetlenségére. Ezen túlmenően ez a terület foglalkozik azon (ön)szabályozás meglétével és hatékonyságával, amely biztosítja a szerkesztői függetlenséget, valamint a plurális politikai információk és nézetek elérhetőségét, különösen a választási időszakokban.

A **politikai függetlenség** területe magas, 80%-os kockázatot regisztrált. A pontszámot elsősorban a média politikai függetlenségére, a szerkesztői autonómiára és a közszolgálati média függetlenségére vonatkozó mutatók adják, amelyek mindegyike magas kockázati értéket mutat. Ezek a mutatók azt mutatják, hogy a kormánypártnak nagyon erős befolyása van a tartalomgyártásra és a szerkesztői döntéshozatalra a közszolgálati médiában, valamint számos magánmédiában.

A média politikai függetlensége (83% - magas kockázat)

A médiatörvény 43. és 46. cikke felsorolja azokat a tisztségeket, amelyek nem egyeztethetők össze a médiatulajdonlással és a kiadói tevékenységgel, továbbá a helyi önkormányzatokról szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 36. § (1) bekezdése a helyi képviselők és polgármesterek összeférhetetlenségét írja le, felsorolva többek között a médiaszolgáltatóknál betöltött vezető tisztségeket. A törvényben felsorolt összeférhetetlenségi szabályok nem zárják ki, hogy a képviselők médiatulajdonosok legyenek. Tény, hogy volt már példa arra, hogy egy parlamenti képviselő közvetlen médiatulajdonos volt (néhány helyi online portál és a mára megszűnt *Azonnali.hu* esetében, amelyek Ungár Péter ellenzéki képviselő tulajdonában voltak). Összességében azonban ezek az összeférhetetlenségi szabályok ma már nem igazán relevánsak, mivel a formális összeférhetetlenségi szabályok soha nem akadályozták meg, hogy a médiát olyan szereplők tulajdonolják, akik szoros politikai kapcsolatokkal rendelkeznek, vagy más iparágakban rendszeresen nyernek közbeszerzéseket.

A közvetett – meghatalmazottakon, a kormányhoz közel álló befektetőkön és az üzleti kapcsolatokon

keresztüli – befolyás a magyar médiapiac egyik fő jellemzője (Dragomir, 2017; Szeidl & Szucs, 2021; MFRR, 2021). A KESMA példája a legmarkánsabb: ez az alapítvány több, mint 500 hírmédium tulajdonosa (lásd többek között Brogi E. et al., 2019). A KESMA tulajdonában lévő médiumok függetlenségének hiányával kapcsolatban az Európa Tanács emberi jogi biztosának 2021-es memoranduma többek között kiemelte, hogy a KESMA-kiadványokat (csakúgy, mint a közszolgálati médiát) „domináns és nagyrészt egyöntetű kormánypárti narratíva” jellemzi (CoE, 2021), nagyon kevés elszámoltathatósággal. Emellett a két nagy kereskedelmi televízió egyike (TV2) és egy hírcsatorna (Hír TV) a kormánypárthoz igen szoros kapcsolatban álló szervezetek irányítása alatt áll (Bede, 2018; Rényi, 2018; Kreatív, 2021), akárcsak a legnagyobb rádióállomások (Retro FM, Rádío 1-network, Karc FM, Gong FM, Trend FM és Best FM). A közszolgálati média ráadásul teljes mértékben a kormánypártok ellenőrzése alatt áll, és a kormány szócsövének tekinthető, amely a kormány narratíváit erősíti. Az, hogy a kormány kontrollálja ezeket a médiumokat, azt jelenti, hogy az idősebb, alacsonyabb képzettségű és/vagy vidéki közönség kevésbé jut hozzá a kritikus információkhoz, mivel az e csoportok számára leginkább hozzáférhető (vagy általuk leginkább használt) médiumok a kormányzati üzenetek felerősítőiként működnek, anélkül, hogy tartalmukban belső pluralizmus lenne. A politikai ellenőrzés különösen erős a nyomtatott újságok piacán, annak ellenére, hogy ezeket a termékeket már nem lehet nyereségesen működtetni, legalábbis kereskedelmi alapon nem.

Az MTI nemzeti hírügynökséghez való hozzáférés minden médium számára ingyenes, és a rádióállomásoknak is kínál hírműsor-szolgáltatást, hogy ne kelljen saját hírműsorok költséges előállításával foglalkozniuk. Ezeket a szegmenseket azonban széles körben elfoglultnak tartják. Ahogy Hargitai (2021) a 2018-as országos választásokat követő, a rádiós hírek tartalmát vizsgáló értékelése megállapította, bizonyos fokú (külső) pluralizmus csak a fővárosban volt megfigyelhető. Ettől eltekintve „a rádiós hírműsorok dominánsan kormánypárti üzeneteket sugároztak a rádiók teljes spektrumában, szinte minden beszélgetési és zenei formátumban, óránként megszakítva a klasszikus, pop- vagy népzenei, a fiatalabbtól az idősebb hallgatókig terjedő céldemográfia számára, országszerte, az állami és a magánszektorban egyaránt. A kormányzati ideológiát támogató hírek szinte elkerülhetetlenek azok számára, akik zenét vagy bármilyen magyar beszélgetést szeretnének hallgatni az éterben. Ez a választási lehetőség hiánya, ellentétben a filterbuborékos médiamodellel, olyan rádiós tartalmi folytonosságot teremt, amelyben a hírek ideológiai kerete élesen eltérhet attól, amit a hallgató választana” (Hargitai, 2021:144).

A politikai ellenőrzés szintén tapasztalható az interneten, de nem olyan mértékben, mint más ágazatokban. Az NMHH 2022 első negyedévi értékelése szerint az online hírmédiumok közül Magyarországon az *Origo* a második, az *Index pedig* a negyedik legnagyobb eléréssel rendelkezett, az online felhasználók 67, illetve 66 százalékát elérve. Az *Origo* nyíltan kormánypárti propagandát terjeszt, míg az *Index* a 2020-as tulajdonosváltás óta szintén kormánypárti. Ugyanakkor a *Hvg.hu* és a *24.hu* két nagy független hírportál, amelyek mögött viszonylag stabil kiadó és széles termékportfólió áll. Számos kisebb független hírszolgáltató startupot hoztak létre olyan újságírók, akik elhagyták az egyre inkább kormányorientált médiumokat. Az *Átlátszó.hu-t*, a *444.hu-t* és a *Telexet* az *Index* volt újságírói indították, míg az *Origo.hu* volt újságírói a *Direkt36* oknyomozó portált hozták létre. Arra is van példa, hogy korábban regionális kiadványoknál dolgozó helyi újságírók indítottak kisebb, a saját településükre fókuszáló hírszolgáltató startupokat. Ezeket a kisebb oknyomozó projekteket és hírportálokat nagyrészt adományokból, előfizetésekből vagy támogatásokból finanszírozzák, és csak nagyon korlátozottan férnek hozzá a hirdetési piachoz. 2022 novemberében a már említett *24.hu-t* kiadó Central Média csoport tulajdonosát és vezérigazgatóját, Varga Zoltánt a Nemzeti Adó- és Vámhivatal (NAV) kihallgatta. Az intézkedést széles körben politikai indíttatásúnak tartják, hogy ezzel is nyomást gyakoroljanak a független hangokra (MAPMF, 2022h); Varga korábban a Pegazus megfigyelésének célpontja volt.

Szerkesztőségi autonómia (97% - magas kockázat)

Számos szerkesztőséget közvetlenül a kormánypárt megbízottjai irányítanak, és így olyan tartalmakat tesznek közzé, amelyek erősen elfogultak a kormány irányába. A közszolgálati médiát széles körben úgy tekintik, mint ami közvetlen kormányzati ellenőrzés alatt áll. Az állami tulajdonú Magyar Hírügynökség (MTI) a magyar közmédia leányvállalata. Az elmúlt években olyan oknyomozó cikkek jelentek meg, amelyek bizonyítják, hogy a közmédia vezetése megköveteli a munkatársaktól, hogy cikkeikben a Fidesz-kormány érdekeit támogassák (Keller-Alánt, 2020), a hírügynökség újságírói és szerkesztői pedig közvetlen utasításokat kapnak a politikusoktól (Wirth, 2022a&b). A közmédia egykori munkatársainak tanúvallomásai szerint az ott megjelent tartalmakat gyakran közvetlenül a Miniszterelnöki Kabinetiroda munkatársai kérték vagy akár írták is (444.hu, 2022).

A legtöbb magántulajdonban lévő kormánypárti médiát a kormány és a kormánypártok hatékonyan használják fel saját üzeneteik és narratíváik terjesztésére; más kormánypárti médiumokban a szerkesztők köztudottan átírják vagy eltávolítják a politikailag érzékeny cikkek egyes részeit (Pethő, 2022). A kormánypárti média és a kormány közötti kapcsolat teljesen konfliktusmentes, és a kormánypárti média lojalitása megkérdőjelezhetetlen. Az elmúlt időszakban a kormánypárti média nem számolt be például az ellenzéki előválasztásokról, az EBESZ kritikáiról a 2022-es választások tisztaságával kapcsolatban, a tanárok és diákok 2022-es tüntetéseiről, valamint az Európai Bizottság döntéséről, amely 5,8 milliárd eurós támogatás Magyarországnak történő kifizetésének felfüggesztését javasolja a Tanácsnak. Ugyanakkor az összes kormánypárti médium részt vett például az Oroszország elleni európai szankciókat bíráló kormányzati kampányban.

A kormánypárti médiában rendkívül magas a helyreigazítások és az elvesztett perek száma. A kormánypárti média 2022-ben 29 percet veszített el, míg a független hírmédia csak hatot (Erdélyi & Szabó, 2023). Egyértelmű tehát, hogy a hazugságok terjesztése a kormánypárti médiában nem hiba vagy tévedés eredménye, hanem a rendszer működésének része.

Nincsenek olyan szabályozási biztosítékok (sem törvények, sem jogszabályok), amelyek megakadályoznák a politikai befolyást a főszerkesztők kinevezésére és elbocsátására. Nincsenek olyan hatékony önszabályozó kódexek sem, amelyeket a szerkesztőségek többsége követne. A MÚOSZ (Magyar Újságírók Országos Szövetsége) rendelkezik etikai kódexszel, de az nem hatékony.

Audiovizuális média, online platformok és választások (63% - közepes kockázat)

A 2010. évi médiatörvény (96. cikk) és a közszolgálati média etikai kódexe (16. o.) szerint a közszolgálati médiaszolgáltatóknak és -szolgálatoknak a politikai nézetek tisztességes, kiegyensúlyozott és pártatlan bemutatását kell biztosítaniuk a hír- és tájékoztató műsorokban. A gyakorlatban a közmédia nem tud megfelelni ennek a követelménynek. A közmédiának nem kell politikai műsorokat sugározni, és nem kell műsoridőt biztosítani az ellenzéki politikusoknak. A 2022-es országos választások előtt az MTVA rendszerint bejelenti, hogy „a törvényi kötelezettségén túl biztosítja” az ellenzék szereplését, azzal, hogy 5 perc műsoridőt biztosít minden párt jelöltjének (Presinszky, 2022). Az értékelések szerint ez a gyakorlat a kormánypárt jelöltjeinek felülreprezentáltságához vezet (lásd még EBESZ, 2022).

Az NMHH rendszeresen értékeli a politikusok médiareprezentációját, és az ellenzéki és kormánypárti politikusok viszonylag kiegyensúlyozott képviselését sugallja. Ez az értékelés azonban félrevezető lehet,

mivel elrejt az tény, hogy az egyes politikusoknak szentelt riportok ideje és száma nem mutatja meg, hogy méltányos tudósításban részesültek-e. Valójában az ellenzéket mindig negatív színben tüntetik fel, és a riporterek mindig a kormány álláspontját képviselik. A 2022. áprilisi országos választások előtt a kormánypárti Transzparens Újságírási Alapítvány (OJIM) megállapította, hogy mind a kormánypárti, mind a kormánykritikus újságok elfogultak az egyik vagy a másik politikai tábor felé, mégis, a kormánykritikus újságok nagyobb valószínűséggel bírálják az ellenzék jelöltjét, míg a kormánypártiak nem közölnek olyan cikket, amely a miniszterelnökkel szemben kritikus lenne (lásd Bakró-Nagy, 2022a&b). A 2022-es választási kampány során az EBESZ ODIHR választási megfigyelő missziójának zárójelentése a következőket írta:

„Az ODIHR EOM által megfigyelt műsorszolgáltatók többségének hír- és aktuálpolitikai műsoraiban tapasztalható elfogultság, valamint a kiterjedt kormányzati reklámkampányok a kormánypárt számára indokolatlan előnyt jelentettek. Ez megfosztotta a választókat attól a lehetőségtől, hogy pontos és pártatlan információkhoz jussanak a főbb versenyzőkről, így korlátozva a megalapozott választás lehetőségét. Különösen a közszolgálati *M1*, valamint a magán *TV2* és a *Hír TV* mutatott egyértelmű elfogultságot a kormány és a Fidesz javára azzal, hogy a politikailag releváns híradások 50, 54, illetve 37 százalékát a kormánynak, 5, 11, illetve 14 százalékát pedig a Fidesznek szentelte, főként pozitív hangvételben. Az ilyen tudósítások általában nem tettek egyértelmű különbséget a kormányról és a kormánypárról szóló tudósítások között. Az Együtt Magyarországért 43, 34, illetve 45 százalékot kapott a főként negatív hangvételű tudósításokból. Az ilyen tudósítások gyakran összefonódtak a Márki-Zayt személyesen támadó újságírók által megfogalmazott megjegyzésekkel és megalapozatlan vádakkal. Hasonló tendencia volt megfigyelhető az *M1* és a *Hír TV* beszélgetőműsoraiban és aktuálpolitikai műsoraiban is” (ODIHR, 2022: 28-29).

Az EBESZ megállapításaival összhangban a Mérték Médiaelemző Műhely kampányfigyelése (Mérték, 2022) is azt találta, hogy miközben a főbb közmédia hírcsatornák beszámoltak az ellenzéki pártokról, a hírek 58%-a negatív színben tüntette fel az ellenzéki pártokat. Ezzel szemben a kormánypártokról szóló hírek 75%-a pozitív volt, a fennmaradó 25% pedig semleges; a kormánypártok egyetlen egyszer sem jelentek meg negatív színben a hírekben. Figyelemre méltó az is, hogy a közszolgálati csatorna az ellenzék miniszterelnök-jelöltjét az esetek 92%-ában negatív színben tüntette fel, és csak néhányszor volt pozitív a bemutatás. Ezzel szemben Orbán Viktor miniszterelnököt 96 százalékban pozitívan ábrázolták, és nem volt róla negatív kép.

A Mérték kampányelemzéséből az is kiderült, hogy a kormányoldalhoz kötődő politikusok összesen 161 perc felszólalási időt kaptak a közmédia *Duna TV csatornájának* hírműsoraiban, míg ellenzéki társaik 37 percet a köztvé hírműsorában. Bene et al. (2021) megállapította, hogy a 2018-as és 2019-es választások során az ellenzék aktívabban kampányolt a közösségi médiában, különösen a Facebookon, mint a kormánypártok. Ez 2022-ben változott meg, amikor a kormánypárti politikusok növelték a közösségi médiára fordított kiadásukat, és a kormánypárti influencerek (például a Megafon szervezet keretében dolgozók) aktívabbá és láthatóbbá váltak (lásd például TBG & Herczeg, 2022).

A magáncsatornák eldönthetik, hogy kíván-e biztosítani politikai reklámoknak vagy sem. Az egyes hirdetések ára az Állami Számvevőszék honlapján (Asz.hu) olvasható, a csatornáknak pedig részletes listát kell közzétenniük a kampányidőszakban futó hirdetésekről. A választási kampányszabályzat nem foglalkozik kifejezetten a közösségi médiával. A kampánykiadásokat ellenőrző Állami Számvevőszék azonban kiadott egy kézikönyvet a kampánykiadások elszámolásáról (ÁSZ, 2020). Az Állami Számvevőszék szerint a kampánypénzekre és a kampánytevékenységekre vonatkozó rendelkezéseit a kampányidőszakban a közösségi médiában megjelenő politikai hirdetési tartalmakra is alkalmazni kell. Az

Állami Számvevőszék szerint ez azt is jelenti, hogy a kampánycélokra fordítható maximális összeg a közösségi médiában elköltött összegekre is kiterjed. Ugyanakkor "a költségvetésből nem derül ki egyértelműen, hogy a közösségi médiaplatformokon végzett tevékenységek közül melyek minősülnek kampánytevékenységnek és melyek nem, és nem világos, hogy mely tevékenységeket kell figyelembe venni az 5 millió forintos [kb. 14 000 euró] határérték szempontjából és melyeket nem". Más szóval, a számvevőszék végül nem ad egyértelmű iránymutatást arra vonatkozóan, hogy a nem kifejezetten politikai reklámnak minősülő tartalmak népszerűsítése kampánytevékenységnek minősül-e. Ez volt a helyzet a 2022-es országos választásokkal összefüggésben is. Az online platformokon megjelenő politikai hirdetések fel vannak címkézve, léteznek reklám adatbázisok, de voltak jelek arra utalóan, hogy problémák vannak a végrehajtással és az átláthatósággal (lásd például ERGA, 2020). A politikai pártok számára a választási kampányidőszakon kívül nem engedélyezett a politikai hirdetés, de a kormányzat közérdekű kampányokat folytathat, amelyeket széles körben burkolt politikai reklámoknak tekintenek. A kormány közérdekű hirdetéseit a kampányok során is a kormány üzeneteinek terjesztésére szolgálják.

A források állami szabályozása és a médiaszektor támogatása (63% - közepes kockázat)

A frekvenciagazdálkodásra vonatkozó szabályokat alapvetően az európai normák határozzák meg (Magyarország is átültette az EU Elektronikus Hírközlési Kódexét). Ugyanakkor a spektrumkiosztás gyakorlatában egyértelmű elfogultság tapasztalható.

A helyzet egyrészt a piaci változások, másrészt a műsorszórás célú frekvenciakijelölés gyakorlata miatt problematikus. A Vodafone magyarországi érdekeltségei 2023-ban kisebb részben a magyar állam, nagyobb részben pedig egy egyértelműen kormánypárti kötődésű magyar cég, a 4iG tulajdonában lesznek. Így egy politikai kötődésű vállalat került a mobil szélessávú piacon a harmadik legnagyobb mobilinternetforgalmat generáló és a második legnagyobb mobilinternet SIM-kártyákat forgalmazó cég pozíciójába. A 4iG összetett tulajdonosi struktúrával rendelkezik, amelyen keresztül teljes mértékben tulajdonolja a legkisebb mobilszolgáltatót, a Digi-t, és 25%-os részesedéssel rendelkezik a második legnagyobb mobilszolgáltatóban, a Yettel-ben. Az Antenna Hungária, a magyar digitális földfelszíni televíziós platform üzemeltetője szintén részben állami tulajdonban van, a többségi tulajdonos ugyanaz a 4iG, mint a Vodafone esetében. Az Antenna Hungária a digitális földfelszíni műsorszóró kapacitását nagyrészt hatósági ellenőrzés nélkül kezeli, kivéve a kötelező átviteli szabályokat, amelyek a közmédiának kedveznek. A Médiatanács már csak a műsorszórás frekvenciák kiosztásáról dönt. Ezek azok a döntések, amelyeken a legvilágosabban látszik a Médiatanács politikai elfogultsága. A jelenlegi Fidesz-párti szereplők minden pályázatot megnyernek (amennyiben formailag érvényes pályázatot nyújtanak be). A Mérték Médiaelemző Műhely egy tanulmányában a 2018 januárja és 2021 áprilisa közötti rádiófrekvencia-pályázatokat elemezte (Mérték, 2021c). Ebből kiderül, hogy a pályázatok mindössze 15,4%-át – 12 frekvenciát – nyerték el olyan pályázók, akik nem tartoznak egyetlen nagy kormányközeli hálózathoz sem. A KESMA rádiók a felmérés óta eltelt időszakban tovább bővültek.

A médiatörvény nem tesz említést a közvetlen támogatásokról. Létezik egy támogatási program a helyi televíziók és rádiók számára, amelyet hírgyártásra is fel lehet használni. A program éves költségvetése a rádiók esetében 900 000 eurónak, a televíziók esetében pedig 1,3 millió eurónak felel meg. E támogatás hatásáról és méltányosságáról nem készült értékelés. A múltban volt példa arra, hogy a magántulajdonú hírszolgáltatókat támogatásokkal és kedvező kölcsönökkel tisztességtelen és átláthatatlan módon támogatták, de az elmúlt néhány évben nem érkezett jelentés hasonló fejleményekről. Nemrég Pethő (2022) írta meg a birtokába jutott felvételek alapján, hogy a kormány által irányított *Index.hu* valamilyen formában pénzügyi támogatást kapott a miniszterelnök közvetítőjéhez, Mészáros Lőrínchez (akinek cégei a

közbeszerzések fő kedvezményezettjei) köthető szervezetektől, a *Magyar Nemzet* pedig arról számolt be, hogy a kormánykritikus *Jelen* című lap egy ellenzéki irányítású önkormányzattól kapott támogatást (MN, 2022). Az egyetlen közvetett támogatás a kedvezményes áfa, amelyet minden nyomtatott sajtóorgánium igénybe vehet.

Az átláthatatlan kormányzati támogatás elsősorban állami reklámok formájában valósul meg (beleértve az állami tulajdonú vállalatok reklámjait is), amelyek jelenleg nem szabályozottak. Mérték (2021d) a következőképpen jellemezte a helyzetet: „Magyarországon a médiapiac torzításának elsődleges eszköze az állami reklámköltés. Ez azt jelenti, hogy az állam (beleértve a központi kormányzatot, az állami tulajdonú vállalatokat és az állam által finanszírozott intézményeket) úgy költi el a reklámköltségvetését, hogy ez a pénz szinte kizárólag a kormánypárthoz lojális médiumoknak kedvezzen”. Az egyik legfontosabb intézmény a 2014-ben alapított Nemzeti Kommunikációs Hivatal, amely koordinálja az állami intézmények kommunikációját, és foglalkozik a kapcsolódó közbeszerzésekkel. A Mérték értékelése alapján (Mérték, 2021a: 67) a nyomtatott napilapok és a helyi média esetében az állami hirdetések aránya 2020-ra meghaladta az 50%-ot. A jelentésből az is kiderül, hogy az állami pénzek kedvezményezettjei a kormányközeli hírmédiumok (néhány, a kormány által foglyul ejtettnek tekintett kiadvány, például a *Népszava* napilap kivételével). Egy másik Mérték (2021d) tanulmány kiemeli, hogy az állami reklámköltségek 37%-a a KESMA kiadványait illeti meg, 49%-a pedig más kormányközeli médiumokhoz kerül. Az állami hirdetések elosztásáról 2022-ben nem készült rendszerszintű felmérés, de az újságírók megítélése szerint nem történt változás a gyakorlatban. A jelentések szerint az állam továbbra is a legnagyobb hirdető a magyar médiapiacra – különösen a Miniszterelnöki Hivatal –, ahogyan arról a CANnual legutóbbi, 2022-es jelentése is beszámol (CANnual, 2023). Ugyanakkor a kormány és a kormánypárti politikusok megnövelték a közösségi médiában, különösen a Facebookon és a YouTube-on történő reklámköltségeiket. Az állami vállalatok elfoglult reklámelosztásán kívül vannak arra utaló jelek, hogy egyes nagyvállalatok is tartózkodnak a kormánykritikus hírmédiában való hirdetéstől (egy nemrégiben történt esetet ismertetett a svájci *Tages Anzeiger*, amelyből kiderült, hogy a svájci Stadler Rail vállalat a teljes magyarországi reklámköltségvetését kormánybarát médiumokban költötte el, ld: Odehnal, 2023). Vannak arra utaló jelek, hogy a kormányzati tájékoztató kampányokra fordított összeg 2022-ben olyan magas volt, mint soha korábban, csak a Miniszterelnöki Kabinetiroda 44 milliárd forintot (kb. 110 millió eurót) költött ezekre a hirdetési formákra (Haszán, 2023).

A közszolgálati média függetlensége (96% - magas kockázat)

A közszolgálati média függetlensége az MPM2023 egyik legmagasabb kockázati pontszámmal rendelkező mutatója, mivel a magyar közszolgálati média pénzügyileg függ a kormányzó parlamenti többségtől, politikai érdekek irányítják, és a tudósításai rendkívül elfogultnak tekinthetők.

A médiatörvény kimondja, hogy a Médiaszolgáltatás-támogató és Vagyonkezelő Alap (MTVA) gyakorolja a közszolgálati médiavagyon tulajdonosi jogait és feladatait, és – többek között – a közszolgálati műsorszámok gyártása vagy gyártásának támogatása is az ő feladata. Az Alap élén egy vezérigazgató áll, akit a Médiatanács elnöke nevezhet ki és hívhat vissza indoklás nélkül, és akinek munkáját egyetlen köztestület sem vizsgálhatja felül. A törvény szerint a Duna Médiaszolgáltató Nonprofit Kft. (Duna) feladata 2015 júliusától a közszolgálati televíziós, rádiós és online tartalomszolgáltatás, valamint a közszolgálati hírügynökségi tevékenység teljes körű ellátása.

A médiatörvény szerint a Duna a közszolgálati médiaszolgáltató, és többé-kevésbé megfelelő módon külső ellenőrzési mechanizmusok alá van vetve, de a valóságban a felügyelet csupán látszat, mivel nem

rendelkezik forrásokkal e funkciók tényleges ellátására. Ugyanakkor az MTVA egyetlen szervezet, a Médiatanács felügyelete alá tartozik. A Médiatanács tagjait a kormánypárt delegálta.

Az MTVA úgy rendelkezik az adófizetők pénzével, hogy semmilyen érdemi külső ellenőrzésnek nincs alávetve, így kevés információ áll rendelkezésre arról, hogy mire költi a pénzt. Az MTVA állami támogatásának mértékéről az Országgyűlés kormánypárti többsége dönt. A 2022-es évre a javasolt költségvetés 130 milliárd forint (kb. 340 millió euró, lásd Parlament.hu, 2021).

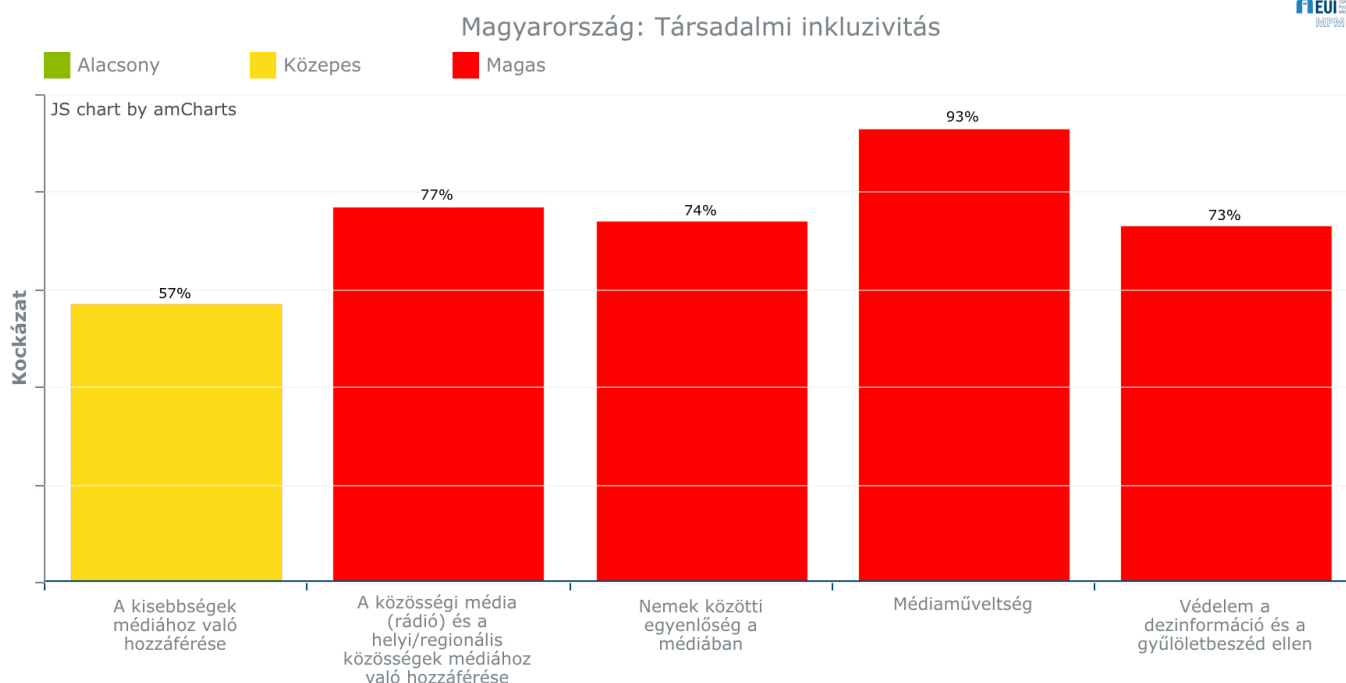
A digitális környezet

A politikai függetlenség területének digitális pontszáma 88%, ami összhangban van az általános pontszámmal. Van néhány független, széles körben olvasott online hírcsatorna, de a legbefolyásosabb médiumok egy része a kormány és érdekcsoportjai ellenőrzése alatt áll. Míg a politikai kampányok a hírmédiában (online és offline egyaránt) viszonylag jól szabályozottak, addig a közösségi médiában zajló online kampányokra nincs szabályozás. A Facebook hirdetési könyvtára és a Google átláthatósági jelentése lehetővé teszi a politikai szereplők költségeinek nyomon követését, de az ERGA (2020) jelentése szerint e szolgáltatások átláthatósága további javítást igényelne. A legutóbbi országos választási kampány megmutatta, hogy a közösségi médiaköltségek a kormánypárt és politikusai számára kiemelt jelentőségűvé váltak.

A közszolgálati média online küldetése még nincs megfelelően meghatározva: a médiatörvény szabályozza az úgynevezett közszolgálati értékesítet (100/B. §), amely előírja, hogy a közszolgálati médiaszolgáltatónak értékelnie és igazolnia kell szolgáltatásai közszolgálati jellegét és értékét, valamint a médiapiac sokszínűségére gyakorolt hatását. A Testület által eddig lefolytatott eljárások közül csak egy foglalkozott online szolgáltatással (*m3.hu*) - a magyar közmédia 3. csatornájának (elsősorban archív anyagok újrakiadására koncentráló) online elérhetővé tételével.

3.4. Társadalmi inkluzivitás (75% - Magas kockázat)

A társadalmi inkluzivitás területe a társadalom meghatározott csoportjainak – kisebbségek, helyi és regionális közösségek, nők és fogyatékkal élők – médiához való hozzáféréseire összpontosít. Ezenkívül vizsgálja az ország médiaműveltségét, beleértve a teljes lakosság digitális készségeit is. Végül a digitális technológiák használatából adódó új kihívásokat is magában foglalja, amelyek elsősorban a jogsértő és káros tartalom elleni védelemhez kapcsolódnak.

A **társadalmi inkluzivitás** területe magas kockázatot mutat, többek között a helyi és közösségi média (rádió) gyengesége és függetlenségének hiánya, a nemek közötti egyensúly hiánya a közszolgálati és a magánmédiában, a működő médiaműveltségi stratégia hiánya, valamint a dezinformáció és a gyűlöletbeszéd elleni elégtelen intézkedések miatt – ez utóbbi két esetben figyelembe véve azt is, hogy a kormány maga is táplálja a dezinformáció és a gyűlöletbeszéd terjedését nyilvános üzeneteivel. Az egyetlen közepes kockázatot jelentő mutató a kisebbségek médiában való képviselése, itt számos intézkedést láthatunk a kiszolgáltatott csoportok, különösen a fogyatékkal élők médiához való hozzáféréseinek javítása érdekében.

Kisebbségek médiához való hozzáférése (57% - közepes kockázat)

Ez a mutató az egyetlen olyan mutató ezen a területen, amely közepes kockázatot mutat. A mutató az etnikai és vallási kisebbségek képviselését, valamint a fogyatékkal élők számára biztosított médiához való hozzáférést vizsgálja a magyar médiában. Bár mindkét esetben történnek intézkedések, még mindig vannak hiányosságok, különösen a kisebbségi csoportok számára biztosított elegendő műsoridő tekintetében.

Az etnikai és vallási kisebbségek esetében a médiaszolgáltatásokról és a tömegkommunikációs eszközökről szóló 2010. évi CLXXXV. törvény 99. cikke kimondja, hogy minden, Magyarország által elismert nemzetiségnek joga van „kultúrájának és anyanyelvének ápolására, az anyanyelvén való rendszeres tájékoztatásra a közszolgálati médiaszolgáltatásban közzétett önálló műsorszámok közzététele útján”. Ennek megfelelően a közszolgálati médiában minden elismert etnikai kisebbség számára vannak külön műsorok, de ezek nem mindig eléggé hozzáférhetőek (pl. a közmédia kisebbségi műsorai hétköznapi

kora reggel kerülnek adásba). A törvény által el nem ismert kisebbségek közül a zsidó közösségnek van egy, a zsidó kultúrának szentelt műsora a közszolgálati médiában.

A magyar médiaszabályozó jelentéséből (NMHH, 2022f) kiderül, hogy ha nem etnikai, hanem vallási csoportnak tekintjük a zsidó közösségek képviselőit, akkor a vallási közösségek képviselőinek biztosított műsoridő 6,1%-át kapják meg, ami meghaladja a zsidó közösség tagjainak arányát a magyar társadalomban (hasonló tendenciák láthatók az adatgyűjtésünk lezárása után megjelent 2023-as kiadásban, ld: NMHH, 2023b). A PSM-ben vannak orosz, kínai és német nyelvű hírovertok is, de ezek nem a nemzeti kisebbségeket célozzák, hanem inkább közdiplomáciai törekvéseknek tekinthetők.

A magántulajdonú műsorszolgáltatóknak nincsenek kifejezetten a kisebbségeket célzó műsorai. A *Dikh TV* és a *Dikh Rádió* a roma kisebbségnek szól, de tartalmuk túlnyomórészt a populáris zenére összpontosít. Néhány kisebb online vagy nyomtatott kiadvány foglalkozik kisebbségi csoportokkal, például a roma vagy a zsidó közösségekkel, mint például a *Szombat* (zsidó) magazin vagy a *QRTV* és a *TV Baxtale* (roma) online médiumok (lásd Bleyer-Simon, Benedek & Rácz, megjelenés előtt). Az ország legnagyobb kisebbségi csoportjának, a romáknak a mainstream média reprezentációja igen szegényesnek tekinthető (lásd többek között Messing & Bernáth, 2017).

Ami a fogyatékkal élők médiához való hozzáférését illeti, a jogszabályok léteznek és hatékonyan végrehajtásra kerülnek, de még mindig vannak problémák. A médiaszolgáltatásokról és a tömegtájékoztatásról szóló 2010. évi CLXXXV. törvény 39. cikke kimondja, hogy az audiovizuális médiaszolgáltatóknak a hallássérültek számára is hozzáférhető műsorszámokat kell biztosítaniuk, feliratozva vagy jelnyelven. A médiafelügyelet értékelése szerint (NMHH, 2022g) a vizsgált műsorszámok átlagosan 86%-a volt elérhető a hallássérült nézők számára. A legmagasabb arányt a közmédia és a hírcsatornákon regisztrálták, valamivel alacsonyabb arányt a kereskedelmi csatornákon. Az esetek 99,4%-ában a hozzáférhetőség feliratozás biztosítását jelentette. A szolgáltatás minőségében azonban továbbra is vannak hiányosságok, amelyeket a jövőben orvosolni kell. Például az elő televíziós műsorok automatikus feliratozása nem mindig jó, míg a gyermekműsorokat nem feliratozással, hanem jelnyelven kellene hozzáférhetővé tenni, különösen azokban az esetekben, amikor olyan korosztálynak szólnak, amely még nem tud olvasni.

Intézkedéseket tesznek annak érdekében is, hogy a televíziós műsorokat a vakok és gyengénlátók számára is hozzáférhetővé tegyék hangos leírások segítségével. Az intézkedéseket itt is széles körben hozzáférhetőnek tekintik, de az érintett közösség jelezte, hogy van még mit javítani. A Magyar Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetsége (MVGYOSZ, 2021) (korlátozott felmérésen alapuló) nyilatkozatot tett közzé, amely rámutatott a meglévő szolgáltatásokkal kapcsolatos problémákra: a válaszadók negyede soha nem vette igénybe a szolgáltatást, amelyet nehéznek és bonyolultnak tartanak (gyakran csak mások segítségével lehet elérni, a forródrót pedig nem megbízható). Panaszok érkeztek a hangos narráció minőségére (nem elég hangos, a hangos narráció gyakran nem igazodik az eredeti hanghoz) és a szolgáltatás elérhetőségére is (pl. a műsorok ismétlései nem rendelkeztek narrációval).

A közösségi média (rádió) és a helyi/regionális közösségek médiához való hozzáférése (77% - magas kockázat)

A független helyi és közösségi médiumok (közösségi rádiók) korlátozott száma miatt ez a mutató magas kockázati szintet mutat. A helyi médiaszolgáltatások legkritikusabb szegmense a helyi analóg rádiós piac. Itt a Médiatanács elősegítette a politikailag preferált szereplők terjeszkedését, ami ahhoz vezetett, hogy a helyi rádiók többsége valójában nem helyi médiaszolgáltatás, hanem több frekvenciával rendelkező, kiterjedt

rádióhálózat. A legnagyobb rádióhálózatok a *Karc FM* (politikai beszélgetős rádió, KESMA), a *Rádió 1* (zenei rádió, kormánypárti tulajdonos), a *Gong FM* (zenei rádió, KESMA), a *Best FM* (zenei rádió, kormánypárti tulajdonos), valamint a katolikus és a református egyház által működtetett egyházi rádiók (Mérték, 2021e). Ha a kormány által preferált pályázó indul egy helyi rádiós pályázaton, és nem követ el súlyos formai hibát, akkor biztosan megnyeri a pályázatot. A szabályozó hatóság honlapján található nyilvántartás szerint a 102 helyi rádióállomás 64%-át és a 42 körzeti rádióállomás 60%-át hálózatok kapják. A helyi rádiós piac sokszínűségét tovább rontja, hogy még a függetlenül működő rádiók jelentős része (pontos adatok nem állnak rendelkezésre) is az állami hírügynökségtől vásárolja hírblokkjait, és nem rendelkezik saját szerkesztőséggel. A rádió Magyarországon egészében véve elvesztette a helyi tájékoztatás valódi forrásaként betöltött szerepét.

Létezik egy állami támogatási rendszer. A Médiatanács Támogatási Program pályázati rendszerben támogatja a helyi és regionális televíziókat és rádiókat, hogy fedezze rezsiköltségeiket, technikai fejlesztéseiket, vagy a rádió- és televízióműsorok költségeit. A pénzek elosztására vonatkozó kritériumokról azonban nincs információ.

A Közzolgálati Kódex megemlíti, hogy a közmédia egyik célja a helyi és regionális érdekű tartalmak biztosítása (Közzolgálati Kódex, 2016: 23). A 2010 utáni években azonban a közmédia összes regionális stúdióját bezárták. A helyi fejlemények lefedése érdekében a közmédia a helyi tv állomásokkal együttműködve dolgozott. Ezeket a televíziókat azonban a helyi önkormányzatok működtetik, így politikai befolyás alatt állnak. Miután a 2019-es helyhatósági választások után néhány önkormányzatot az ellenzék nyert meg, a közmédia úgy döntött, hogy véget vet az együttműködésnek az említett önkormányzatok csatornáival (Klubrádió, 2019; Doros, Ungár & Vas, 2019).

A közösségi rádiózás esetében is felmerülnek aggályok. Bár a médiatörvény szabályozza a közösségi médiaszolgáltatásokat, a gyakorlatban ez a médiaszolgáltatási kategória elvesztette eredeti funkcióit. Mivel a közösségi médiaszolgáltatók mentesülnek a médiaszolgáltatási díj alól, a politikailag támogatott beszélgetős rádióhálózatok és az egyházi rádiók közösségi rádióként kezdtek el pályázni. Ezeken kívül nagyon kevés valódi közösségi rádió van, amely konkrét közösségi igényeket elégít ki, a legismertebb a *Tilos Rádió*. Ezen kívül 14 úgynevezett kisközösségi rádió van, amelyek legfeljebb néhány kilométeres vételi körzetben érhetőek el. A legnagyobb közösségi médiahálózat a *Karc FM*, amely a kormányhoz kötődő KESMA médiakonglomerátum része (2023 májusában a hírek szerint a *Karc FM*-et átalakítják és átnevezik, ami arra utal, hogy a következő értékelési évben változásokra lehet számítani).

A Mérték Médiaelemző Műhely a 2018 januárja és 2021 áprilisa közötti rádiós pályázatokat elemezte. Ebben az időszakban összesen 77 pályázatot zárt le a Médiatanács. Ezek közül 44 pályázat közösségi médiajogosultságra, 33 pedig kereskedelmi frekvenciákra irányult. A közösségi rádiós frekvenciáért szinte csak a *Karc FM* és az egyházi rádiók versenyeztek az elemzett időszakban. Összesen öt olyan közösségi rádiós pályázat volt, amelyre más szolgáltatók is nyújtottak be ajánlatot. Ebben az öt esetben azonban a *Karc FM* és a vallásos vagy egyházi rádiók nem vettek részt. Ez feltehetően azt jelenti, hogy a médiaszolgáltatók már nem mérlegelik ezeket a rádiós lehetőségeket, mivel előre tudják, hogy ki fog nyerni (Mérték, 2021c).

2022-ben a magyar médiafelügyelet megpróbálta megakadályozni az ország egyik legrégebbi független közösségi rádiójának, a *Tilos Rádió*nak a frekvenciaengedély megújítását. Az intézkedést széles körben „aránytalannak és túlméretezett szabályozási hatáskörökön alapulónak tekintették, amelyeket gyakran szelektíven és politikailag motiváltan alkalmaznak” (EFJ, 2022). A rádióknak valóban voltak kisebb

jogsértései a korábbi években, de közleményünkben az MFRR partnerszervezetei rámutattak: „A feltárt jogsértések véleményünk szerint nem jelentenek ésszerű indokot arra, hogy a rádiót megfosszák engedélyétől – és csak tovább gyengítik a médiapluralizmust Magyarországon” (IPI, 2022). Még ugyanabban az évben a médiafelügyelet úgy döntött, hogy megújítja az engedélyt, így a *Tilos Rádió* folytathatja a műsorszolgáltatást, de az engedély elvesztésének veszélye hozzájárul ahhoz a széles körben elterjedt vélekedéshez, hogy a közösségi média államtól való függetlensége legalábbis törékeny Magyarországon.

Nemek közötti egyenlőség a médiában (74% - magas kockázat)

A közmédia magatartási kódexe nem említi a nemek közötti egyenlőséget. A 2022-es év végén a közmédia igazgatótanácsi tagjainak 23%-a és a közmédia vezetőinek 50%-a volt nő. A magántulajdonú médiában sem volt más a helyzet: a magán televíziós csatornák igazgatótanácsi tagjainak 25%-a és vezetőinek 50%-a, valamint a vezető hírmédiák főszerkesztőinek 25%-a nő. A médiafelügyelet (NMHH, 2022f) 2022-es, a média társadalmi sokszínűségéről szóló jelentéséből kiderül, hogy a televíziós hírműsorokban bemutatott személyek mindössze 25%-a (a for-profit és a közmédia hírműsorok esetében 29,6%-a, illetve 21,6%-a) nő, ami komoly alulreprezentáltságot jelent (a 2022-es évet vizsgáló, adatgyűjtésünk után közzétett jelentés a nők 23,4%-os arányát mutatja, NMHH, 2023b).

Médiaműveltség (93% - magas kockázat)

Bár az országban vannak médiaműveltséggel kapcsolatos intézkedések, ezek nem alkotnak átfogó stratégiát, a médiaműveltségnek az iskolai tantervekben való szerepeltetése komoly hiányosságokkal rendelkezik (pl. nem feltétlenül felel meg a jelenlegi digitális környezet követelményeinek, korlátozott a hatókör, nem minden iskolában tanítják), hiányoznak a jól képzett tanárok, az e területen működő nem kormányzati szervezetek alulfinanszírozottak, és a médiaműveltségi projektek nem érik el a társadalom legsebezhetőbb rétegeit. A helyzetet súlyosbítja, hogy a közszolgálati médiát – amelyet egy jól működő médiakörnyezetben a társadalom információs manipulációval szembeni ellenálló képességének egyik legfontosabb előfeltételének tekintenek – magát is a dezinformáció forrásának tekintik (lásd például Zöldi, 2022).

A 2012-es Nemzeti Alaptanterv (NAT – az ország oktatáspolitikája) szerint a médiaműveltség oktatásának (médiatudatosságra nevelés) kimondott célja, hogy „a tanulók a mediatizált, globális nyilvánosságnak felelős résztvevői legyenek; értsék az új és hagyományos médiumok nyelvét.” Annak ellenére, hogy az előzetes hírek szerint a médiaműveltséget ki akarják venni a tantervből, a 2020-as új NAT-ban továbbra is szerepel a médiaműveltség.

A 2010-es médiatörvény kötelezi a Médiatanácsot a médiaműveltség előmozdítására. 2014-ben elindította a Búvösvölgy nevű média- és műveltségoktatási központot. A Búvösvölgy három helyszínen tevékeny: Budapesten, Debrecenben és Sopronban. A Médiatanács legalább egy nagyszabású nemzetközi konferenciának is otthont adott (Decoding Messages - Best Practices in Media Literacy Education), amelyen számos nemzetközi szakértő vett részt.

Összességében számos módszertani dokumentum elérhető a Digitális Pedagógiai Módszertani Központ és a Digitális Témahét honlapján. Ezeket a dokumentumokat általában jónak tartják a szakértők. További tartalmak találhatóak a Varázsvölgyi Búvösvölgy Médiaértés-oktató Központ (buvosvolgy.hu), néhány civil szervezet (Televele Médiapedagógiai Egyesület, Idea Alapítvány, Álhírvadász) és néhány kereskedelmi

szervezet honlapján (lásd: Nagy, 2022b).

Az erőfeszítések ellenére az általános kép nem jó. Nagy (2017) megállapította, hogy a médiaoktatásban részt vevő tanárok korlátozott ismeretekkel rendelkeznek a médiaiparról, és a kutatás készítésekor (6 évvel ezelőtt) a tanárok még mindig alulbecsülték az online média hatását és elérését (a tanárok átlagosan 40 000 főre becsülték az *Index.hu* olvasóközönségét, ami valójában kevesebb mint 10%-a a Gemius-Ipsos által mért számoknak). Ez aggasztó, tekintve, hogy a vizsgálatban részt vevő tanárok 81%-a úgy vélte, hogy a diákok nem válhatnak tudatos médiahasználókká pusztán az otthoni szocializáció révén, ehhez iskolai órákra lenne szükségük. Az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala 2016-os jelentése a magyarországi médiaoktatásról alkotmányossági aggályokat vetett fel, mivel a meglévő médiaműveltségi intézkedések nem biztosítottak elegendő intézkedést a gyermekek védelmére. A szöveg szerint az ország médiaműveltségi stratégiáját nem megfelelően hajtották végre, és az intézkedések nincsenek összhangban a kitűzött célokkal. Az ombudsman azzal is érvelt, hogy bizonyíték van arra, hogy sem a szülők, sem a gyermekek nem értik meg kellőképpen az online környezet jelentette veszélyeket.

A szöveg azt is megemlíti, hogy a médiaműveltséget (mozgóképkultúra és médiaismeret) más tantárgyak, például az etika, a hittan, a társadalmi tanulmányok, a művészetek és a vizuális kultúra részeként tanították, mert nem volt elég képzett tanár az országban. Az oktatási intézmények technológiai infrastruktúrája elavult volt, a legtöbb vidéki iskolának korlátozott az internet-hozzáférése. Az iskolákban használt számítógépek a legalapvetőbb rendszerkövetelményekkel rendelkeznek, sok tankönyvet és segédanyagot is frissíteni kellene vagy átdolgozni.

Szakértői interjúnk kiemeli, hogy a problémákat továbbra is aggasztónak ítélték. Sőt, Lannert és Hartai (2021) azt találták, hogy a médiaműveltségi tanterv megléte ellenére az általuk vizsgált iskolák felében a 2018/2019-es tanévben nem volt médiaoktatás. Az iskolák negyedében a médiaműveltséget egy másik tantárgyba integrálták, és csak az esetek 10%-ában volt önálló tantárgy a médiaműveltségről.

A múltban felvetették a marginalizált csoportok képzésének fontosságát is. Az állami (mára már megszűnt) Türr István Képző és Kutató Intézet 2012-ben végzett felmérése megállapította, hogy a társadalom szegregált részein élők, különösen a marginalizált roma népesség tagjainak médiaműveltségi készségei alacsonyok. E kutatással összhangban Kovács és Mihályi (2013) hangsúlyozta, hogy célzott médiaműveltségi programokat kell biztosítani a társadalom ezen részeinek. E jól ismert igény ellenére a legkiszolgáltatottabb népességcsoportokat célzó intézkedések elmaradnak. A magyarországi médiaműveltségi intézkedésekről szóló tanulmányukban Lannert és Hartai (2021) azt állítják, hogy a kiszolgáltatott csoportokkal dolgozó tanárok átlagosan rosszabb technológiai ismeretekkel rendelkeznek, és kevésbé ismerik a legújabb módszereket és megközelítéseket, mint a tanárok általános populációja.

Védelem a dezinformáció és a gyűlöletbeszéd ellen (73% - magas kockázat)

Magyarországon a dezinformáció számos hírmédiában jelen van, és gyakran a kormányzat is átveszi, felerősíti, vagy akár arra is van példa, hogy magától a kormányzattól származik a dezinformáció. Az ukrajnai háború kapcsán az NMHH (2022a) bejelentette, hogy betiltja két orosz kormányzati propagandacsatorna, az *RT* és a *Szputnyik* uniós működését (a blokkolt médiumok listáját később bővítették). Az NMHH gondoskodott arról, hogy az egyetlen magyar műsorszolgáltató, amelyik a televíziós csomagjaiban szerepeltette az *RT-t* (más néven *Russia Today-t*), *felfüggeszse* a szolgáltatást. Ugyanakkor széles körben orosz eredetű dezinformációkat osztottak meg magyar blogokon, hírportálokon, televíziókon, sőt még a közmédiában is (Bayer, 2022; Zöldi, 2022, Kapronczay, 2022, Szebeni, 2022, Német, 2022). A

választási kampány során mind a kormánytagok, mind a hírcsatornák narratívájában olyan koholt állítások szerepeltek, amelyek szerint a magyar ellenzék célja az ukrajnai háborúba való bekapcsolódás, Volodimir Zelenskij ukrán elnök pedig megpróbálja befolyásolni a magyar választásokat (Bálint, 2022). Szicherle & Molnár (2022) értékelésükben bizonyítékot találtak a kiterjedt, közösségi médiában működő dezinformációs hálózatokra Magyarországon, sok hamis fiókkal, amelyek olyan, gyakran online fordítóprogrammal generált tartalmakat terjesztettek, amelyek hasonlítottak a Kreml hivatalos narratívájára.

A COVID-19 világjárvány idején láthatóak voltak bizonyos erőfeszítések az egészségügyi dezinformáció megállítására. A kormány nem támogatta az oltásellenes narratívákat, néhány dezinformációs szereplő ellen fellépett, valamint a homeopátiás termékek értékesítését és reklámozását korlátozták. Ennek eredményeképpen Magyarország oltási aránya nem tartozott a legrosszabbak közé az EU-ban. A világjárvány első hullámában módosították a büntető törvénykönyvet, hogy szigorítsák a büntetéseket azok számára, akik félretájékoztatnak vagy olyan dezinformációt terjesztettek, ami akadályozhatta volna a kormánynak a COVID-19 világjárvány kezelésére irányuló intézkedéseit – ezek az erőfeszítések nagyon ellentmondásosak voltak, és hátrányosan befolyásolhatták (volna) a véleménynyilvánítás szabadságát.

A külügyekkel összefüggésben a külföldről származó dezinformációt lehetséges fenyegetésnek tekintik, vagy legalábbis kommunikálják. Bár politikai dokumentumok nincsenek (kivéve a homályosan megfogalmazott nemzeti biztonsági stratégiát [1163/2020-as kormányhatározat], amely a dezinformációt mint fenyegetést említi, de nem határozza meg, hogy honnan származik, vagy hogyan kell fellépni ellene). Krekó Péter szakértő, a Political Capital agytröszt igazgatója szerint politikusok nyilatkozataiból arra lehet következtetni, hogy a Nyugat-ellenes geopolitikai narratíva közel áll a hivatalos kormányzati állásponhoz, és valójában a kormány úgy látja, hogy a dezinformáció nyugati szövetségesektől származik.

A magyar médiafelügyeletnek, az NMHH-nak vannak olyan projektjei, amelyek a dezinformáció ellen irányulnak, de Krekó szerint ezeknek nem lehet nagy hatásuk, mivel ez egy politikailag irányított szervezet, és egy ilyen intézménytől nem lehet elvárni, hogy olyan lépéseket tegyen, amelyek megkérdőjelezzik a kormány szándékait, és ezáltal megvédik a magyarországi közbeszéd integritását. Ugyanakkor léteznek civil vagy újságírói tényellenőrző szervezetek, médiaműveltséggel kapcsolatos tevékenységek stb., de ezek hatása egyelőre némileg korlátozott. Az EDMO (Európai Digitális Média Megfigyelőközpont) és az Európai Bizottság támogatásával, az Agence France Presse (AFP) francia hírügynökség szakértelmére támaszkodva elindult az ország első dedikált, független tényellenőrző oldala, a *Lakmusz.hu*. Az AFP magyar nyelvű tényellenőrző oldala, a Ténykérdés 2021 óta érhető el. A magyar közszolgálati média is elindította saját tényellenőrző szolgáltatását (Hirado.hu, 2022), amely azonban objektív tényellenőrzés helyett politikai indíttatású kommentárokat közöl (Diószegi-Horváth, 2022).

A gyűlöletbeszéd esetében van jogi keret Magyarországon, de még mindig vannak hiányosságok – részben azért, mert a jog nem fektet elég nagy hangsúlyt a kiszolgáltatott csoportok védelmére, miközben kifejezetten említi a többség védelmét. Ráadásul a gyűlöletbeszédnek az 1990-es évek óta nincs egyértelmű gyakorlata. Ez inkább ahhoz vezetett, hogy ilyen esetekben nem születik ítélet, mert a rendőrség vagy az ügyészség nem engedi bíróság elé vinni az ügyeket. A rendelkezésre álló kevés ítélet azonban ellentmondásos és nem egyértelmű.

A gyűlöletbeszéddel a büntető törvénykönyv 332. cikke foglalkozik (2012. évi C. törvény). A szöveget 2016 októberében módosították, összhangban az EU Tanácsának a rasszizmus elleni küzdelemről szóló kerethatározatával, és a rendelkezést kiterjesztették a „gyűlöletre” uszítás mellett az „erőszakra” való felbujtásra is, valamint védelmet biztosítottak azokra az esetekre, amikor a védett csoportok egyes tagjai a

célpontok. A Polgári Törvénykönyv (2013. évi V. törvény) 2:54. § (5) bekezdése kimondja: „A közösség bármely tagja jogosult a személyisége lényeges vonásának minősülő, a magyar nemzethez, illetve valamely nemzeti, etnikai, faji vagy vallási közösséghez tartozásával összefüggésben a közösséget nagy nyilvánosság előtt súlyosan sértő vagy kifejezésmódjában indokolatlanul bántó jogsérelem esetén a jogsértés megtörténtétől számított harmincnapos jogvesztő határidőn belül személyiségi jogát érvényesíteni.”

Az Article 19. (2018) a gyűlöletbeszéddel kapcsolatos keretrendszer értékelésében rámutat néhány kulcsfontosságú hiányosságra: „A Polgári Törvénykönyvben a védett tulajdonságok listája kimerítő, és tartalmazza a magyar nemzetet, a nemzeti, etnikai, faji és vallási csoportokat. Más csoportok – például az LGBTQI személyek vagy a fogyatékosokkal élők – ki vannak zárva a védelemből.” A keresetindítás 30 napos törvényi határidejét is rendkívül rövidnek tartják. A jelentés azt is megállapítja, hogy „alig néhány bejelentett incidenst tekintenek a büntető törvénykönyv 332. szakaszában foglalt büntetőjogi rendelkezés hatálya alá tartozónak. A bűnüldöző szervek általában arra a következtetésre jutnak, hogy az adott kommunikáció nem minősült erőszakos cselekményre való felhívásnak, és nem jelentett közvetlen veszélyt, így a büntetőeljárást a nyomozati szakaszban megszüntetik, vagy az ügyészség ejti a vádat”. A Médiatanács közigazgatási szankciókat szabhat ki abban az esetben, ha a médiumok olyan tartalmakat tesznek közzé, amelyek gyűlöletbeszédnek minősíthetők - de ritkán jár el ezeknek megfelelően. Az egyes gyermekvédelmi törvények módosításáról szóló 2021. évi LXXIX. törvény elfogadása hozzájárult a homofób narratívák terjedéséhez, például azzal, hogy a homoszexualitást a pedofiliával tette egyenlővé, míg a kormány számos kommunikációs kampányát a bevándorlókkal szembeni idegengyűlölő narratívák jellemzik. A kormánybarát médiumok és a közmédia gyakran felerősítik ezeket az üzeneteket.

A digitális környezet

E terület digitális kockázata 10 százalékponttal magasabb, mint az egész területé: eléri a 84%-ot, ami magas kockázatúnak minősül. Az Eurostat adatai szerint a lakosság 49%-a rendelkezik legalább alapszintű általános digitális ismeretekkel, ami alacsonyabb, mint a legtöbb más uniós országban. A helyi és regionális médiát illetően megfigyelhető, hogy az elmúlt években számos kis, független helyi médiumot hoztak létre a bevett helyi és regionális újságoktól (amelyek jelenleg a kormányközeli KESMA konglomerátum tulajdonában vannak) elbocsátott újságírók, illetve néhány, a médiában megfelelő képviselettel nem rendelkező közösségnek sikerült jól működő online csatornákat létrehozni, mint például a *QRTV* és a *TV Baxtale* a roma közösség számára.

A dezinformáció és a gyűlöletbeszéd továbbra is probléma a digitális környezetben – de ezek nem kizárólag online jelenségek, mivel a kormányhoz közel álló szereplők gyakran forrásai vagy erősítői ezeknek az üzeneteknek a hagyományos médián keresztül.

4. Következtetések

Az MPM2023-ban sok olyan problémát tapasztaltunk, amelyeknek az elmúlt években is tanúi voltunk. A médiára vonatkozó törvények egyre kétértelműbbek, az információhoz való hozzáférés megnehezül, miközben a médiapiacot torzítja a kormányhoz közel álló befektetők tulajdonlásán keresztül történő médiafoglalás, valamint az állami hirdetések tisztességtelen elosztása.

Az MPM2023-ban három terület kapott magas kockázatot: a piaci sokszínűség, a politikai függetlenség és a társadalmi befogadás. Az alapvető védelem közepes kockázati pontszámot kapott. 2022-ben a parlament a Bizottság jogállamisági feltételrendszerének részeként fontos pozitív változásokat eszközölt az információ önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény szövegében, így az információhoz való hozzáférés némileg könnyebbé válhat, de a folyamat még mindig szigorúbb, mint a 2015 előtti években. Az újságírók Pegasus kémprogrammal történő visszaélészerű megfigyelése után sem a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság, sem az ügyészség nem állapított meg jogsértést, mivel a nemzeti jog lehetővé tette a megfigyelést, annak ellenére, hogy a megfigyelt személyek nem vettek részt illegális tevékenységben – ez a gyakorlat súlyosan sérti az alapvető jogokat. A növekvő infláció növelte a média életképességét fenyegető kockázatot – több hírügynökséget bezártak vagy kizárólag online kiadványokká alakítottak át.

A magyar médiapiac kockázatainak értékelése alapján ajánlásokat fogalmazunk meg a magyar kormány és más érdekelt felek számára. Tekintettel arra, hogy az Európai Bizottság 2022 szeptemberében közzétette az Európai Médiaszabadságról szóló törvényre (EMFA) vonatkozó javaslatát, ajánlásunkat azzal a céllal fogalmazzuk meg, hogy ezzel is hozzájáruljunk a médiapluralizmus és a médiaszabadság tagállami helyzetének javításáról szóló európai vitához, és biztosítsuk, hogy az EMFA intézkedései és ajánlásai hozzájárulhatnak a szabad médiatér magyarországi kialakításához. Magyar szempontból az EMFA leglényegesebb javaslatai az állami reklámok elosztásával kapcsolatosak. Itt az EMFA az átláthatóságra helyezi a hangsúlyt. Magyar viszonylatban azonban az átláthatóság nem elégséges – az állami reklámköltségvetéssel való visszaélést a hírmédia és a civil szervezetek jól dokumentálták, de mégsem változik semmi, így erősebb intézkedésekre van szükség. Az Európai Médiaszolgáltatások Testületének létrehozása továbbá azzal a kockázattal jár, hogy a kormány által ellenőrzött magyar médiaszabályozó kiemelkedő szerepet kap – ezt ellensúlyozni kell a civil és tudományos tanácsadó testületek nagyobb mértékű bevonásával a testület munkájába. Továbbá az EMFA jelenlegi formájában nem tud megoldást nyújtani azokra a problémákra, amelyek abból adódnak, hogy számos magyar médium és újságíró lojális a hatalmon lévőkhez, és önkéntesen támogatja a kormányzati álláspontokat.

A következő területspecifikus ajánlásokat fogalmazzuk meg a legfontosabb uniós és magyarországi érdekelt felek számára:

Alapvető védelem

- A kormánynak alaposan meg kell reformálnia a magyar médiaszabályozást, figyelembe véve a nemzetközi szervezetek által megfogalmazott kritikákat. A legfontosabb elvárásokat a Velencei Bizottság 2015-ös értékelése és ajánlásai tartalmazzák, amelyekre a magyar kormány és az Országgyűlés egyáltalán nem reagált.
- A nemzeti médiaszabályozó függetlenségének biztosítása érdekében olyan szabályozási megoldásra van szükség, amely megakadályozza, hogy a Médiatanács tagjait kizárólag a kormánypárt válassza

meg. Javasoljuk továbbá, hogy az EU Alapjogi Ügynöksége folyamatosan ellenőrizze a magyar médiahatóságok gyakorlatát az elfogult döntések kiszűrése érdekében.

- A közérdekű információk átadásának megtagadását szigorú feltételekhez kell kötni.
- Arra kérjük a független médiát, hogy dolgozzon a szakmai önszabályozás és a szakmai szolidaritás megerősítésén.

Piaci pluralitás

- Javasoljuk, hogy a nemzeti szabályozó testületek kapjanak nagyobb hatáskört a kereszttulajdonosi koncentráció ellenőrzésére.
- Az EU-nak vagy az államnak átlátható és méltányosan elosztott pénzügyi támogatást kellene nyújtania a független médiának.
- A versenyellenes magatartásra vonatkozó uniós szabályoknak figyelembe kell venniük a KESMA és más, a kormányhoz kötődő domináns médiatulajdonosok piactorzító hatásait.

Politikai függetlenség

- A hatóságoknak az állami reklámkiadásokat az állami támogatási szabályok alapján kell értékelniük. Az állami reklámokkal való visszaélések megelőzése érdekében a kedvezményezett médiumok mellett egy felügyeleti szervnek kell működnie. Ez figyelemmel kísérené a pénzeszközök felhasználását, és biztosítaná, hogy idővel az állami pénzek felajánlása ne tegye ki egy hírmédium bevételeinek meghatározó részét. Az állami reklámok elosztásánál figyelembe kellene venni az egyes médiumok közönségarányát és az általuk elért közönség sajátosságait. Minden esetben megfelelően indokolni kell egyes médiumok bevonását vagy kizárását az állami kampányokból. A közbeszerzés önmagában nem oldja meg az állami reklámok átláthatóságának problémáját.
- A közösségi médiában elhelyezett politikai hirdetéseket világos és átlátható módon kell szabályozni.
- Kérjük a kormányt, a minisztériumokat és más állami szerveket, hogy tartsák tiszteletben a szerkesztőségek függetlenségét, beleértve a közmédiát is, és tartózkodjanak a tartalom előállításába való beavatkozástól.
- Az EU-nak következetesen alkalmaznia kell az állami támogatásokra vonatkozó jogszabályokat, mind a közszolgálati média finanszírozása, mind az állami reklámok elosztása tekintetében.

Társadalmi inkluzivitás

- A rendőrségnek, az ügyészségnek és a bíróságoknak következetesen fel kell lépniük a gyűlöletbeszéddel szemben, még akkor is, ha annak forrása a kormányzati kommunikáció.
- A kormánynak véget kell vetnie a dezinformáció előállításának és finanszírozásának, még akkor is, ha annak terjesztése esetleg rövid távú politikai céljait segítené elő.
- A hírmédiumoknak többet kellene tenniük annak érdekében, hogy a társadalom kiszolgáltatott és

alulreprezentált csoportjait, köztük a nőket és a nemzeti kisebbségeket megerősítsék.

- A különféle magyarországi szereplőknek dolgozniuk kell az újságíró-oktatás megerősítésén, valamint a médiaműveltséggel kapcsolatos tevékenységek minőségének és hatókörének javításán (és elő kell segíteniük az újságírók és szerkesztőségek részvételét az ilyen programokban).

5. Hivatkozások, felhasznált irodalom

Az MPM2023 számára megkérdezett szakértők

- Detrekői Zsuzsa, technológiai és médiajogász, az egyik legnagyobb magyar online tartalomszolgáltató volt jogtanácsosa, a CEU CMDS kutatója és részmunkaidős egyetemi oktató.
- Fülöp Zsófia, magyar újságíró, a Reuters Institute for the Study of Journalism újságíró ösztöndíjasa.
- Katus Eszter, újságíró, Atlatszo.hu
- Krekó Péter, szociálpszichológus és politológus, a Political Capital ügyvezető igazgatója
- Paulina Milewska, médiakutató és jogász, az Európai Egyetemi Intézet kutatója
- Nagy Krisztina, jogász, a Budapesti Műszaki Egyetem oktatója és az Idea Alapítvány alapítója
- Nyakas Levente, a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság Médiatudományi Intézetének vezetője
- Pásztor Emese, a Társaság a Szabadságjogokért jogásza, a politikai szabadságjogi projekt vezetője
- Szalay Dániel, újságíró, a Media1.hu alapító-főszerkesztője
- Vicsek Ferenc, a Magyar Újságírók Országos Szövetsége alelnöke

A magyar fordítást lektorálta: Hermann Veronika, egyetemi adjunktus, ELTE Bölcsészettudományi Kar, Művészetelméleti és Médiakutatási Intézet

Törvények, rendeletek, irányelvek és bírósági határozatok

Magyarország Alaptörvénye. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100425.atv>

A sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól szóló 2010. évi CIV. törvény.
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1000104.tv>

2010. évi CLXXXV. törvény a médiaszolgáltatásokról és a tömegkommunikációról.
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1000185.tv>

2011. évi CLXXXIX. törvény Magyarország helyi önkormányzatairól.
<https://mkogy.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100189.TV>

2011. évi CLXXIX. Törvény a nemzetiségek jogairól. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100179.tv>

2011. évi CXII. Törvény az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról.
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100112.tv>

2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200100.tv>

2013. évi XXXVI. törvény a választási eljárásról. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1300036.tv>

2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1300005.tv>

2020. évi XII. törvény a koronavírus elleni védekezésről. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a2000012.tv>

2021. évi LXXIX. Törvény a pedofil bűnelkövetőkkel szembeni szigorúbb fellépésről, valamint a gyermekek védelme érdekében egyes törvények módosításáról.

<https://mkogy.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A2100079.TV>.

Közszolgálati Kódex. https://nmhh.hu/dokumentum/169246/kozszolgalmati_kodex_2016_januar_1_tol.pdf

Nemzeti Alaptanterv - NAT (2012). https://pszheves.hu/wp-content/uploads/2013/08/nat_20121.pdf

Nemzeti Alaptanterv - NAT (2020). In Magyar Közlöny.

<https://magyarkozlony.hu/dokumentumok/3288b6548a740b9c8daf918a399a0bed1985db0f/letoltes>

Mándli és társai kontra Magyarország - 63164/16 ítélet 2020.5.26.

[https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:\[%22002-12828%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:[%22002-12828%22]})

Karácsony és társai kontra Magyarország - 42461/13, 2014.9.16-i ítélet.

[https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:\[%22002-10038%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:[%22002-10038%22]})

Szél és társai kontra Magyarország - 44357/13, 2014.9.16-i ítélet.

[https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:\[%22001-146385%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:[%22001-146385%22]})

Szabó és Vissy kontra Magyarország 37138/14

[https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:\[%22001-160020%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/fre#{%22itemid%22:[%22001-160020%22]})

További felhasznált irodalom

444.hu (2022, 27. March). Öt lecke a valóság felszámolásáról. *444.hu*.

<https://www.youtube.com/watch?v=EjnqDVtU4ik>

About Hungary (2022, 14 July). Government outlines KATA tax system. *About Hungary*.

<https://abouthungary.hu/news-in-brief/government-outlines-kata-tax-system>

Article 19 (2011). *Hungary: ARTICLE 19 Calls for Comprehensive Media Law Reform*.

<https://www.refworld.org/pdfid/4d6f3b182.pdf>

Article 19 (2018). Hungary: Responding to 'hate speech'. *Article19.org*. https://www.article19.org/wp-content/uploads/2018/03/Hungary_responding_to_HS.pdf

ÁSZ (2022): Országgyűlési Választás 2022 - Elektronikus Sajtó Árjegyzék. *ASZ.hu*.

<https://www.asz.hu/hu/orszaggyulesi-valasztas-2022-elektronikus-sajto-arjegyzek>

ÁSZ (2020) ELEMZÉS. A választási kampányidőszakban, az egyes médiafelületeken megjelenő politikai hirdetések jogszabályi környezete. *Asz.hu*.

https://www.asz.hu/storage/files/files/elemzesek/2020/politikai_hird_20200603.pdf

Átlátszó (2022, 18. Feb.). After the expiry of the two-year deadline, Hungary has still not started transposing the EU Whistleblower Protection Directive. *Atlatzo.hu*. <https://english.atlatzo.hu/2022/02/16/after-the-expiry-of-the-two-year-deadline-hungary-has-still-not-started-transposing-the-eu-whistleblower-protection-directive/>

Bajomi-Lázár, P. (2013). The Party Colonisation of the Media. The Case of Hungary. *East European Politics and Societies*, 27(01), 69-89.

Bajomi-Lázár, P. (2017). Between neutrality and engagement. Political journalism in Hungary. *Central European Journal of Communication*. 1, 46-61.

Bakró-Nagy, A. (2022a). Médiapolarizáció a gyakorlatban: békemenet vs. Ellenzéki nagygyűlés. *Transzparens Újságírást Alapítvány*. <https://ojim.hu/mediapolarizacio-a-gyakorlatban-bekemenet-vs-ellenzeki-nagygyules/>

Bakró-Nagy, A. (2022b). Politikai határvonalak mentén polarizálódik a média a választásokhoz közeledve. *Transzparens Újságírást Alapítvány*. <https://ojim.hu/politikai-hatarvonalak-menten-polarizalodik-a-media-a-valasztasokhoz-kozeledve/>

Bálint, K. (2022). In the Midst of an Election, Hungarian State-Linked Media Pushes pro-Kremlin Narratives Surrounding the Invasion of Ukraine. *ISD Global*. https://www.isdglobal.org/digital_dispatches/in-the-midst-of-an-election-hungarian-state-linked-media-pushes-pro-kremlin-narratives-surrounding-the-invasion-of-ukraine

Bárd, P. (2021). A Nation (Un)Dignified: Árpád Tóta W., Medieval Migrants, the Hungarian Supreme Court, and Freedom of Expression. *Verfassungsblog.de*, <https://verfassungsblog.de/a-nation-undignified/>

Bayer, L. (2022, 9. March). Hungary has become the EU home of Kremlin talking points. *Politico*. <https://www.politico.eu/article/russia-war-narrative-hungary-disinformation/>

Bene, M., Petrekanics M. & Bene M. (2021). Ki mit költ? Politikai hirdetési aktivitás a Facebookon a 2019-es európai parlamenti és az önkormányzati választási kampányokban. *Médiakutató*, 22 (3-4). https://mediakutato.hu/cikk/2021_03_osz_tel/06_ki_mit_kolt.pdf

Bleyer-Simon, K. (2021). Government repression disguised as anti-disinformation action: Digital journalists' perception of covid-19 policies in Hungary. *Journal of Digital Media & Policy*, 12(1), 159-176.

Bleyer-Simon, K., Benedek, K. & Rácz, T. (forthcoming). Romani Ethnic Media in Hungary. In *The Oxford Research Encyclopedia of Communication*.

Botás (2021, 11. February). „Bárcsak belehaltál volna a szülésbe” – női újságíróként a szexista támadásokkal is meg kell küzdeni. *Marie Claire*. <https://marieclaire.hu/riporter/2021/02/11/noi-ujsgirok-szexista-zaklatas/>

Brogi E. et al. (2019). *Assessing certain recent developments in the Hungarian media market through the prism of the Media Pluralism Monitor*.

https://cmpf.eui.eu/wp-content/uploads/2019/07/Report_KESMA_Hungary_A2.pdf

Budai, B. (2023). Az algoritmus nem válogat – baloldali politikusokat és jobboldali médiumokat is cenzúráztak már a közösségi médiában. *OJIM*. <https://ojim.hu/az-algoritmus-nem-valogat-baloldali-politikusokat-es-jobboldali-mediumokat-is-cenzuraztak-mar-a-kozossegi-mediaban/>

CANnual (2023). *CANnual Report 2022*. <https://wecan.net/cannual-report/>

CoE (2021). *Country Memorandum on freedom of expression and media freedom in Hungary*. <https://rm.coe.int/memorandum-on-freedom-of-expression-and-media-freedom-in-hungary/1680a1e67e>

Csatári, D. F. (2021, 4 March). Burkolt reklám miatt kapott 1,2 milliós büntetést a TV2. *Telex*. <https://telex.hu/kult/2021/03/04/tv2-nmhh-burkolt-reklam-birsag>

Detrekői, Zs. (2020). How to Gag Journalism in Hungary: Use GDPR. *CEU CMDS*. <https://cmds.ceu.edu/article/2020-10-07/how-gag-journalism-hungary-use-gdpr>

Diószegi-Horváth, N. (2022). Fake news figyelőt indított a közmédia. De melyet? *Lakmusz.hu*. <https://www.lakmusz.hu/fake-news-figyelot-inditott-a-kozmedia-de-milyet/>

DNR (2021). Digital News Report 2021. *Oxford Reuters Institute*. <https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/digital-news-report/2021>

DNR (Digital News Report - 2022). Digital News Report. *Reuters Institute*. https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/sites/default/files/2022-06/Digital_News-Report_2022.pdf

Doros, J, Ungár, T. & Vas, A. (2019). Kitört a vidéki médiaháború. *Népszava*. https://nepszava.hu/3059390_kitort-a-videki-mediahaboru

Dragomir, M. (2018). Control the money, control the media: How government uses funding to keep media in line. *Journalism*, 19(8), 1131–1148.

EFJ (European Federation of Journalists, 2022, 15 May). Hungary: Fidesz Media Council moves to silence independent station Tilos Rádió. *EFJ*. <https://europeanjournalists.org/blog/2022/05/12/hungary-fidesz-media-council-moves-to-silence-independent-station-tilos-radio/>

Erdélyi, K. & Szabó, K. (2023, 16. March). Government aligned media lost 29 press-correction lawsuits last year at the Metropolitan Court of Budapest. *Atlatzso*. <https://english.atlatzso.hu/2023/03/16/government-aligned-media-lost-29-press-correction-lawsuits-last-year-at-the-metropolitan-court-of-budapest/>

ERGA (2020). *ERGA Report on disinformation: Assessment of the implementation of the Code of Practice*. <https://erga-online.eu/wp-content/uploads/2020/05/ERGA-2019-report-published-2020-LQ.pdf>

European Audiovisual Observatory (2019). The Independence of Media Regulatory Authorities in Europe. *COE.int*. <https://rm.coe.int/the-independence-of-media-regulatory-authorities-in-europe/168097e504>

European Commission (2023). *The European Commission decides to refer 8 Member States to the Court of Justice of the European Union over the protection of whistleblowers.*

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_703

Haraszi, M. (2011). Hungary's media law package. *Institut für die Wissenschaften vom Menschen*. <https://www.iwm.at/transit-online/hungarys-media-law-package/>.

Hargitai, H. (2021). Content and framing in radio news bulletins in urban and rural Hungary. *European Journal of Communication*, 36(2), 125–147.

Haszán, Z. (2021, 15. Oct.). Bebetonozás a négyzetben: Karas Monika lemondása nemcsak a médiahatóságnál, de az ÁSZ-nál is segít pozícióban tartani Orbán hatalmi gépezetét. *444.hu*. <https://444.hu/2021/10/15/bebetonozas-a-negyzetben-karas-monika-lemondasa-nemcsak-a-mediahatosagnal-de-az-asz-nal-is-segit-pozicioban-tartani-orban-hatalmi-gepezetet>

Haszán, Z. (2023, 15. Feb.). Minden eddiginél többet költenek Rogánék arra 2022-ben, hogy elmagyarázzák az embereknek, mi is a baj Brüsszellel. *444.hu*. <https://444.hu/2023/02/15/minden-eddiginel-tobbet-koltottek-roganek-arra-2022-ben-hogy-elmagyarazzak-az-embereknek-mi-is-a-baj-brusszellel>

Hirado.hu (2022). Fake News Figyelő. *Hirado.hu*. <https://hirado.hu/tema/fake-news-figyelo/>

Horn, G (2020, 25. May). Car honking protests cancelled due to astronomical fines handed out by Budapest police. *Atlatszo.hu*.

<https://english.atlatszo.hu/2020/05/25/car-honking-protests-cancelled-due-to-astronomical-fines-handed-out-by-budapest-police/>

Horn, G. (2022, 7. Febr.). Mutatjuk, kik és hogyan csinálták az újságírókat lejárató interjúkat a Fidesz-kampányhoz. *Atlatszo.hu*. <https://atlatszo.hu/kozugy/2022/02/06/mutatjuk-kik-es-hogyan-csinaltak-az-ujsgagir-okat-lejarato-interjukat-a-fidesz-kampanyhoz/?fbclid=IwAR0HvukwVrE6f4gx4KWS3p619Ksx7sRI2ZLPB9LgX8FoXWHujYZSdG6Mfmg>

IFLA (2011). *The New Press and Media Act in Hungary*. <https://www.ifla.org/publications/the-new-press-and-media-act-in-hungary/>

IPI (International Press Institute, 2022, 12. May). Hungary: Fidesz Media Council moves to silence independent station Tilos Rádió. *IPI*. <https://ipi.media/hungary-fidesz-media-council-moves-to-silence-independent-station-tilos-radio/>

Kapronczay, S. (2022). Complaint to the EC. *Political Capital*. https://www.politicalcapital.hu/pc-admin/source/documents/TASZ-PC_EC-complaint-PublicBroadcast_Russia_War.pdf

K-Monitor (2022). Bírósági párbaj lesz az adatperekből, pedig a legtöbb egyszerűen elkerülhető lenne. *K.Blog.hu*. https://k.blog.hu/2022/10/26/birosagi_parbaj_lesz_az_adatperekbol?utm_medium=dozob&utm_campaign=bloghu_cimlap&utm_source=nagyvilag

K-Monitor (2023). Új bejelentővédelmi törvényjavaslat: a kormány a minimumot súrolja. Alulról. *K-Monitor*. https://k.blog.hu/2023/03/17/uj_bejelentovedelmi_torvenyjavaslat_a_kormany_a_minimumot_surolja_alulrol

- Kafka Desk (2022, 15. July). Killing the small business: why Hungarian freelancers are angry. *Kafka Desk*. <https://kafkadesk.org/2022/07/15/killing-the-small-business-why-hungarian-freelancers-are-angry/>
- Keller-Alánt, Á (2022). Vodafone: A magyarok kerestek meg minket, és jó árat ajánlottak. *Szabad Európa*. <https://www.szabadeuropa.hu/a/vodafone-verseny-4ig-magyar-allam/31999502.html>
- Klubrádió (2019). Vidéki médiaháború: az MTVA-nak nem kell független hang. *Klubrádió*. <https://www.klubradio.hu/adasok/videki-mediahaboru-az-mtva-nak-nem-kell-fuggetlen-hang-110125>
- Klubrádió (2022). Leléptek a járdáról egy kata-tüntetésen, 75-85 ezres bírságot kaptak. *Klubradio.hu*. <https://www.klubradio.hu/adasok/leleptek-a-jardarol-egy-kata-tuntetesen-75-85-ezres-birsagot-kaptak-128274>
- Koncz, T. (2021). Telekommunikációs gigászt épít a NER. Add ide a Digit! *Magyar Narancs*. <https://magyarnarancs.hu/belpol/add-ide-a-digit-238197>
- Kovács Ferenc (2021, 3. Nov.). Bírósághoz fordul Szabó Tímea a rekordbüntetése miatt. *Index.hu*. <https://index.hu/belfold/2021/11/03/szabo-timea-parlament-buntetes-kover-laszlo-strasbourgi-emberi-jogi-birosag/>
- KSH (2023a). *Népszámlálás 2022*. <https://nepszamlalas2022.ksh.hu/>
- KSH (2023b). *Hungary, 2022 Q3*. <http://ksh.hu/s/publications/hungary-2022-q3/hungary-2022-q3.pdf>
- KSH (2022c). *Internethasználók aránya [a 16–74 éves népesség százalékában]*. https://www.ksh.hu/stadat_files/ikt/hu/ikt0029.html
- Lampé, Á (2022, 21. Feb.) Koltay András: A média függetlensége egy önmaga által gyártott mítosz. *24.hu*. <https://24.hu/belfold/2022/02/21/koltay-andras-nmhh-elnok-mediatanacs-interju/>
- Láncos, P. L. (2019). Freedom of Information in Hungary: A Shifting Landscape. In: Dragos, D.C., Kovač, P., Marseille, A.T. (eds). *The Laws of Transparency in Action. Governance and Public Management*. Palgrave Macmillan, Cham
- Lannert, J. & Hartai, L. (2021). Médiaműveltség az iskolában Médiaoktatás, digitális technika, pedagógusi módszertani kultúra egy hazai tanárkutatás eredményeinek tükrében. *Iskolakultúra*, 2021/7-8. https://epa.oszk.hu/00000/00011/00246/pdf/EPA00011_iskolakultura_2021_07-08_003-027.pdf
- MAPMF (Mapping Media Freedom, 2022a). *Government bypasses court order on journalists' hospital access*. <https://www.mapmf.org/alert/24589>
- MAPMF (Mapping Media Freedom, 2022b). *Several independent news outlets denied entry to PM's press conference*. <https://www.mapmf.org/alert/25455>
- MAPMF (Mapping Media Freedom, 2022c). *Extremist website suggests journalists at 444.hu could be beaten to death*. <https://www.mapmf.org/alert/25346>

MAPMF (Mapping Media Freedom, 2022d). *Hír TV reported pushed off platform while reporting live on protest in Budapest.* <https://www.mapmf.org/alert/25244>

MAPMF (Mapping Media Freedom, 2022e). *Far right politician discusses the hanging of journalist Boróka Parászka.* <https://www.mapmf.org/alert/25317>

MAPMF (Mapping Media Freedom, 2022f). *Journalist reporting on Pegasus spyware investigated for illegal data management.* <https://mappingmediafreedom.usahidi.io/posts/25061>

MAPMF (Mapping Media Freedom, 2022g). *Journalist reporting on Pegasus spyware investigated for illegal data management.* <https://mappingmediafreedom.usahidi.io/posts/25061>

MAPMF (Mapping Media Freedom, 2022h). *Questioning of 24.hu CEO sparks concerns over media ownership pressure.* <https://www.mapmf.org/alert/25319>

Magyar Helsinki Bizottság. 2021. Hazai és nemzetközi bírósági döntések végrehajtása Magyarországon. *Helsinki.hu.* https://helsinki.hu/wp-content/uploads/2021/12/MHB_birosagi_dontesek_vegrehajtasa_2021.pdf

Martini, N. (2021, 17. Feb.). What a lost licence for Hungary's independent Klubrádió means for press freedom. *The Calvert Journal.* <https://www.calvertjournal.com/articles/show/12533/klubradio-independent-radio-press-freedom-hungary>

Mérték Media Monitor (2019a). Centralised Media System – Soft Censorship 2018. *Mertek Booklets*, 18. <https://mertek.eu/wp-content/uploads/2020/01/MertekFuzetek18.pdf>;

Mérték Médiaelemző Műhely (2019b). A közérdekű adatigénylés elszabotálásának aktuális módjai, *Mertek.eu.* https://mertek.eu/jogi_kerdesek/a-kozerdeku-adatigenyles-elszabotalasanak-aktualis-modjai/

Mérték Media Monitor. 2021a. Four Shades of Censorship. State Intervention in the Central Eastern European Media Markets. *Mertek Booklets*, Vol 19. https://mertek.eu/wp-content/uploads/2021/10/Mertek-fuzetek_19.pdf

Mérték Media Monitor. 2021b. Media Landscape After A Long Storm – The Hungarian media politics since 2010. *Mertek Booklets*, 25. <https://mertek.eu/wp-content/uploads/2021/12/MertekFuzetek25.pdf>

Mérték Médiaelemző Műhely (2021c): A frekvenciapályázatok háromnegyede a Fidesz érdekeit szolgálja. *Mertek.* <https://mertek.eu/2021/10/29/a-frekvenciapalyazatok-haromnegyede-a-fidesz-erdekeit-szolgalja/>

Mérték (2021d). *State advertising spending – complaint update.* <https://mertek.eu/wp-content/uploads/2021/03/State-advertising-Hungary.pdf>

Mérték Media Monitor (2021e). Four Shades of Censorship. Legal Guarantees And Practical Shortcomings Of Independence Of The Media Authorities in the Czech Republic, Hungary, Romania and Slovakia. *Mertek Booklets*, Vol. 21. https://mertek.eu/wp-content/uploads/2021/12/Mertek-fuzetek_21.pdf

MFRR (Media Freedom Rapid Response, 2021). Mapping Media Freedom. A Four-Month Snapshot - III.

International Press Institute. https://ipi.media/wp-content/uploads/2021/07/MFRR-Monitoring-Report_03.pdf

Messing, V. & Bernáth, G. (2017). Disempowered by the media: causes and consequences of the lack of media voice of Roma communities. *Identities: Romaphobia and the Media*, 24:6, 650-667.

MN (2022, 6. January). Niedermüllerék tízmillió forinttal támogatták meg a Jelen című hetilapot. *Magyar Nemzet*. <https://magyarnemzet.hu/belfold/2022/01/niedermullerek-tizmillio-forinttal-tamogattak-meg-a-jelen-cimu-hetilapot>

MRSZ (Hungarian Advertising Association - 2023). *A Magyar Reklámszövetség bemutatja: A 2022-es média- és kommunikációs piac költéseit felmérő számaikat.*

https://mrsz.hu/cmsfiles/30/3e/2022_MRSZ_media_komm_torta_hosszu_v7_FINAL_230326.pdf

MVGYOSZ (Hungarian Federation of the Blind and Partially Sighted - 2021). *Tévémsorok audionarrációja – Jogszabály-módosítást kezdeményezünk.*

<https://www.mvgyosz.hu/hirek-hu/tevemusorok-audionarracioja-jogszabaly-modositast-kezdemenyezunk/>

MÚOSZ (2020, 26 Mar.). *A MÚOSZ a felhatalmazási törvénytervezetről: Aki a nyilvánosság és a sajtó ellen harcol, az nem a járványt akarja legyőzni.* <https://muosz.hu/2020/03/26/a-muosz-a-felhatalmazasi-torvenytervezetrol-aki-a-nyilvanossag-es-a-sajto-ellen-harcol-az-nem-a-jarvanyt-akarja-legyozni/>.

NAIH (2022a). *Findings of the investigation of the Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság (Hungarian National Authority for Data Protection and Freedom of Information) launched ex officio concerning the application of the “Pegasus” spyware in Hungary.*

<https://www.naih.hu/data-protection/data-protection-reports/file/492-findings-of-the-investigation-of-the-nemzeti-adatvedelmi-es-informacioszabadsag-hatosag-hungarian-national-authority-for-data-protection-and-freedom-of-information-launched-ex-officio-concerning-the-application-of-the-pegasus-spyware-in-hungary>

NAIH (2022b). *Tájékoztató az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény módosításáról.* <https://www.naih.hu/dontesek-informacioszabadsag-tajekoztatok-kozlemenyek/file/581-tajekoztato-az-informacios-onrendelkezesi-jogrol-es-az-informacioszabadsagrol-szolo-2011-evi-cxii-torveny-modositasarol>

Nagy, B. (2022a, 8. Oct.). Az Emberi Jogok Bíróságához fordul a DK, miután Kövér négymillióra büntette az egyik képviselőjüket. *Telex.hu*. <https://telex.hu/belfold/2022/10/08/dk-sebian-petrovszki-laszlo-emberi-jogok-europai-birosaga-buntetes-kover-laszlo>

Nagy, K. (2017). A pedagógusok médiaképe, sajtószabadsághoz való viszonya, valamint a médiaoktatás jelentősége és helye az oktatási rendszerben. *Mediakutato*, 18(3). 39-56.

https://mediakutato.hu/cikk/2017_03_osz/03_a_pedagogusok_mediakepe.pdf#Médiaoktatás

Nagy, K. (2022b). Tengernyi kockázatot hordoz, ha nem foglalkoznak eleget a médiaműveltséggel az iskolában. *G7.hu*. <https://g7.hu/kozelet/20221005/tengernyi-kockazatot-hordoz-ha-nem-foglalkoznak-eleget-a-mediamuveltséggel-az-iskolaban/>

Nagy, K. (2023). Nyílt levelet írtunk az igazságügyi miniszternek és a frakcióknak: kívánjuk a sajtó szabadságát, az újságírók büntetőjogi szankcionálhatóságának eltörlését. *Transzparens Újságírást*

Alapítvány. <https://ojim.hu/nyilt-levelet-irtunk-az-igazsagugyi-miniszternek-es-a-frakcioknak-kivanjuk-a-sajto-szabadsagat-az-ujsgirok-buntetojogi-szankcionalhatosaganak-eltorleset/>

Német, Sz. (2022). A Russia Today propagandája háborítatlanul terjed a magyar kormánypárti és szélsőséges oldalakon. *Lakmusz.hu*. <https://www.lakmusz.hu/a-russia-today-propagandaja-haboritatlanul-terjed-a-magyar-kormanyparti-es-szelsoseges-oldalakon/>

NMHH (2021) Burkolt tévéreklámok miatt figyelmeztetett a Médiatanács. *NMHH*. https://nmhh.hu/cikk/224535/Burkolt_teverekلامok_miatt_figyelmeztetett_a_Mediatanacs

NMHH (2022a). Magyarország biztosítja az orosz televíziók vételét beszüntető uniós döntés végrehajtását. *NMHH*. https://nmhh.hu/cikk/227439/Magyarország_biztosítja_az_orosz_televizio_k_vetelet_beszunteto_unios_dontes_vegrehajtását

NMHH (2022b). *A Nemzeti Média és Hírközlési Hatóság Helyhez Kötött Piaci Jelentése*. https://nmhh.hu/dokumentum/234021/helyhez_kotott_piaci_jelentes_2018_negyedik_2022_masodik_negyedev.pdf

NMHH (2022c). *A Nemzeti Média és Hírközlési Hatóság Mobilpiaci Jelentése*. https://nmhh.hu/dokumentum/233271/mobilpiaci_jelentes_2022_első_felev.pdf

NMHH (2022d). *Médiapiaci jelentés*. https://nmhh.hu/dokumentum/234335/NMHH_mediapiaci_jelentes_2022.pdf

NMHH (2022e). *Internetes közönségmérési adatok (2022. III. negyedév)*. https://nmhh.hu/cikk/232951/Internetes_kozonsegmeresi_adatok_2022_III_negyedev

NMHH (2022f). *A társadalmi sokszínűség a hírműsorokban (2021. Január 1. – 2021. December 31.)*. *NMHH*. https://nmhh.hu/cikk/229355/Tarsadalmi_sokszinuseg_a_hirmusorokban_2021_január_1_december_31

NMHH (2022g). *A hallássérült nézők számára akadálymentesített műsorszámokkal kapcsolatos törvényi előírások ellenőrzése (2022. I. félév)*. https://nmhh.hu/cikk/232602/A_hallasserult_nezok_szamara_akadalymentesített_musorszamokkal_kapcsolatos_torvenyi_eloirasok_ellenorzese_2022_I_felev

NMHH (2023a). *Ellátottsági térkép*. <https://nmhh.hu/szakmai-erdekeltok/polgari-frekvenciagazdalkodas/musorszoras-lefedettsegi-terkepek>

NMHH (2023b). *A társadalmi sokszínűség a hírműsorokban (2022. Január 1. – 2022. December 31.)*. *NMHH*. https://nmhh.hu/cikk/236654/Tarsadalmi_sokszinuseg_a_hirmusorokban_2022_január_1_december_31

Odehnal, B. (2023). Peter Spuhlers Rolle in Orbans Propaganda-Maschinerie. *Tages Anzeiger*. <https://www.tagesanzeiger.ch/peter-spuhlers-rolle-in-orbans-propagandamaschinerie-415744566187>

Office of the Commissioner of Fundamental Rights (2016). *Report on Media Education in Hungary*. [https://www.ajbh.hu/documents/10180/2500969/Jelentés a médiaértés-oktatás helyzetéről 497_2016/41838d72-616e-45bf-8b51-e744c4fa1b59?version=1.0](https://www.ajbh.hu/documents/10180/2500969/Jelentés+a+médiaértés-oktatás+helyzetéről+497_2016/41838d72-616e-45bf-8b51-e744c4fa1b59?version=1.0)

ODIHR (2022). *Election Observation Mission Final Report*. <https://www.osce.org/files/f/documents/2/6/523568.pdf>

OSCE (2011). *Despite adjustments, Hungary's media law continues to violate OSCE commitments, says OSCE representative on freedom of the media*. <https://www.osce.org/fom/75999>

Panyi, Sz. (2022). Cables show how Orbán's diplomats gather information on journalists. *Direkt 36*. <https://www.direkt36.hu/en/itt-vannak-a-taviratok-amelyeket-orban-diplomatai-kuldttek-magyar-ujzagirok-utazasairol/>

Parlament.hu (2021). *A Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság 2022. évi egységes költségvetéséről*. <https://www.parlament.hu/irom41/17318/17318.pdf>

Pethő, A. (2022). Inside Viktor Orbán's war for Index, Hungary's most influential news website. *Direkt 36*. <https://www.direkt36.hu/en/az-index-ostromanak-szinfalak-mogotti-tortenete/>

Polyák, G. (2015). Context, Rules and Praxis of the New Hungarian Media Laws: How Does the Media Law Affect the Structure and Functioning of Publicity? In Bogdandy & Sonnevend. *Constitutional Crisis in the European Constitutional Area. Theory, Law and Politics in Hungary and Romania*. Beck - Hart - Nomos: Berlin. 138 – 163.

Polyák, G. (2020, 17 June). Hungary's two pandemics: COVID-19 and attacks on media freedom. *European Centre for Press & Media Freedom Legal Opinion*. <https://www.ecpmf.eu/hungarys-two-pandemics-covid-19-and-attacks-on-media-freedom/>.

Polyák, G., Urbán, Á. & Szávai, P. (2022). Information Patterns and News Bubbles in Hungary. *Media and Communication*. 10:3 pp. 133-145. <https://doi.org/10.17645/mac.v10i3.5373>

Pongrácz, B. (2020, 12 July). Kiegyensúlyozottságot mutat az NMHH büntetési gyakorlata – A Transzparens Újságírásért Alapítvány elemzése. *Transzparens Újságírásért Alapítvány*. <https://ojim.hu/kiegyensulyozottsagot-mutat-az-nmhh-buntetesi-gyakorlatanak-elemzese/>

Presinszky, J. (2022, 9. Mar.). Az elmúlt négy évben összesen tizennyolcszor szerepelhetett ellenzéki képviselő köztévés műsorban. *Telex*. <https://telex.hu/valasztas-2022/2022/03/09/valasztas-2022-kozmedia-kampany-bemutatkozas-ellenzek>

Presinszky, J. (2023, 27 Apr.). Kormányközeli alapítvány javasolta a Fidesznek, hogy a rágalmozó, becsületsértő cikkekért ne járhasson börtön. *Telex*. <https://telex.hu/belfold/2023/04/27/kocsis-mate-halasz-janos-btk-modositas-ragalmozas-becsuletsertes-sajto>

Rajnai, R. (2020). Mozgóképkultúra- és médiaismeret az új NAT-ban. *European Journalism Observatory*. <https://hu.ejo-online.eu/mediaoktatas/mozgokepkultura-es-mediaismeret-az-uj-nat-ban>

RSF (2019). *Hungary: RSF decries anti-Semitic attacks against two Hungarian website reporters*. <https://rsf.org/en/hungary-rsf-decries-anti-semitic-attacks-against-two-hungarian-website-reporters>

Scoresgroup (2022). *Rádió hallgatottság*.

https://www.scoresgroup.hu/application/files/4916/5752/4809/Radiohallgatottsag_2022_05.pdf

Sereg, András (2022, 27 January). Az Alkotmánybíróság elutasította a dudálós tüntetők panaszait. *Index.hu*. <https://index.hu/belfold/2022/01/27/az-alkotmanybirosag-elutasította-a-dudalos-tuntetok-panaszait/>

Sipos, B. (2013). Bias, partisanship, journalistic norms and ethical problems in the contemporary Hungarian political media. *Central European Journal of Communication*, 6(10), 89-104.

Smuk, P. (2019). A parlamenti tudósítások alkotmányos keretei és egyes közép-európai esetei. *In Medias Res*, 2019/1. <https://media-tudomany.hu/archivum/a-parlamenti-tudositasok-alkotmanyos-keretei-es-egy-es-kozep-europai-esetei/>

Spike, J. (2020a, 12. May). He criticized the government on Facebook, and was taken from his home by police at dawn. *444.hu*. <https://insighthungary.444.hu/2020/05/12/he-criticized-the-government-on-facebook-and-was-taken-from-his-home-by-police-at-dawn>.

Spike, J. (2020b, 14. May). Second person in 24 hours arrested for “fearmongering” after sharing a Facebook post. *444.hu*. <https://insighthungary.444.hu/2020/05/14/second-person-in-24-hours-arrested-for-fearmongering-after-sharing-a-facebook-post>.

Statista (2021). *Share of TikTok users in Hungary in 2021, by generation*.

<https://www.statista.com/statistics/1263422/hungary-share-of-tiktok-users-by-generation/>

Statista (2022a). *Internet penetration rate in Hungary from 2010 to 2022*.

<https://www.statista.com/statistics/1123184/hungary-internet-penetration-rate/>

Statista (2022b). *Social media usage in Hungary - statistics & facts*.

<https://www.statista.com/topics/6592/social-media-usage-in-hungary/#editorsPicks>

Szabó, M. (2021). Magyarországon a jogsértő megfigyelés is törvényes. *444*.

<https://ataszjelenti.444.hu/2021/07/19/magyarorszagon-a-jogserto-megfigyeles-is-torvenyes>

Szalay, D. (2019). Újabb 9 évig totális Fidesz-uralom lesz a Médiatanácsban. *Media1.hu*.

<https://media1.hu/2019/12/02/mediatanacs-megint-fidesz-uralom-ime-a-jeloltek/>

Szebeni, Z. (2022). Hungarian parliamentary elections in the shadow of disinformation. *New Eastern Europe*. <https://neweasterneurope.eu/2022/03/31/hungarian-parliamentary-elections-in-the-shadow-of-disinformation/>

Szicherle & Molnár (2022). The Russia-Ukraine War in Social Media. Inauthentic online behavior in the V4 concerning Russia’s war against Ukraine. *Political Capital*. https://www.politicalcapital.hu/pc-admin/source/documents/pc_v4_social_media_war_ukraine_20220505.pdf

Szikora, T. (2021). A közösségi oldalak algoritmusának véleménybefolyásoló ereje. *In Medias Res*, 2021/1. <https://media-tudomany.hu/archivum/a-kozossegi-oldalak-algoritmusanak-velemenybefolyasolo-ereje/>

TASZ (Társaság a Szabadságjogokért, 2020, 15. Apr.). Így akadályozza az állam a koronavírusjárványról tájékoztató újságírókat. *TASZ*. https://tasz.hu/a/files/koronavirus_sajto_kutatas.pdf.

TASZ (2022). ÁLLÁSPONTUNK az információs szabadság szabályozásának 2022. őszi magyarországi módosításáról. *TASZ*. <https://tasz.hu/allaspontunk-az-informacioszabadsag-szabalyozasanak-2022-oszi-modositasarol>.

TBD & Herczeg, M. (2022, 6. Apr.). A kormányoldal a kampány utolsó hetében 470 milliót hirdetett el a Facebookon. *444.hu*. <https://444.hu/2022/04/06/a-kormanyoldal-a-kampany-utolso-heteben-470-milliot-hirdetett-el-a-facebookon>

Tófalvy, T. (2017). Online Harassment of Journalists in Hungary Forms, Coping Mechanisms and Consequences for Press Freedom. *International Press Institute*. http://ipi.media/wp-content/uploads/2017/03/006_Hungary_Report_Ontheline_2017.pdf

Tóth, Á. & Vékás, J. (2014). National and Ethnic Minorities in Hungary in the Period 2001–2011 – Ethno-Demographic Trends as Reflected in the Census Data. *KSH*. https://www.ksh.hu/statszemle_archive/2014/2014_K17/2014_K17_095.pdf

Ügyészség (2022). *Nem történt jogosulatlan megfigyelés az un. Pegasus ügyben - a Központi Nyomozó Főügyészség sajtóközleménye*. <http://ugyeszseg.hu/nem-tortent-jogosulatlan-megfigyeles-az-un-pegasus-ugyben-a-kozponti-nyomozo-fougyeszseg-sajtokozlemenye/>

Vásárhelyi, M. (2012). Journalism in Hungary. In D. H. Weaver & L. Willnat, *The Global Journalist in the 21st Century* (pp. 244-251). Routledge.

Venice Commission (2015). *Opinion on media legislation (act CLXXXV on media services and on the mass media, act CIV on the freedom of the press, and the legislation on taxation of advertisement revenues of mass media) of Hungary*. Venice Commission. [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2015\)015-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2015)015-e)

Wirth, Zs. (2022a, 4 March): Leaked documents show how Orbán's circle dictates the news at Hungary's state news agency. *Direkt 36*. <https://www.direkt36.hu/en/kiszivargott-iratok-mutatjak-hogyan-diktalnak-orbanek-a-nemzeti-hirugynoksegnek/>

Wirth, Zs. (2022b, 7 March): "Please, don't report about this at all! Thanks!" – How the Hungarian state news agency censors politically unpleasant news. *Direkt 36*. <https://www.direkt36.hu/en/ne-ird-meg-szemlyen-formaban-koszi-igy-hallgatja-el-a-kormany-nak-kinos-hireket-az-allami-hirugynokseg/>

Zöldi, B. (2022): Homegrown, State-Sponsored, Systemic: The Hungarian Disinformation Space During the Russian Invasion of Ukraine. *Lakmusz.hu*. <https://www.lakmusz.hu/homegrown-state-sponsored-systemic>

FÜGGELÉK I. HELYI CSAPAT

Keresztnév	Családnév	Pozíció	Intézmény	MPM2023 CT Vezető
<i>Konrad</i>	<i>Bleyer-Simon</i>	<i>kutató</i>	<i>European University Institute</i>	X
<i>Gabor</i>	<i>Polyak</i>	<i>tanszékvezető egyetemi tanár, Média- és Kommunikáció Tanszék</i>	<i>Eötvös Loránd Tudományegyetem</i>	
<i>Agnes</i>	<i>Urban</i>	<i>Egyetemi docens, tanszékvezető, Infokommunikációs Tanszék</i>	<i>Budapesti Corvinus Egyetem</i>	

FÜGGELÉK II. SZAKÉRTŐI CSOPORT

A szakértői csoport (group of experts) a média területén elismert szakértőkből és szakemberekből áll. Ennek a csoportnak az volt a feladata, hogy ellenőrizze és véleményezze az MPM2023 200 változója közül 16 esetében a magyar csapat által adott válaszokat. A szakértők részvételének célja, hogy egyes, esetleg szubjektívnek tekinthető kérdések esetében a válaszok objektivitását maximalizáljuk és ezáltal az MPM végső eredményeit pontosabbá tegyük. Fontos azonban hangsúlyozni, hogy az egyes országok jelentései nem feltétlenül tükrözik a segítségüket felajánló szakértők személyes véleményét. A végső eredmények az adatokat gyűjtő és a jelentést író csapat szakértelmét és megállapításait tükrözik.

Keresztnév	Családnév	Pozíció	Intézmény
<i>Krisztina</i>	<i>Rozgonyi</i>	<i>associate professor</i>	<i>University of Vienna, Media Governance and Media Industries Research Lab</i>
<i>Péter</i>	<i>Bajomi-Lázár</i>	<i>habil egyetemi docens</i>	<i>nincs affiliáció – az Eötvös Loránd Tudományegyetem Média Tanszékének oktatója</i>
<i>Levente</i>	<i>Nyakas</i>	<i>intézetvezető</i>	<i>NMHH Médiatudományi Intézet</i>
<i>Gabor</i>	<i>Kardos</i>	<i>elnökségi tag</i>	<i>Magyar Lapkiadók Egyesülete</i>
<i>Ferenc</i>	<i>Kéry</i>	<i>elnök</i>	<i>Magyar Kommunikációs Szövetség</i>
<i>Bea</i>	<i>Bodrogi</i>	<i>Jogász, emberi jogi szakértő</i>	

Kutatási projekt jelentés
Kiadvány száma -
Július 2023

Publications Office
of the European Union

